

อนุพุทธประวัติ

เรื่อง

หน้า

บทนำ.....	๓
๑. ประวัติพระอัญญาโกณฑัญญะ.....	๕
๒. ประวัติพระอรุเวลกัสสปเถระ.....	๖
๓. ประวัติ พระสารีบุตรเถระ.....	๗
๔. ประวัติ พระโมคคัลลานเถระ.....	๙
๕. ประวัติ พระมหากัสสปเถระ.....	๑๑
๖. ประวัติ พระมหากัจจายนเถระ.....	๑๓
๗. ประวัติ พระโมฆราชเถระ.....	๑๕
๘. ประวัติ พระราธเถระ.....	๑๖
๙. ประวัติพระปุลณมนันตานีบุตรเถระ.....	๑๘
๑๐. ประวัติ พระกาฬทายีเถระ.....	๑๙
๑๑. ประวัติ พระนันทเถระ.....	๒๐
๑๒. ประวัติ พระราหุลเถระ.....	๒๑
๑๓. ประวัติ พระอุบาลีเถระ.....	๒๒
๑๔. ประวัติ พระภัททียเถระ.....	๒๓
๑๕. ประวัติ พระอนรุทธเถระ.....	๒๕
๑๖. ประวัติ พระอานนทเถระ.....	๒๖
๑๗. ประวัติ พระโสณโกฬวิสเถระ.....	๒๘
๑๘. ประวัติ พระรัฐบาลเถระ.....	๓๐
๑๙. ประวัติ พระปิณฑิลการทวาชเถระ.....	๓๑
๒๐. ประวัติ พระมหาปันถกเถระ.....	๓๒
๒๑. ประวัติพระจุฬปันถกเถระ.....	๓๓
๒๒. ประวัติ พระโสณกุฏิกัณณเถระ.....	๓๕
๒๓. ประวัติ พระลกุณฏกภัททียะ.....	๓๖
๒๔. ประวัติ พระสุภูติเถระ.....	๓๗
๒๕. ประวัติ พระกังขาเรวัตเถระ.....	๓๘
๒๖. ประวัติ พระโกณฑธานเถระ.....	๓๘
๒๗. ประวัติ พระวังคีสเถระ.....	๓๙
๒๘. ประวัติ พระปิลินทวัจฉเถระ.....	๔๐
๒๙. ประวัติ พระกุมารกัสสปเถระ.....	๔๑
๓๐. ประวัติ พระมหาโกฏิฐิตเถระ.....	๔๓
๓๑. ประวัติพระโสภิตเถระ.....	๔๔

๓๒. ประวัติ	พระนันทกเถระ.....	๔๔
๓๓. ประวัติ	พระมหากัปปินเถระ.....	๔๕
๓๔. ประวัติ	พระสาครเถระ.....	๔๖
๓๕. ประวัติ	พระอุปเสนเถระ.....	๔๗
๓๖. ประวัติ	พระขทิวรณิยเรวัตเถระ.....	๔๘
๓๗. ประวัติ	พระสีวลีเถระ.....	๔๙
๓๘. ประวัติ	พระวักกเถระ.....	๕๐
๓๙. ประวัติ	พระพาหิยทารุจิริยเถระ.....	๕๐
๔๐. ประวัติ	พระพากุลเถระ.....	๕๒

บทนำ

อนุพุทธประวัติ คือ ประวัติของพระสาวกที่รับฟังคำสั่งสอนจากพระศาสดาแล้วเพียรพยายามปฏิบัติฝึกหัดกาย วาจา และใจตามนั้น จนได้บรรลุผลสูงสุดในพระพุทธานุศาสน์ คือ พระอรหัตผล พระธรรมสังคหาคารยได้รวบรวมประวัติของท่านเหล่านั้นไว้ในพระบาลีโดยย่อ ๓ ด้าน คือ

๑. อปาทาน ว่าด้วยการสร้างสมความดี ตั้งแต่ได้รับการพยากรณ์จากสำนักพระพุทธเจ้า ในปางก่อนจนถึงชาติสุดท้าย แต่ละรูปใช้เวลาอย่างน้อยที่สุด ๑ แสนกัป

๒. เอตทัคคะ คือความเป็นผู้เลิศเพราะมีความชำนาญในด้านนั้น ๆ เช่น พระสารีบุตรเถระเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายด้านมีปัญญามาก

๓. เถรคาถา รวบรวมคำพูดที่พระเถระเหล่านั้น ได้กล่าวไว้ในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อคิดคติธรรมสำหรับ ปัจฉิมมหาชนตาชาน จะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตามกุศลฉันทะของแต่ละบุคคล

ครั้นต่อมา พระอรหัตตญาณได้อธิบายบาลีเหล่านั้นให้กว้างขวางออกไป จึงทำให้ได้ประวัติความเป็นมา ของพระสาวกเหล่านั้นชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งในที่นี้ได้กำหนดเป็น ๙ หัวข้อด้วยกัน คือ

๑. สถานะเดิม หมายถึง ชื่อเดิมของแต่ละท่าน ชื่อบิดามารดา วรรณะ ประเทศที่เกิด

๒. ชีวิตก่อนบวช หมายถึง การศึกษา การประกอบอาชีพ การแต่งงาน และการดำเนินชีวิตอื่น ๆ เช่น เป็นนักรบ นักรบ เป็นต้น

๓. มูลเหตุของการบวชในพระพุทธานุศาสน์ หมายถึง เหตุจูงใจที่จะทำให้ท่านเหล่านั้นทิ้งอาชีพการงาน และลัทธิเดิมเข้ามาบวชในพระพุทธานุศาสน์

๔. การบรรลุธรรม หมายถึง การที่ท่านเหล่านั้นได้บรรลุธรรมในพระพุทธานุศาสน์ ตั้งแต่โสดาปัตติผลจนถึงอรหัตผล ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง อันจะทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าการบรรลุธรรมในพระพุทธานุศาสน์นั้นมีหลายวิธี จะทำให้คลายความยึดมั่น

๕. การประกาศพระพุทธานุศาสน์ หมายถึง พระเถระเหล่านั้นได้เป็นกำลังในการช่วยพระศาสดาประกาศ ศาสนาอย่างไรบ้าง ซึ่งจะให้เห็นได้ว่า การประกาศพระศาสดาของพระเถระแต่ละรูปนั้น แบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือ

๑. ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เช่น พระสารีบุตรเถระ สามารถนำคนเข้ามาบวชในพระพุทธานุศาสน์ได้มากมาย จนพระศาสดายกย่องว่า “ เหมือนมารดาผู้ให้กำเนิดบุตร “

๒. หลังจากท่านปรินิพพานแล้ว ประกาศด้วยปฏิบัติของท่าน เช่น พระมหากัสสปเถระ มีคนเลื่อมใสในปฏิบัติของท่าน แล้วบวชตามอย่างท่าน ตามตำนานกล่าวว่ามีหลายแสนรูป

๖. เอตทัคคะ หมายถึง ตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุรูปอื่นในด้านต่าง ๆ เช่น มีปัญญามาก มีฤทธิ์มาก มีศรัทธามาก เป็นต้น อันพระศาสดาทรงยกย่องแต่ละท่าน ตามความเชี่ยวชาญที่ได้บำเพ็ญมาเป็นเวลานาน

๗. บุญญาธิการ หมายถึง ความดีอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพาน และที่อุดหนุนเกื้อกูลความปรารถนาตำแหน่งนั้น ๆ ที่แต่ละท่านได้วางเอาไว้ ซึ่งต้องบำเพ็ญเป็นเวลายาวนาน หลังจากได้รับการพยากรณ์แล้ว ต้องใช้เวลาถึง ๑ แสนกัปเป็นอย่างน้อย

๘. ธรรมวาตะ หมายถึง คำพูดที่พระเถระแต่ละรูปได้กล่าวไว้ในโอกาสต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความรู้สึก ถึงบาปบุญคุณโทษ และผิดชอบชั่วดี แก่ผู้ที่ได้อ่านและได้ยินได้ฟัง

๙. ปรีนิพพาน หมายถึง การที่พระเถระเหล่านั้น ได้จากโลกนี้ไปด้วยอนุภาติเสสนิพพานธาตุ ที่ไหน เมื่อไร และโดยวิธีใด

ในหนังสือนี้ แสดงประวัติพระเถระผู้ใหญ่ ๔๐ รูป เฉพาะท่านที่ได้รับเอตทัคคะจากพระศาสดา ท่านนั้น และการที่พระสาวกจะได้รับเอตทัคคะนั้น พระอรธกถาจารย์อธิบายว่า พระศาสดาทรงใช้หลักเกณฑ์ ๔ ประการ คือ

๑. อุตถูปปัตติโต ได้รับการยกย่องเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ครั้งที่พระศาสดาเสด็จลงจากดาวดึงส์ สัตว์โลก ทั้งเทวดาและมนุษย์ประชุมกันเป็นจำนวนมาก ในจำนวนนั้นมีทั้งปุถุชน พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ พระมหาสาวกทั่วไป พระมหาโมคคัลลานเถระ และพระสารีบุตรเถระ ทรงถามปัญหาเกี่ยวกับปุถุชน และอริยบุคคลเหล่านั้น ปุถุชนแก้ปัญหของปุถุชนได้ แต่แก้ปัญหของพระอริยบุคคลไม่ได้ พระอริยบุคคลชั้นต่ำกว่า แก้ปัญหของพระอริยบุคคลชั้นสูงไม่ได้ พระอริยบุคคลทั่วไป แก้ปัญหของพระมหาโมคคัลลานเถระไม่ได้ พระมหาโมคคัลลานเถระ แก้ปัญหของพระสารีบุตรเถระไม่ได้ พระสารีบุตรเถระ แก้ปัญหของผู้อื่นได้ทั้งหมด แต่แก้ปัญหอันเป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าไม่ได้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (อุตถูปปัตติ) นี้ จึงทรงยกย่องพระสารีบุตรเถระ ว่ามีปัญญามากกว่าสาวกทั้งหลาย

๒. อากมนโต ได้รับการยกย่องเพราะทำบุญมา คือแต่ละรูปที่ได้รับยกย่องว่าเลิศในทางนั้น ๆ ล้วนแต่เคยเห็นภิกษุอื่นได้รับตำแหน่งเช่นนั้นจากพระศาสดพระองค์ก่อน ๆ แล้วปรารถนาตำแหน่งเช่นนั้นบ้าง จึงได้ทำบุญอันสามารถอำนวยผลนั้นมายาวนานท่านกล่าวว่าหลังได้รับพยากรณ์แล้ว ต้องบำเพ็ญบารมีถึงแสนกับขึ้นไป

๓. จินฉนวนสโต ได้รับการยกย่องเพราะมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ โดยการฝึกฝนเรื่องที่ตนปรารถนาอย่างเดียว เช่น พระสารีบุตรเถระปรารถนาจะมีปัญญามากกว่าใคร เกิดภพใดชาติใดก็ฝึกฝนแต่ปัญญามาตลอด จนนับภพนับชาติไม่ถ้วนในที่สุดก็เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญา เป็นต้น

๔. คุณาติเรโกโต ได้รับการยกย่องเพราะมีคุณสมบัติด้านนั้นเหนือกว่ารูปอื่น เช่น ภิกษุที่มีฤทธิ์หลายรูปแต่ทุกรูปมีฤทธิ์สู้พระมหาโมคคัลลานเถระไม่ได้ เพราะพระมหาโมคคัลลานเถระ ท่านสร้างกุศลและฝึกฝนเรื่องฤทธิ์มามากกว่าภิกษุรูปอื่นทั้งหมด

ประวัติพระสาวกนี้ มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าประวัติของพระศาสดา เพราะพระศาสดา พระธรรม และพระสาวก ต้องอิงอาศัยกันตลอดเวลา ถ้ามีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งก็จะไม่เกิดประโยชน์เลย เหมือนหมอยา และคนไข้ที่หายโรค มีแต่พระศาสดา ไม่มีพระธรรมและพระสาวก ก็เปรียบเหมือนมีแต่หมอ แต่ไม่มียา และไม่มีคนไข้ที่หายโรค จะรู้ว่าหมอเก่งได้อย่างไร มีแต่พระธรรม แต่ไม่มีพระศาสดาและพระสาวก ก็เปรียบเหมือนมียา แต่ไม่มีหมอผู้รู้จักยา และไม่มีคนไข้ที่หายโรคจากยานานนั้น หรือมีทั้งพระศาสดาและพระธรรม แต่ไม่มีพระสาวก ก็เปรียบเหมือนมีทั้งหมอและยา แต่ไม่เคยใช้รักษาใครเลย จะเชื่อได้อย่างไรว่าหมอนั้นเก่ง และยานั้นดี ฉะนั้น จึงได้กล่าวว่า ประวัติพระสาวกมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าประวัติของพระศาสดาศึกษาประวัติพระสาวกก็เท่ากับได้ศึกษาประวัติของพระศาสดา และศึกษาพระธรรมไปในตัวด้วย

หวังว่า เมื่อได้ศึกษาประวัติพระสาวกทั้ง ๔๐ รูปนี้แล้ว ผู้ศึกษาจะมีความรู้และความเข้าใจถึงแรงจูงใจที่ทำให้ท่านเหล่านั้นออกบวชในพระพุทธศาสนาปฏิบัติ ที่ทำให้ท่านได้บรรลุธรรม ความเข้าใจความซาบซึ้งในพุทธธรรมของแต่ละท่าน ที่ถ่ายทอดออกมาจากใจ อันพระธรรมสังคากาจารย์รวบรวมเป็นเถรคาถาไว้บ้าง จากเรื่องอื่น ๆ บ้าง ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้ผู้ศึกษามีทัศนคติที่กว้างขวาง ยอมรับฟังผู้อื่นที่มีปฏิบัติไม่เหมือนตน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีปรองดอง เพื่อทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และไม่ทำให้เกิดความเนิ่นช้าในการปฏิบัติธรรมเพราะมัวแต่วิวาทะกัน

๑. ประวัติพระอัญญาโกณฑัญญะ

๑. สถานะเดิม

ชื่อโกณฑัญญะ ส่วนที่มีคำว่า อัญญานำหน้านั้นเกิดจากพระศาสดาทรงเปล่งอุทานต่อนานได้ ดวงตาเห็นธรรมว่า อัญญาสิ วต โภ โกณฑญโญ แปลว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ คำว่า อัญญา จึงเป็น คำนำหน้าชื่อของท่านตั้งแต่นั้นมา

เกิดที่บ้านพราหมณ์ชื่อโทณวัตถุ อยู่ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์ วรรณะพราหมณ์ การศึกษาจบไตรเพท และ รู้ตำราทำนายลักษณะ

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

ท่านเป็น ๑ ในจำนวนพราหมณ์ ๘ คน ที่คัดจากพราหมณ์ ๑๐๘ คน เพื่อทำนายพระลักษณะ ของพระราชกุมาร ซึ่งท่านได้ทำนายว่า พระราชกุมารจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันต่างไปจาก พราหมณ์อื่นอีก ๗ คนที่ทำนายว่า พระราชกุมารมีคติเป็น ๒ คือ ถ้าอยู่ครองฆราวาสจะได้เป็นพระเจ้า จักรพรรดิราช ถ้าออกบวชจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะเชื่อตำราทำนายลักษณะของตน เมื่อทราบข่าวว่าเจ้าชายสิทธัตถะ เสด็จออกบรรพชา จึงได้ ออกบวชตาม

๓. การบรรลุธรรม

ท่านได้บรรลุโสดาปัตติผล เพราะฟังปฐมเทศนาที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และบรรลุพระอรหัตผล เพราะฟังอนัตตลักขณสูตรที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันเช่นกัน เมื่อท่านได้บรรลุโสดา-ปัตติผลแล้ว ได้ทูลขอ บวชกับพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุด้วยพระวาจาว่า จงเป็นภิกษุมารเถิด ธรรมอันเรากล่าวดี แล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด วิถีบวชแบบนี้เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา ท่าน เป็นพระสงฆ์สาวกรูปแรกในพระพุทธศาสนา

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระอัญญาโกณฑัญญะ มีผลงานสำคัญคือ ให้นายปุณณะ บุตรของนางมันตานีน้องสาวของท่านบวช ในพระพุทธศาสนา ซึ่งต่อมาได้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยประกาศศาสนา โดยมีกุลบุตรบวชในสำนักของท่าน เป็นจำนวนมาก

๕. เอตทัคคะ

พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้รับยกย่องจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้รัตตัญญู แปลว่า ผู้รู้ราตรี หมายความว่ารู้ธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนก่อนใครทั้งหมด

๖. บุญญาธิการ (การสร้างบารมี)

ในกาลแห่งพระพุทธเจ้า ทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ท่านได้ปรารถนา ตำแหน่งรัตตัญญู คือรู้ ธรรมก่อนใคร แล้วได้ทำบุญมาตลอดจนถึงกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า วิปัสสี ได้เกิดเป็นกุฎุมพี ซ้อมหากาล ได้ถวายทานอันเลิศ ๗ ครั้ง จึงได้รับเอตทัคคะนี้

๗. ปรีนิพพาน

ในบั้นปลายชีวิต ท่านได้ทูลลาพระศาสดาไปจำพรรษาในป่าหิมพานต์ ที่ฝั่งสระฉัททันต์ ๑๒ พรรษา เมื่อใกล้จะปรีนิพพานได้มาทูลลาพระศาสดา แล้วกลับไปปรีนิพพาน ณ สถานที่นั้น

นิพพานมี ๒ อย่างคือ สอุปาทิเสสนิพพาน แปลว่าดับกิเลสมีเบญจขันธ์เหลือ หมายถึงพระอรหันต์ ที่ยังมีชีวิตอยู่ อนุปาทิเสสนิพพาน ดับกิเลสด้วยเบญจขันธ์ดับด้วย หมายถึงพระอรหันต์ที่สิ้นชีวิต ดังนั้น อนุปาทิเสสนิพพานจึงน่าจะใช้คำว่า ปรีนิพพาน จึงได้ใช้อย่างนี้

*****

๒. ประวัติพระอรุเวลกัสสปเถระ

๑. สถานะเดิม

ท่านมีชื่อว่าตามโคตรว่า กัสสปะ ต่อมาบวชเป็นฤๅษี ตั้งอาศรมอยู่ที่ตำบลอรุเวลา จึงได้นามว่า อรุเวลกัสสปะ

เกิดที่เมืองพาราณสี ก่อนพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จอุบัติ เป็นคนวรรณะพราหมณ์
การศึกษา เรียนจบไตรเพท

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

อรุเวลกัสสปะ มีน้องชาย ๒ คน คนรองชื่อว่านทีกัสสปะ เพราะตั้งอาศรมอยู่ที่ทางโค้งแห่งแม่น้ำคงคา คนเล็ก ชื่อว่า คยากัสสปะ เพราะตั้งอาศรมอยู่ที่ตำบลคยาสี่สะ

พี่น้องทั้ง ๓ ตั้งสำนักสอนไตรเพทแก่คนทั้งหลาย อรุเวลกัสสปะ มีบริวาร ๕๐๐ คน นทีกัสสปะมี ๓๐๐ คน คยากัสสปะมี ๒๐๐ คน ต่อมาตรวจดูสาระประโยชน์ในคัมภีร์ของตน เห็นเพียงแต่ประโยชน์ในปัจจุบันเท่านั้น จึงชวนกันออกบวชเป็นฤๅษี บำเพ็ญพรตด้วยการบูชาไฟ ตั้งอาศรมอยู่ตามตำบลต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

ครั้งนั้น พระศาสดา ทรงส่งพระสาวก ๖๐ รูป ไปประกาศพระศาสนา ส่วนพระองค์เองเสด็จไปแคว้นมคธ เสด็จไปโปรดอรุเวลกัสสปะ ทรงขออาศัยพักในสำนักด้วย อรุเวลกัสสปะ ไม่เต็มใจ จึงบอกให้ไปพักในโรงบูชาไฟ ซึ่งมีนาคร้ายอยู่ในนั้น พระศาสดาได้เสด็จเข้าไปพักตลอดทั้งคืนโดยไม่มีอันตรายแต่อย่างใด แต่อรุเวลกัสสปะก็ยังไม่ยอมรับ ยังมีมานะว่าตนเองเหนือกว่า พระศาสดาทรงใช้อุบายวิธีหลายอย่างเพื่อพิสูจน์ให้อรุเวลกัสสปะรู้ว่าไม่ได้เป็นพระอรหันต์ ในที่สุดเขาจึงยอมรับความจริง ทั้งลัทธิของตน ลอยบิหารชฎิลลงในแม่น้ำ ทูลขอบรรพชาอุปสมบทกับพระศาสดา พร้อมด้วยบริวารทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุด้วย พระวาจาว่า พวกเธองงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวไว้ดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด

๓. การบรรลุลิขธรรม

เมื่ออรุเวลกัสสปะ พร้อมทั้งบริวาร ลอยบิหารและเครื่องบูชาไปตามสายแม่น้ำ น้องชายทั้งสอง ทราบจึงพร้อมด้วยบริวารพากันมาขอบวชในสำนักของพระศาสดา ทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุเช่นเดียวกับอรุเวลกัสสปะกับบริวาร จึงรวมเป็นภิกษุทั้งสิ้น ๑๐๐๓ รูป ทรงพากันไปยังคยาสี่สะตำบล ประทับนั่งบนแผ่นดิน ทรงให้สมณะทั้งหมดบรรลุพระอรหันต์ด้วยอาทิตตปริยายเทศนาใจความย่อว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นของร้อนเพราะไฟ (กิเลส) คือ ราคะ โทสะ โมหะ ความแก่ ความตาย ความเสียใจ ความคร่ำครวญ ความทุกข์ ความโทมัส ความคับแค้นใจ

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระอรุเวลกัสสปเถระเป็นกำลังสำคัญยิ่ง ในการประดิษฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ โดยประกาศตนเป็นสาวกของพระศาสดาต่อหน้าชาวมคธที่ติดตามพระเจ้าพิมพิสารมาเฝ้าที่ลุมพินี ทำให้คนเหล่านั้นหมดความสงสัย ตั้งใจฟังพระธรรมเทศนาจนได้ดวงตาเห็นธรรม ๑๑ ส่วน อีกหนึ่งส่วนตั้งอยู่ในสรัณคมน์ ตั้งแต่นั้นมา ชาวมคธได้หันมานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

๕. เอตทัคคะ

พระอรุเวลกัสสปเถระ ได้รับยกย่องจากพระผู้มีพระภาคเจ้าว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้มีบริวารมาก

๖. บุญญาธิการ

ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ (องค์ที่ ๑๓) ท่านได้เห็นภิกษุรูปหนึ่งมีบริวารมาก จึงสร้างความดีแล้วปรารถนาตำแหน่งเช่นนั้น พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่าจะได้สมปรารถนาในศาสนาของ พระสมณโคดม

๗. ธรรมวาทะ

การบูชาด้วย ล้วนแต่มุ่งหมายรูป เสียง กลิ่น รส และสตรี ข้าพระพุทธเจ้ารู้ว่า นั่นเป็นมลทินใน ชั้นทั้งหลาย จึงไม่ยินดีในการ เช่นสรวงและการบูชาด้วย

๘. ปรีนิพพาน

พระอรุเวลกัสสปะ ได้เป็นกำลังสำคัญช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนาในแคว้นมคธ สุดท้ายได้ ปรีนิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ดุจดวงประทีปที่โชติช่วงชัชวาลแล้วมอดดับไป

*****

๓. ประวัติ พระสารีบุตรเถระ

๑. สถานะเดิม

พระสารีบุตรเถระ ชื่อเดิมว่า อุปติสสะ เป็นชื่อที่บิดามารดาตั้งให้ เพราะเป็นบุตรของตระกูลผู้เป็น หัวหน้าในอุปติสสคาม

บิดา ชื่อ วังคันตพราหมณ์ มารดา ชื่อ นางสารี หรือรูปสารี

เกิดที่อุปติสสคาม ไม่ไกลพระนครราชคฤห์ ก่อนการอุปติแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลาย

๒. มูลแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

อุปติสสะมีสหายคนหนึ่งชื่อ โกลิตะ เป็นบุตรของตระกูลผู้เป็นหัวหน้าในโกลิตคาม ทั้งสองมีฐานะ ทางครอบครัวเสมอกัน จึงไปมาหาสู่และไปเที่ยวด้วยกันเป็นประจำ

อยู่มาวันหนึ่ง คนทั้งสองนั้นกำลังคุมหรถพบนยอดเขาในกรุงราชคฤห์ เห็นมหาชนประชุมกัน ได้ ความสังเวชว่าคนเหล่านี้ทั้งหมด ภายในร้อยปีเท่านั้นก็จะเข้าสู่ปากของมัจจุราช จึงตัดสินใจว่า ควรแสวงหา โมกขธรรม และเมื่อจะแสวงหาโมกขธรรมนั้น ควรได้บรรพชาสักอย่างหนึ่ง จึงพากันไปบวช ในสำนักของสัจจ ชัยปริพาชกพร้อมกับมาณพ ๕๐๐ คน

ทั้งสองนั้นเรียนลัทธิของสัจจชัยได้ทั้งหมดโดยเวลาไม่นานนัก ไม่เห็นสาระของลัทธินั้น จึงไปถาม ปัญหาที่สมณพราหมณ์ที่เขาสมมติกันว่า เป็นบัณฑิตในที่นั้น ๆ สมณพราหมณ์เหล่านั้น ถูกคนทั้งสองถาม แล้วแก้ปัญหาไม่ได้ แต่คนทั้งสองนั้นแก้ปัญหาสมณพราหมณ์ทั้งหลายได้ เมื่อเป็นอย่างนั้น คนทั้งสองนั้น เมื่อจะแสวงหาโมกขธรรมต่อไป จึงได้ทำตึกากันว่า ใครบรรลุอมตธรรมก่อน จงบอกแก่อีกคนหนึ่ง

วันหนึ่ง อุปติสสปริพาชกไปยังปริพาชการาม เห็นพระอัสสชิเถระเที่ยวบิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ คิดว่า บรรพชิตผู้สมบูรณ์ด้วยมรยาตอย่างนี้ เราไม่เคยเห็น ชื่อว่าธรรมอันละเอียดน่าจะมีในบรรพชิตนี้ จึง เกิดความเลื่อมใสมองดูท่าน ได้ติดตามไปเพื่อจะถามปัญหา

ฝ่ายพระเถระได้บิณฑบาตแล้ว ไปยังโอกาสอันเหมาะสมเพื่อจะฉันอาหารปริพาชกได้ตั้งตั้งของตน ถวาย เมื่อพระเถระฉันเสร็จแล้วได้ถามถึงศาสดา พระเถระอ้างเอาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปริพาชกถามอีกว่า ศาสดาของท่านมีวาตะอย่างไร พระเถระตอบว่าธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรม เหล่านั้น และเหตุแห่งความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะตรัสอย่างนี้

อุปติสสปริพาชก ได้ดวงตาเห็นธรรม คือบรรลุโสดาปัตติผล ด้วยการฟังธรรมนี้แล้วกลับไปบอกเพื่อน และแสดงธรรมให้ฟัง โกลิตะก็ได้ดวงตาเห็นธรรมเหมือน กันจึงพากันไปลาอาจารย์สัญญาชัยเพื่อไปเฝ้าพระศาสดา

พระศาสดาทอดพระเนตรเห็นสองสหายพร้อมกับบริวารแต่ไกล ได้ตรัสว่านี่จะเป็นคู่สาวกชั้นเลิศของเรา ทรงแสดงธรรมตามจริยาแห่งบริวารของสหายทั้งสองให้ดำรงอยู่ในพระอรหัตแล้ว ได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่พวกเขา พร้อมกับอุปติสสะและโกลิตะด้วย เมื่อทั้งสองบวชแล้ว ภิกษุทั้งหลายเรียกอุปติสสะว่า สารีบุตร เรียกโกลิตะว่า โมคคัลลานะ

๓. การบรรลุธรรม

พระสารีบุตรบวชได้กึ่งเดือน (๑๕ วัน) อยู่ในถ้ำสุกรชตะ (ส่วนมากเรียกสุกรชาดา) กับพระศาสดา เมื่อพระศาสดาทรงแสดงเวทนาปริคคหสูตรแก่ที่ฆนชปริพานชผู้เป็นหลานของตน ส่งญาณไปตามพระธรรมเทศนาได้บรรลุพระอรหัตต์ถึงที่สุดแห่งสาวกบารมีญาณ เหมือนบุคคลบริโภภัตที่เขาคดมาเพื่อผู้อื่น พระอัครสาวกทั้งสองบรรลุพระอรหัตต์ ถึงที่สุดแห่งสาวกบารมีญาณในที่ใกล้พระศาสดาทั้งคู่ คือพระสารีบุตรฟังเวทนาปริคคหสูตรในถ้ำสุกรชตะ พระโมคคัลลานะฟังธาตุกรรมฐานที่ถ้ำลวาลมุตตคาม

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระสารีบุตรเถระ นับว่าได้เป็นกำลังสำคัญยิ่งในการช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนา มีคำเรียกท่านว่าพระธรรมเสนาบดี ซึ่งคู่กับคำเรียกพระศาสดาว่าพระธรรมราชา ท่านเป็นที่ไว้วางพระทัยของพระศาสดามากที่สุด ดังพระพุทธดำรัสที่ตรัสว่าดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงเสพ จงคบ สารีบุตร และโมคคัลลานะเถิด ทั้ง ๒ รูปนี้เป็นบัณฑิต อนุเคราะห์เพื่อนพรหมจรรย์ สารีบุตร เปรียบเหมือนผู้ให้กำเนิด โมคคัลลานะเปรียบเหมือนผู้บำรุงเลี้ยงทารกที่เกิดแล้ว สารีบุตรยอมแนะนำในโสดาปัตติผล โมคคัลลานะยอมแนะนำในผลชั้นสูงขึ้นไป

๕. เอตทัคคะ

พระสารีบุตรเถระ ภายหลังจากบรรลุพระอรหัตต์แล้วเป็นผู้มีปัญญาสามารถแสดงธรรมได้ใกล้เคียงกับพระศาสดา และสามารถโต้ตอบการปราบปรามพวกลัทธิภายนอกที่มาโต้แย้งคัดค้านพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาได้อย่างดี พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในตำแหน่งพระอัครสาวกเบื้องขวา และเอตทัคคะว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีปัญญามาก ดังพระพุทธดำรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สารีบุตรนี้เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีปัญญามาก

๖. บุญญาธิการ

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามว่า อโนมทัสสี เสด็จอุบัติในโลก พระสารีบุตรเกิดในตระกูลพรหมณ์มหาศาล ได้เห็นพระนิสภเถระ พระอัครสาวกเบื้องขวาของพระองค์ได้กล่าวอนุโมทนา อาสนะดอกไม้ แก่ตาบสทั้งหลาย มีความเลื่อมใส ปรรณานฐานันดรนั้นในใจว่า โอหนอ แม้เราก็ฟังเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคตเหมือนพระนิสภเถระนี้ จึงถวายบังคมพระศาสดา แล้วกระทำความปรรณานอย่างนั้น พระศาสดาทรงเห็นว่า ความปรรณานของเขาจะสำเร็จ โดยไม่มีอันตราย จึงพยากรณ์ว่า เมื่อเวลาล่วงไปหนึ่งสงขยยิ่งด้วยแสนกับแต่กัปนี้ไป จักได้เป็นอัครสาวกของพระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้า มีนามว่าสารีบุตร ท่านได้บำเพ็ญบารมี มีทานเป็นต้น มาตลอดมิได้ขาดจนชาติสุดท้ายได้ถือปฏิสนธิในครรภ์ของนางรูปสารีในอุปติสสคาม ไม่ไกลจากพระนครราชคฤห์ และได้รับเอตทัคคะตามความปรรณานทุกประการ

๗. ธรรมวาจา

คนที่ทุนของหนักไว้บนศีรษะตลอดเวลา ต้องลำบากด้วยภาระ ฉันทิ ภาระที่เราแบกอยู่ก็ ฉันทัน

เราถูกไฟ ๓ กอง เผาอยู่ เป็นผู้แบกภาระคือภพ เหมือนนกยูงเขาพระสุเมรุมาวางไว้บนศิระษะ
ท่องเที่ยวไปในภพ

คนผู้มีใจต่ำ เกียจคร้าน ทั้งความเพียรมีสุทธะน้อย ไม่มีมารยาท อย่าได้สมาคมกับเรา ในที่ทุกสถาน
ในกาลทุกเมื่อ

ส่วนคนผู้มีสุทธะมาก มีปัญญา ตั้งมั่นในศีลเป็นผู้ประกอบด้วยความสงบใจ ขอจงตั้งอยู่บนกระหม่อม
ของเราตลอดเวลา

๘. ปรีนิพพาน

พระสารีบุตรเถระปรีนิพพานก่อนพระศาสดา โดยได้กลับไปปรีนิพพานที่บ้านเกิดของท่าน ก่อน
ปรีนิพพาน ท่านได้ไปทูลลาพระศาสดาแล้วเดินทางไปกับพระจุนทเถระน้องชาย ได้เทศนาโปรดมารดาของ
ท่านให้บรรลุโสดาปัตติผล แล้วปรีนิพพานด้วยโรคปากชั้นทิกภาพาธ พระจุนทเถระพร้อมด้วยญาติพี่น้องทำ
ฌาปนกิจสรีระของท่านแล้วเก็บอัฐิธาตุไปถวายพระศาสดา ที่เขตนันทวิหาร เมืองสาวัตถี ทรงโปรดให้ก่อ
เจดีย์บรรจุอัฐิธาตุของท่านไว้ที่เขตนันทวิหารนั้น

*****

๔. ประวัติ พระโมคคัลลานเถระ

๑. สถานะเดิม

พระโมคคัลลานเถระ ชื่อเดิมว่า โกลิตะ เป็นชื่อที่บิดาและมารดาตั้งให้ เพราะเป็นบุตรของตระกูลผู้
เป็นหัวหน้าในโกลิตคาม

บิดา ไม่ปรากฏชื่อ กล่าวเพียงว่าเป็นหัวหน้าในโกลิตคาม

มารดา ชื่อโมคคัลลี หรือ มุคคลี ทั้งคู่เป็นวรรณะพราหมณ์

เกิดที่ บ้านโกลิตคาม ไม่ไกลจากนครราชคฤห์ ก่อนการอุปบัติแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าของเรา
ทั้งหลาย (แก่กว่าพระพุทธรเจ้า)

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

โกลิตะมีสหายที่รักใคร่สนิทสนมกันมากคนหนึ่งชื่อ อุปติสสะ เป็นบุตรของตระกูลผู้เป็นหัวหน้าในอุป
ติสสะคาม ไปมาหาสู่และเที่ยวด้วยกันเป็นประจำ

อยู่มาวันหนึ่ง สหายทั้งสองนั้นกำลังดูมหรสพบนยอดเขาในกรุงราชคฤห์ เห็นมหาชนมาประชุมกัน
เพื่อชมมหรสพ จึงเกิดความคิดขึ้นโดยแยกคาย ว่าคนเหล่านี้ทั้งหมดภายในร้อยปีเท่านั้นก็จะเข้าสู่ปากของ
มัจจุราช จึงทำการตัดสินใจว่า เราทั้งสองควรแสวงหาโมกขธรรมและเมื่อจะแสวงหาโมกขธรรมนั้น ควรได้
บรรพชาสักอย่างหนึ่ง จึงพากันไปบวชในสำนักของสัจจชัยปริพาชก พร้อมกับมาณพ ๕๐๐ คน โกลิตะ
พร้อมกับสหายเรียนลัทธิของสัจจชัยได้ทั้งหมดโดยเวลาไม่นานนัก ไม่เห็นสาระของลัทธินั้น รู้สึกเบื่อหน่าย จึง
คิดแสวงหาโมกขธรรมต่อไป โดยทำทิกากันว่าใครบรรลุอมตธรรมก่อน จึงบอกแก่อีกคนหนึ่ง อุปติสสะ
ปริพาชกได้ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ ได้ดวงตาเห็นธรรม คือบรรลุโสดาปัตติผล จึงกลับมาบอกโกลิตะผู้
เป็นสหายและแสดงธรรมให้ฟังโกลิตะได้ดวงตาเห็นธรรม คือบรรลุโสดาปัตติผลเช่นเดียวกันจึงพากันไปลา
อาจารย์สัจจชัยเพื่อไปเฝ้าพระศาสดาพระศาสดาทอดพระเนตรเห็นทั้งสองสหายพร้อมกับบริวารแต่ไกล ได้
ตรัสว่า นี่จะเป็นคู่สาวกชั้นเลิศของเรา ทรงแสดงธรรมตามจริยาแห่งบริวารของสหายทั้งสองให้ดำรงอยู่ใน
พระอรหัตแล้ว ได้ประทานเอทิกิกขุอุปสัมปทาแก่พวกเขาว่า เธอทั้งหลายจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรา
กล่าวไว้ดีแล้ว เธอทั้งหลาย จงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด

๓. การบรรลุลหกรรม

ท่านพระมหาโมคคัลลานเถระ บวชได้ ๗ วัน เข้าไปอาศัยบ้านกัลลวาลคามในนครรัฐ บำเพ็ญสมณธรรม ถูกถิ่นมิทระ คือความท้อแท้และความโง่งมงายไม่สามารถบำเพ็ญสมณธรรมได้ พระศาสดาได้เสด็จไปโปรดให้สลัดใจ ด้วยพระดำรัสมี อาทิวา โมคคัลลานะ ความพยายามของเธอ อย่าได้ไร้ผลเสียเลย แล้วสอนธาตุกรรมฐาน ให้ท่านพิจารณาร่างกายแยกออกเป็นธาตุ ๔ คือ ปฐวี ธาตุดิน อาโป ธาตุน้ำ เตโช ธาตุไฟ วาโย ธาตุลม เนื้อและหนังเป็นต้นเป็นธาตุดิน เลือดเป็นต้นเป็นธาตุน้ำ ความอบอุ่นในร่างกายเป็นธาตุไฟ ลมหายใจเป็นต้นเป็นธาตุลม แต่ละส่วนนี้ไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา และไม่ใช่ตัวตนของท่าน กำจัดความท้อแท้และความโง่งมงายได้แล้ว ส่งใจไปตามกระแสเทศนา ได้บรรลุมรรคทั้ง ๓ เบื้องบนโดยลำดับแห่งวิปัสสนาแล้ว ถึงที่สุดแห่งสาวกบารมีญาณในขณะได้บรรลุผลอันเลิศ คือ อรหัตผล

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระมหาโมคคัลลานเถระทำงานประกาศพระศาสนาสัมพันธ์เป็นอันดีกับพระสารีบุตรเถระ ผู้เป็นพระอัครสาวกเบื้องขวา ดังจะเห็นได้จากพระพุทธดำรัสที่ตรัสว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สารีบุตรเปรียบเหมือนมารดาผู้ให้กำเนิดแก่บุตร โมคคัลลานะเปรียบเหมือนนางนมผู้เลี้ยงทารกที่เกิดแล้ว สารีบุตรย่อมแนะนำให้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล โมคคัลลานะย่อมแนะนำให้ตั้งอยู่ในคุณที่สูงขึ้นไป

๕. เอตทัคคะ

พระมหาโมคคัลลานเถระ เมื่อสำเร็จพระอรหัตแล้ว เป็นผู้มึญฤทธิ์มาก สามารถท่องเที่ยวไปยังเทวโลกและในนรกได้ ปราบผู้ร้ายทั้งหลาย เช่น นินโทปนันทนาคราชเป็นต้นได้ จึงได้รับการยกย่องจากพระศาสดา ว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางเป็นผู้มึญฤทธิ์

๖. บุญญาธิการ

ในอดีตกาลนานหนึ่งสงฆ์กับอีกแสนกัป ในพุทธอุปบาทกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โอนมทัสสี พระมหาโมคคัลลานะบังเกิดในตระกูลคหบดีมหาศาลชื่อสิริวัฒนกุกุมพี มีสหายนชื่อสรทมามพ

สรทมามพ ออกบวชเป็นดาบสได้ทำบุญแล้วปรารถนาตำแหน่งอัครสาวกที่ ๑ ในศาสนาของพระสมณโคดม และไปชวนสิริวัฒนกุกุมพีให้ปรารถนาตำแหน่ง สาวกที่ ๒ สิริวัฒนกุกุมพีได้ตกลงตามนั้น แล้วได้ถวายมหาทานแก่พระพุทธเจ้าและพระสาวกเป็นเวลา ๗ วัน วันสุดท้ายได้ถวายผ้ามีราคามาก แล้วปรารถนาตำแหน่งอัครสาวกที่ ๒ เขาได้ทำกุศลกรรมตลอดมา จนถึงชาติสุดท้าย เกิดในครรภ์ของนางโมคคัลลีพราหมณี มีชื่อว่าโมคคัลลานะ ออกบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ได้รับตำแหน่งอัครสาวกตามปรารถนาที่ตั้งไว้

๗. ธรรมวาตะ

ไฟไม่ได้ตั้งใจเลยว่า เราจะเผาไหม้คนโง่เขลา คนโง่เขลาต่างหากเข้าไปหาไฟที่กำลังลุกอยู่แล้วให้ไฟไหม้ตนเอง ดูก่อนมารผู้ใจบาป ท่านเข้าไปหาพระพุทธเจ้าแล้วเผาตัวของท่านเอง เหมือนกับคนโง่ที่ไปจับไฟ ดูก่อนมารผู้ใจบาป ท่านเข้าไปหาพระพุทธเจ้า แต่กลับได้บาปกลับมาซ้ำยังเข้าใจผิดว่า ไม่เห็นจะบาปอะไร (บาปแล้วยังโง่อีก)

๘. ปรีนิพพาน

พระมหาโมคคัลลานเถระ ปรีนิพพานที่ตำบลกาฬศิลา แคว้นมคธ ก่อนพระศาสดา แต่ภายหลังพระสารีบุตร ๑๕ วัน พระศาสดาเสด็จไปทำฌาปนกิจแล้วให้นำอัฐธาตุมาก่อเจดีย์ บรรจุไว้ที่ใกล้ประตูเวฬุวันวิหาร

*****

๕. ประวัติ พระมหากัสสปเถระ

๑. สถานะเดิม

พระมหากัสสปเถระ ชื่อเดิมว่า ปิณฑล เป็นชื่อที่บิดาและมารดาตั้งให้ แต่มักเรียกกันตามโคตรว่า กัสสปะ

บิดาชื่อ กปิละ มารดาไม่ปรากฏชื่อ เป็นวรรณะพราหมณ์ตระกูลมหาศาลเชื้อสายกัสสปโคตร ท่านเกิดที่หมู่บ้านพราหมณ์ ชื่อมหาตติยะ ตั้งอยู่ในเมืองราชคฤห์ ภายหลังพระมหาบุรุษเสด็จอุบัติ

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

พระมหากัสสปเถระ เป็นลูกพราหมณ์มหาศาล บิดาและมารดาจึงต้องการผู้สืบเชื้อสายวงศ์ตระกูล ได้จัดการให้แต่งงานกับหญิงสาว ธิดาพราหมณ์มหาศาลเหมือนกัน ชื่อ ภัททกาปิลานี ในขณะที่ท่านมีอายุได้ ๒๐ ปี นางภัททกาปิลานีมีอายุได้ ๑๖ ปี แต่เพราะทั้งคู่จุติมาจากพรหมโลกและบำเพ็ญเนกขัมมบารมีมา จึงไม่ยินดีเรื่องกามารมณ์เห็นโทษของการครองเรือนว่า ต้องคอยเป็นผู้รับบาปจากการกระทำของผู้อื่น ในที่สุดทั้งสองได้ตัดสินใจออกบวชโดยยกทรัพย์สมบัติทั้งหมดให้แก่ญาติและบริวาร พวกเขาได้ไปซื้อผ้ากาสาฬหพัศตร์และบาตรดินจากตลาด ต่างฝ่ายต่างปลงผมให้แก่กันเสร็จแล้วครองผ้ากาสาฬหพัศตร์สะพายบาตร ลงจากปราสาทไปอย่างไม่มีความอาลัย

เมื่อปิณฑลและภัททกาปิลานีเดินทางไปด้วยกันได้ระยะหนึ่งแล้วปรึกษากันว่าการปฏิบัติเช่นนี้ ทำให้ผู้พบเห็นติเตียนได้ เป็นการไม่สมควร จึงแยกทางกัน นางภัททกาปิลานีไปถึงสำนักนางภิกษุณีแห่งหนึ่ง แล้วบวชเป็นนางภิกษุณีภายหลังได้บรรลุพระอรหัตผล

เมื่อทั้งสองคนแยกทางกัน พระศาสดาประทับอยู่ที่พระคันธกุฎี วัดเวฬุวันทรงทราบถึงเหตุนี้ จึงได้เสด็จไปประทับที่โคนต้นพหูตตนิโครธ ระหว่างเมืองราชคฤห์กับเมืองนาลันทา เพื่อรอรับการมาของเขาด้านนิโครธนั้นมีลำต้นสีขาว ใบสีเขียวผลสีแดง ปิณฑลเห็นพระองค์แล้วคิดว่า ท่านผู้นี้ จักเป็นศาสดาของเรา เราจักบวชอุทิศพระศาสดาองค์นี้ จึงน้อมตัวลงเดินเข้าไปหา ไหว้ ๓ ครั้ง แล้วกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงเป็นศาสดาของข้าพระองค์ ข้าพระองค์เป็นสาวก ลำดับนั้น พระศาสดาได้บวชให้ท่านด้วยทรงประทานโอวาท ๓ ข้อ คือ

๑. ดูก่อนกัสสปะ เธอพึงศึกษาว่า เราจักเข้าไปตั้งความละเอียด และความเกรงใจในภิกษุทั้งที่เป็นเถระ ปานกลาง และบวชใหม่

๒. ธรรมใดเป็นกุศล เราจักเงี้ยไสถลงฟังธรรมนั้น พิจารณาเนื้อความนั้น (ของธรรมนั้น)

๓. เราจักไม่ทิ้งกายคตาสติ คือพิจารณาร่างกาย เป็นอารมณ์ (อยู่เสมอ)

วิธีบวชอย่างนี้เรียกว่า โอวาทปฎิคคณุปสัมปทา แปลว่า การบวชด้วยการรับโอวาท

๓. การบรรลุธรรม

ครั้งบวชให้ท่านเสร็จแล้ว พระศาสดาทรงให้ท่านเป็นปัจฉาสมณะเสด็จไปตามทางได้หน่อยหนึ่ง ทรงแวะข้างทาง แสดงอาการจะประทับนั่ง พระเถระทราบดังนั้นจึงปูผ้าสังฆาฏิอันเป็นแผ่นผ้าผืนเก่าของตนเป็น ๔ ชั้น ที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง พระศาสดาประทับนั่งบนสังฆาฏินั้นเอาพระหัตถ์ลูบผ้าปลางตรัสว่า กัสสปะ สังฆาฏิอันเป็นแผ่นผ้าเก่าผืนนี้ของเธอ อ่อนนุ่ม พระเถระรู้ความประสงค์จึงกราบทูลว่า ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า จงทรงห่มผ้าสังฆาฏินี้เถิด พระเจ้าข้า แล้วเธอจะห่มผ้าอะไร พระศาสดาตรัสถาม พระเถระกราบทูลว่า เมื่อได้ผ้าสำหรับห่มของพระองค์ ข้าพระองค์จักห่มได้พระเจ้าข้า พระศาสดาได้ทรงประทานผ้าห่มของพระองค์แก่พระเถระ ๆ ได้ห่มผ้าของพระศาสดา มิได้ทำความถือตัวว่า เราจะได้จีวรเครื่องใช้สอยของ

พระพุทธเจ้าแต่คิดว่าตั้งแต่นี้ไปเราจะทำอะไรให้ดีกว่านี้อีก จึงได้สมาทานธุดงค์ ๑๓ ข้อ ในสำนักพระ ศาสดา หลังจากบวชได้ ๘ วัน ก็ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภทา

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระมหากัสสปเถระ เป็นพระสันโดษมีก้น้อย ถือธุดงค์เป็นวัตร ธุดงค์ ๓ ข้อที่ถือตลอดชีวิตคือ ๑. ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ๒. เกี่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร ๓. อยู่ป่าเป็นวัตร การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของท่าน จึงไปในทางเป็นแบบอย่างที่ดีของคนรุ่นหลังมากกว่าการแสดงธรรม ท่านได้แสดงคุณแห่งการถือธุดงค์ของ ท่านแก่พระศาสดา ๒ ประการคือ

๑. เป็นการอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน
๒. เพื่ออนุเคราะห์คนรุ่นหลัง จะได้ถือปฏิบัติตาม

พระศาสดาทรงประทานสาธุการแก่ท่าน แล้วตรัสว่า เธอได้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ตน แก่ชนเป็นอันมาก ทรงสรรเสริญท่านว่า เป็นผู้มก้น้อย สันโดษ ตรัสสอนภิกษุทั้งหลายให้ถือเป็นแบบอย่าง ดังนี้

๑. กัสสปะ เข้าไปสู่ตระกูล ชักกายและใจออกห่างประพตติตนเป็นคน ใหม่มไม่คุ่นเคยอยู่เป็นนิตย ไม่ค่นองกายวาจาใจ จิตไม่ข้องอยู่ในสกุลนั้น เพิกเฉย ตั้งจิตเป็นกลางว่า ผู้ใคร่ ลากงได้ลาก ผู้ใคร่บุญ จงได้บุญ ตนได้ลากมีใจฉันท ผู้อื่นก็มีใจฉันทนั้น

๒. กัสสปะ มีจิตประกอบด้วยเมตตา แสดงธรรมแก่ผู้อื่น

๓. ทรงสั่งสอนภิกษุให้ประพตติดีประพตติชอบ โดยยกท่านพระมหากัสสปะเป็นตัวอย่าง

งานประกาศพระศาสนาที่สำคัญที่สุดของพระมหากัสสปเถระ คือเป็นประธานการทำสังคายนาพระ ธรรมวินัยครั้งแรก เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ปฐมสังคายนานี้ มีความสำคัญมากได้ช่วย รักษาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ดำรงมั่นคงมาจวบถึงทุกวันนี้

๕. เอตทัคคะ

พระมหากัสสปเถระ ได้รับการสรรเสริญจากพระศาสดาเป็นต้นว่า เปรียบเสมือนด้วยพระจันทร์ เข้าไปยังตระกูลทั้งหลายไม่ค่นองกาย ไม่ค่นองจิต เป็นผู้ใหม่อยู่เป็นนิตย ไม่เยอหยิ่ง วันหนึ่ง เมื่อ ประทับนั่ง ในท่ามกลางหมู่พระอริยเจ้า ทรงตั้งพระเถระไว้ในตำแหน่งผู้เลิศแห่งภิกษุทั้งหลาย ผู้ทรงธุดงค์ และกล่าวสอนธุดงค์ว่า ภิกษุทั้งหลาย กัสสปะนี้ เป็นผู้เลิศแห่งภิกษุสาวกทั้งหลายของเรา ผู้ทรงธุดงค์และ กล่าวสอนธุดงค์

๖. บุญญาธิการ

นับย้อนหลังไปแสนกัปแต่กัปนี้ พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ได้เสด็จอุบัติในโลก พระ มหากัสสปเถระนี้ได้เกิดเป็นกุกุมพินามว่า เวเทหะ ในพระนครหงสวดีนับถือรัตนตรัย ได้เห็นพระสาวกผู้เลิศ ทางธุดงค์นามว่า มหานิสภเถระ เลื่อมใสในปฏิปทาของท่าน จึงนิมนต์พระปทุมุตตรพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระสงฆ์ มาถวายภัตตาหารแล้วตั้งความปรารถนาตำแหน่งนั้น ได้กระทำบุญกรรมต่าง ๆ มาตลอดหลายพุทธันตร ใน ชาติสุดท้ายได้มาเกิดเป็นพระมหากัสสปเถระ ได้รับตำแหน่งสมดังปรารถนาทุกประการ

๗. ธรรมวาที

ผู้ใดไม่มีความเคารพในเพื่อนพรหมจรรย์ ผู้นั้นย่อมอยู่ห่างพระสัทธรรมเหมือนแผ่นดินที่อยู่ห่างจากฟ้า ผู้มีหิริและโอตตปปะประจำใจตลอดเวลา ประพตติพรหมจรรย์ย่อมงอกงาม งามใหม่ย่อมไม่มี

ภิกษุผู้ฟุ้งซ่านงอนแง่น ถึงจะห่มผ้าบังสุกุลก็ไม่งาม ไม่ต่างจากลิงห่มหนังเสือ

ภิกษุผู้ไม่ฟังชานม้นคง มีปัญญา สำรวมอินทรีย์ห่มผ้าบังสุกุล ย่อมงามเหมือนราชสีห์ บนยอด
ขุนเขา

๘. ปรีณิพพาน

พระมหากัสสปเถระ เมื่อทำสังคายนาพระธรรมวินัยเรียบร้อยแล้ว ได้จำพรรษาอยู่ที่เวฬุวนาราม มี
อายุประมาณ ๑๒๐ ปี จึงปรีณิพพาน ณ ระหว่างกลางกุกกุสัมปตบรรพตทั้ง ๓ ลูก ในกรุงราชคฤห์

*****

๖. ประวัติ พระมหากัจจายนเถระ

๑. สถานะเดิม

พระมหากัจจายนเถระ เดิมชื่อว่า กัญจนมาณพ เป็นชื่อที่มารดาตั้งให้ เพราะทารกนั้นมีผิวกาย
เหมือนทองคำ แต่คนทั่วไปเรียกตามโคตรว่า กัจจายนะ หรือ กัจจายนะ

บิดา ชื่อตริฎิวัจฉะ มารดาไม่ปรากฏชื่อ เป็นวรรณะพราหมณ์ กัจจายนโคตร บิดาเป็นปุโรหิตของ
พระเจ้าจันทปัชโชต

เกิดที่เรือนปุโรหิต ของพระเจ้าจันทปัชโชต ในกรุงอุชเชนี แคว้นวันตี ครั้นบิดาถึงแก่กรรม ได้รับ
ตำแหน่งปุโรหิตแทน

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

พระเจ้าจันทปัชโชตได้ทรงสดับว่า พระพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นในโลก จึงส่งกัจจายนะปุโรหิตไป เพื่อ
ทูลอาราธนาพระศาสดาว่า ท่านอาจารย์ ท่านจงไปที่พระอารามนั้นแล้ว ทูลนิมนต์พระศาสดามาในวังนี้
ท่านปุโรหิตนั้นพร้อมกับบริวารอีก ๗ คน เดินทางออกจากนครอุชเชนีไปยังพระนครสาวัตถีเพื่อเฝ้า
พระพุทธเจ้าที่พระเชตวันมหาวิหารพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมแก่พวกเขา กัจจายนปุโรหิต พร้อมกับคนทั้ง
๗ ได้บรรลุอรหัตผลพร้อมปฏิสัมภิทา ๔ แล้ว พร้อมกับคนทั้ง ๗ ได้ทูลขอบรรพชาอุปสมบทกับพระ
ศาสดา ลำดับนั้นพระศาสดาทรงเหยียดพระหัตถ์ตรัสว่า พวกเธอจงเป็นภิกษุ มาเถิด ขณะนั้นเอง พวกเขา
ได้มีผมและหนวด ยาวประมาณ ๒ องคุลี ทรงบาตรและจีวรอันสำเร็จด้วยฤทธิ์ ได้เป็นเหมือนพระเถระบวช
มา ๖๐ พรรษา ทั้ง ๗ องค์ได้บรรลุพระอรหัตผลก่อนบวช

๓. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระมหากัจจายนเถระ ทำประโยชน์ของตนให้สำเร็จอย่างนี้แล้ว วันหนึ่งจึงกราบทูลพระศาสดาว่า
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าจันทปัชโชต ประราธนาจะไหว้พระบาทและฟังธรรมของพระองค์ พระเจ้าข้า
พระศาสดาตรัสว่า กัจจายนะ เธอนั้นแหละจงไปในวังนั้น เมื่อเธอไปถึงแล้วพระราชาจักทรงเลื่อมใส พระ
เถระพร้อมกับภิกษุอีก ๗ รูป ได้ไปยังพระราชวังนั้นตามพระบัญชาของพระศาสดา ได้ทำให้พระราชาทรง
เลื่อมใส แล้วได้ประดิษฐานพระพุทธศาสนาไว้ในวันตีชนบทเรียบร้อยแล้ว จึงได้กลับมาเฝ้าพระศาสดาอีก

เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระมหากัจจายนะเถระ อยู่ที่ป่า
ไม้คูนธา แขวงมธูราชธานี พระเจ้ามธูราชอวันตีบุตรเข้าไปหาตรัสถามถึงเรื่องที่พวกพราหมณ์ถือว่า
วรรณะพราหมณ์ประเสริฐที่สุด วรรณะอื่นเลว วรรณะพราหมณ์ขาว วรรณะอื่นดำ วรรณะพราหมณ์เป็น
บุตรของพระพรหม เกิดจากปากพรหม อันพระพรหมสร้างเป็นทายาทของพระพรหม

พระเถระตอบว่า นั้นเป็นเพียงคำโฆษณาเท่านั้น แล้วได้อธิบายให้พระเจ้ามธูราช อวันตีบุตร ยอมรับ
ว่า วรรณะทั้ง ๔ เสมอกันตามความจริงที่ปรากฏ ๕ ประการ คือ

๑. วรรณะใดมั่งมี วรรณะอื่นก็ยอมเป็นคนรับใช้

๒. วรรณคดีประพจน์ชั่วทางกาย วาจา และใจ วรรณคดีนั้นเมื่อตายไป ย่อมตกนรกเสมอกัน

๓. วรรณคดีเว้นจากการประพจน์ชั่วทางกาย วาจา และใจ วรรณคดีนั้นเมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เหมือนกัน

๔. วรรณคดีประพจน์ผิด เช่น ลักขโมย คดโกง ประพจน์ผิดในกามเป็นต้น วรรณคดีนั้น ต้องถูกลงโทษเหมือนกัน

๕. วรรณคดีออกบวชประพจน์ดีปฏิบัติชอบ ก็มีผู้อภิวัตน์ต้อนรับนิมนต์ให้นั่งบนอาสนะ นิมนต์ให้รับปัจจัย ๔ หรือได้รับความคุ้มครองอันเป็นธรรมเสมอกัน

๔. เอตทัคคะ

พระมหากัจจายนเถระ เป็นผู้ฉลาดสามารถในการอธิบายคำที่พระศาสดาตรัสไว้โดยย่อให้พิสดาร ได้ตรงตามพุทธประสงค์ทุกประการ เช่น ครึ่งหนึ่ง พระศาสดาทรงแสดงภทเทภัตตสูตรโดยย่อ แล้วเสด็จลุกจากอาสนะเข้าสู่วิหารที่ประทับ ภิกษุทั้งหลายยังไม่เข้าใจเนื้อความ จึงอาราธนาพระเถระอธิบายให้ฟัง พระเถระอธิบายขยายความแห่งพระสูตรนั้นโดยพิสดารแล้วบอกว่า ถ้ารูปใดยังไม่แน่ใจก็ขอให้ไปทูลถามพระศาสดา ภิกษุทั้งหลายไปกราบทูลถามพระศาสดาตามที่ท่านได้อธิบาย พระศาสดาทรงสรรเสริญท่านแล้วตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กัจจายนะ เป็นคนมีปัญญา ถ้าพวกเขถามเนื้อความนั้นกับเรา แม้เราก็ต้องแก้ อย่างนั้นเหมือนกัน เนื้อความแห่งธรรมที่เราแสดงไว้มีความหมายอย่างนั้นแหละ เธอทั้งหลายจงทรงจำเนื้อความนั้นไว้เถิดเพราะฉะนั้น ท่านจึงได้รับแต่งตั้งจากพระศาสดาว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้อธิบายเนื้อความย่อให้พิสดาร ด้วยพระดำรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มหากัจจายนะเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายของเรา ผู้จำแนกเนื้อความที่เรากล่าวไว้โดยย่อให้พิสดาร

๕. บุญญาธิการ

ในกาลแห่งพระพุทธเจ้า ทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ท่านได้เกิดในตระกูลคหบดีมหาศาล พอเจริญวัยแล้ว วันหนึ่งได้ฟังธรรม ในสำนักพระศาสดาเห็น

พระภิกษุรูปหนึ่งซึ่งพระศาสดาทรงตั้งไว้ในตำแหน่งจำแนกเนื้อความ ที่ตรัสไว้โดยย่อให้พิสดาร เกิดกุศลฉันทะปรารถนาตำแหน่งนั้นบ้าง จึงได้ตั้งปณิธานทำบุญมีทานเป็นต้นไว้เป็นอันมากหลายพุทธันดร จนมาถึงพุทธูปาทกาลแห่งพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายนี้ จึงได้ถึงที่สุดแห่งสาวกบารมีญาณ สมปณิธานที่ได้ตั้งเอาไว้

๖. ธรรมวาตะ

วรรณคดีไม่มี วรรณคดีอื่นก็ยอมเป็นคนรับใช้

วรรณคดีประพจน์ชั่วทางกาย วาจา และใจ วรรณคดีนั้นเมื่อตายไป ย่อมตกนรกเสมอกัน

วรรณคดีเว้นจากการประพจน์ชั่วทางกาย วาจา และใจ วรรณคดีนั้นเมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เหมือนกัน

วรรณคดีประพจน์ผิด เช่น ลักขโมย คดโกง ประพจน์ผิดในกามเป็นต้น วรรณคดีนั้นต้องถูกลงโทษเหมือนกัน

วรรณคดีออกบวชประพจน์ดีปฏิบัติชอบ ก็มีผู้อภิวัตน์ต้อนรับ นิมนต์ให้นั่งบนอาสนะ นิมนต์ให้รับปัจจัย ๔ หรือได้รับความคุ้มครองอันเป็นธรรมเสมอกัน

๗. ปรินิพพาน

พระมหากัจจายนเถระนิพพานภายหลังพระศาสดา ตามหลักฐานในมรณสูตรว่า พระเจ้ามรุตราชตรัสสรรเสริญพระธรรมเทศนาของท่านแล้วตรัสถามว่า ขณะนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่ไหน ท่านกราบทูลว่า ปรินิพพานแล้ว

*****

๗. ประวัติ พระโมฆราชเถระ

๑. สถานะเดิม

พระโมฆราชเถระ ชื่อเดิม โมฆราช วรรณะพราหมณ์ เป็นชาวโกศล เพราะมีโรคประจำตัวที่รักษาไม่หาย ได้รับความทุกข์ทรมานมาก แม้จะเป็นคนใหญ่โตและมีทรัพย์สมบัติมากมายก็ช่วยไม่ได้ จึงได้ชื่อว่า โมฆราช แปลว่า ราชารู้หาความสุขไม่ได้

เพราะท่านได้เห็นโทษของร่างกาย จึงออกบวชเป็นฤาษีมอบตัวเป็นศิษย์ของพราหมณ์พาวรี พราหมณ์พาวรีนั้นมีศิษย์เป็นจำนวนมาก ท่านกล่าวว่ามียัง ๑๖,๐๐๐ คน แต่ที่เป็นศิษย์ผู้ใหญ่มีอยู่ ๑๖ คน คือ อชิตะ ติสสะเมตเตยยะ ปุณณะเมตตคุ โรตกะ อุปสีวะ นันทะ เหมกะ โตเทยยะ กัปปะ ชตุกัณณิ ภัทราวุธ อุทยะ โปสาละ โมฆราช ปิงคิยะ

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

พราหมณ์พาวรีได้ทราบข่าวว่า พระสิทธัตถกุมารเสด็จออกบรรพชา ปฏิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ สนใจใคร่จะสอบสวนหาความจริง จึงเรียกศิษย์ทั้ง ๑๖ คนมี อชิตะเป็นหัวหน้า ผูกปัญหาให้คนละหมวด ส่งไปเฝ้าพระศาสดาซึ่งประทับอยู่ที่ป่าสาณเจตีย์ เพื่อทูลถามปัญหา ศิษย์ทั้ง ๑๖ คน ได้ปฏิบัติตามคำของอาจารย์เมื่อพระศาสดาแก้ปัญหาของพวกเขาคบลง ๑๕ คนได้บรรลุพระอรหัตผล ส่วนปิงคิยะมาณพ ได้บรรลุเพียงโสดาปัตติผล เพราะจิตใจสับสนไม่แน่วแน่ หวังแต่พราหมณ์พาวรี ผู้ที่เป็นทั้งลุงและอาจารย์ ไม่ได้ส่งญาณตามเทศนาโดยตลอด

เฉพาะโมฆราชมาณพได้ทูลถามปัญหาว่า ข้าพระองค์จะพิจารณาเห็นโลกอย่างไร มัจจุราชจึงจะไม่เห็น พระศาสดาได้ตรัสตอบว่า ตุก่อนโมฆราช ท่านจงเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ พิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความเห็นที่ตัวตนเสีย บุคคลพึงข้ามพ้นมัจจุราชไปได้ด้วยอุบายเช่นนี้ ท่านพิจารณาเห็นโลกอย่างนี้ มัจจุราชจึงจะไม่เห็น

เมื่อโมฆราชมาณพฟังพระศาสดาแก้ปัญหาจบลง จิตของเขาก็หลุดพ้นจากอาสวะทั้งปวง ไม่ถือมั่นด้วยอุปาทาน จึงได้ทูลของบรรพชาอุปสมบทกับพระศาสดาว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอข้าพระองค์ พึงได้บรรพชาอุปสมบทในสำนักของพระผู้มีพระภาค พระศาสดาตรัสแก่เขาว่า เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมวินัยเรากล่าวไว้ดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เถิด ท่านได้บรรลุพระอรหัตผลก่อนบวช

๓. งานประกาศพระศาสนา

นับว่าท่านเป็นกำลังสำคัญรูปหนึ่ง ในการประกาศพระศาสนาด้วยปฏิปทาปอน ๆ ของท่านในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่และเป็นทิฏฐานุคติแก่คนที่เกิดมาภายหลังเมื่อท่านปรินิพพานแล้ว

๔. เอตทัคคะ

พระโมฆราชเถระนี้ ตั้งแต่บวชในพระพุทธศาสนา ได้ใช้จีวรที่ปอนมาตลอด ต่อมาพระศาสดาประทับอยู่ที่พระเชตวัน ทรงตั้งพระเถระทั้งหลายไว้ในฐานันดรต่าง ๆ ได้ตั้งท่านไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ทรงจีวรอันเศร้าหมองในศาสนาของพระองค์

๕. บุญญาธิการ

พระโมฆราชเถระ ได้สร้างสมคุณความดีที่เป็นเหตุแห่งนิพพานมาสิ้นกาลนานในสมัยพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ได้เห็นพระศาสดาทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ทรงจีวรบังสุกุล จึงได้สร้างสมคุณความดีแล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น ได้ทำบุญมาตลอดหลายพุทธันดร จนชาติ

สุดท้ายได้ถือกำเนิดในเรือนพราหมณ์ในพระนครสาวัตถี ก่อนที่พระศพของเราทั้งหลายจะเสด็จอุบัติ และได้ถึงฝั่งแห่งสาวกบารมีญาณตามปณิธานที่ได้ตั้งเอาไว้ดังกล่าวแล้ว

๖. ธรรมวาตะ

เพราะกรรมคือการเอาไฟเผาเลนพื้นหอดฉัน เราจึงถูกทุกขเวทนาเบียดเบียนใหม่ในนรกพันปี ด้วยเศษกรรมนั้นที่ยังเหลือ เราเกิดเป็นมนุษย์ ต้องมีรอยตำหนิในร่างกายถึง ๕๐๐ ขาติ เพราะอำนาจของกรรมนั้น เราเป็นโรคเรื้อนอย่างหนัก เสวยมหันตทุกข์ถึง ๕๐๐ ขาติ

๗. ปรีนิพพาน

พระโมฆราชเถระ ครั้นบรรลุพระอรหัตผลอันเป็นประโยชน์ตน และได้ช่วยพระศาสดาประกาศพุทธศาสนาตามความสามารถแล้ว ก็ได้ปรีนิพพานไปตามสังขารของชีวิต

*****

๘. ประวัติ พระราธเถระ

๑. สถานะเดิม

พระราธเถระ ชื่อเดิม ราธมาณพ บิดามารดาตั้งให้ บิดาและมารดา เป็นคนวรรณะพราหมณ์ แต่ไม่ปรากฏชื่อในตำนาน เกิดที่บ้านพราหมณ์ ในเมืองราชคฤห์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

พระราธเถระ ในสมัยเป็นฆราวาส บุตรและภรรยาไม่นับถือ ไม่เลื่อมใส จึงเข้าวัดตั้งใจว่าจะบวชแล้วอยู่รอวันตายไปวัน ๆ หนึ่ง ได้ขอบวชกับพระเถระทั้งหลาย แต่ไม่มีใครบวชให้

วันหนึ่ง พระศาสดาทรงตรวจดูสัตว์โลกในเวลาใกล้รุ่งอันเป็นพุททกิจอย่างหนึ่ง ทรงเห็นพราหมณ์นั้น เข้าไปในชายแห่งพระญาณ ได้เสด็จไปโปรดตรัสถามว่า พราหมณ์ท่านกำลังทำอะไร เขากราบทูลว่า ข้าพระองค์กำลังทำวัตรปฏิบัติภิกษุทั้งหลายอยู่พระเจ้าข้า ตรัสถามต่อว่า เธอได้รับการสงเคราะห์จากภิกษุเหล่านั้นหรือ เขาทูลว่าได้พระเจ้าข้า ได้เพียงอาหาร แต่ท่านไม่บวชให้ข้าพระองค์

พระศาสดารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วตรัสถามว่าใครระลึกถึงอุปการะของพราหมณ์นี้ได้บ้าง พระสารีบุตรเถระกราบทูลว่า ท่านระลึกได้ครั้งหนึ่งเมื่อท่านเที่ยวบิณฑบาต ในพระนครราชคฤห์ พราหมณ์นี้ได้แนะนำให้คนถวายข้าวท่านทัพพีหนึ่ง พระศาสดาทรงประทานสาธุการแก่ท่านแล้ว ตรัสว่า สารีบุตร เธอเป็นสัตบุรุษที่มีความกตัญญูกตเวทิต์ แล้วทรงมอบหมายให้พระสารีบุตร เป็นพระอุปัชฌาย์บวชให้ราธพราหมณ์นั้น

การบวชให้ราธพราหมณ์นี้ ตรัสให้ยกเลิกวิธีอุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์ มาเป็นการบวชโดยสงฆ์ รับผิดชอบ ซึ่งต้องมีพระภิกษุอย่างต่ำที่สุด ๕ รูปประชุมกันจึงบวชได้ โดยแบ่งกันทำหน้าที่ ๓ ฝ่าย คือ ๑. เป็นพระอุปัชฌาย์ ๑ รูป ๒. เป็นพระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์อย่างละ ๑ รูป ๓. นอกนั้นร่วมรับรู้ว่าการบวชนั้นถูกต้องหรือไม่ การบวชวิธีนี้ เรียกว่า ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา แปลว่าการบวชด้วยกรรมมีญัตติเป็นที่ ๔ หมายความว่า มีการตั้งญัตติ คือการประกาศให้สงฆ์ทราบ ๑ ครั้ง มีอนุสาวนาจารย์ คือการบอกให้สงฆ์ตรวจสอบว่าการบวชนั้นถูกต้องหรือไม่ ๓ ครั้ง พระราธเถระ เป็นรูปแรกในพระพุทธศาสนาที่บวชด้วยวิธีนี้

๓. การบรรลुरुธรรม

พระราชเถระ ครั้นบวชแล้ว ถึงแม่จะเป็นพระผู้เฒ่า เป็นหลวงตา แต่ก็เป็นผู้ว่าง่ายใคร่ศึกษา ใครแนะนำสั่งสอนอย่างไรไม่เคยโกรธ ยอมรับฟังและปฏิบัติตามด้วยความเคารพ แต่เพราะท่านมีบุญน้อย ทั้งอาหาร ทั้งที่อยู่อาศัย จึงมักไม่พอแก่การดำรงชีวิต จึงตกเป็นภาระของพระอุปัชฌาย์ ต้องช่วยสงเคราะห์ตลอดมา วันหนึ่งท่านเข้าไปเฝ้าพระศาสดาทูลขอให้แสดงธรรมย่อ ๆ พอให้ท่านเกิดกำลังใจยินดีในวิเวกไม่ประมาทและมีความเพียร เพื่อความพ้นทุกข์

พระศาสดาตรัสว่า ราชะ ชั้นที่ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณเป็นมาร เธอจงละความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจรักใคร่ในชั้นที่ ๕ นั้นเสีย ท่านรับพุทธโอวาทแล้วจาริกไปกับพระอุปัชฌาย์ พยายามปฏิบัติตามพระโอวาทนั้น ไม่นานก็ได้สำเร็จพระอรหัตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิทา ๔

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระราชเถระบวชในพระพุทธศาสนา เมื่อท่านเป็นผู้เฒ่าแก่มาแล้ว คงช่วยงานพระศาสนาด้วยกำลังกาย กำลังวาจาเหมือนรูปอื่นไม่ได้ แต่ท่านได้ช่วยประกาศพระศาสนาด้วยปฏิบัติที่ดั่งงามของท่าน ด้วยความเป็นผู้ว่าง่าย ใครแนะนำสั่งสอนอะไรยินดีรับฟังด้วยความเคารพ ไม่เคยโกรธ เป็นเหตุให้พระศาสดานำท่านมาเป็นอุทาหรณ์สั่งสอนภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาภิกษุควร เป็นผู้ว่าง่ายเหมือนราชะ แม้อาจารย์ชี้โทษ กล่าวสอนอยู่ก็ไม่ควรโกรธ ควรเห็นบุคคลผู้ให้โอวาท เหมือนบุคคลผู้บอกขุมทรัพย์ให้

๕. เอตทัคคะ

เพราะพระราชเถระ เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่ายใคร่การศึกษาทำให้พระศาสดาและ พระอุปัชฌาย์เป็นต้น มีแต่ความเมตตาสั่งสอนท่านเสมอ จึงทำให้ท่านมีปฏิภาณ คือปัญญาแจ่มแจ้งในเทศนา เพราะได้รับฟังบ่อย ๆ พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้มีปฏิภาณคือญาณแจ่มแจ้งในธรรมเทศนา

๖. บุญญาธิการ

ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตะ พระราชเถระนี้ได้เกิดเป็นพราหมณ์ ได้เห็นพระศาสดาทรงตั้งพระสาวกรูปหนึ่งซึ่งมีปฏิภาณแตกฉานไว้ในเอตทัคคะได้เกิดกุศลฉันทะในตำแหน่งนั้นบ้าง จึงได้ทำสักการบูชาพระศาสดาพร้อมกับภิกษุสงฆ์กราบลงแทบพระบาท ปรารธนาฐานันดรนั้น พระศาสดาทรงพยากรณ์แก่เขาแล้ว ได้ทำบุญกุศลมากมายหลายพุทธันดร จนชาติสุดท้ายเกิดเป็นพราหมณ์ในพระนครราชคฤห์ถึงฝั่งแห่งสาวกบารมีญาณดังกล่าวแล้ว

๗. ปรีนิพพาน

พระราชเถระ ได้พากเพียรพยายามจนได้บรรลุพระอรหัตผลอันเป็นประโยชน์สูงสุดของมนุษย์เรา และได้ปฏิบัติตนให้เป็นทีฆุฏฐานุคติของประชุมชนที่เกิดมาในภายหลังแล้วสุดท้ายก็ได้ปรีนิพพาน พ้นจากวัฏสงสาร อย่างสิ้นเชิง

*****

๙. ประวัติพระปทุมมณีนันทานีบุตรเถระ

๑. สถานะเดิม

พระปทุมมณีนันทานีเถระ ชื่อเดิม ปุณณะ เป็นชื่อที่ญาติทั้งหลายตั้งให้แต่เพราะเป็นบุตรของนางมณีนันทานี คนทั้งหลายจึงเรียกว่า ปุณณมณีนันทานีบุตร

บิดา ไม่ปรากฏชื่อ มารดาชื่อนางมณีนันทานี เป็นน้องสาวพระอัญญาโกณฑัญญะ วรรณะพราหมณ์ เกิดที่บ้านพราหมณ์ ชื่อ โทณวัตถุ อยู่ไม่ไกลจากนครกบิลพัสดุ์

๒. มูลเหตุของการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาประทับที่เมืองราชคฤห์ พร้อมกับพระอัญญาโกณฑัญญะและพระมหาสาวกอีกจำนวนมาก ปุณณมานพไปเยี่ยมหลวงลุง จึงได้บรรพชาอุปสมบท พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นอุปัชฌาย์ แล้วกลับมายังกรุงกบิลพัสดุ์ อาศัยอยู่ที่ชาติภูมิ บำเพ็ญภาวนาไม่นานก็ได้สำเร็จเป็นอรหันต์

๓. งานประกาศพระพุทธศาสนา

ท่านได้บวชให้กุลบุตรจำนวน ๕๐๐ รูป และสอนให้ปฏิบัติตามกถาวัตถุ ๑๐ ประการ จนได้บรรลุพระอรหันต์ผลทั้งหมด

ครั้งนั้นพระศาสดาได้เสด็จจากเมืองราชคฤห์ ไปยังเมืองสาวัตถี พระปทุมมณีนันทานีได้ไปเฝ้าพระทศพลจนถึงพระคันธกุฎี พระชินสีห์ได้ทรงแสดงธรรมนำให้เกิดปราโมทย์ จึงได้กราบลาพระตถาคตไปยังอันธวัน นั่งพักกลางวันสงบกายใจ ณ โคนไม้ต้นหนึ่ง พระสารีบุตรเถระได้เข้าไปหา แล้วสนทนาโต้ถามข้อความในวิสุทธิ ๗ ประการ พระเถระวิสัยชเนาอุปมาเหมือนรถเจ็ดผลัด จัดรับส่งมุ่งตรงต่อพระนิพพาน ต่างก็เบิกบานอนุโมทนาคำภิชิตที่ดื่มด่ำจ้ำจืดของกันและกัน

๔. เอตทัคคะ

เพราะพระปทุมมณีนันทานีเถระ มีวาทีในการแสดงธรรมลึกล้ำด้วยอุปมาภายหลัง พระศาสดาประทับนั่ง ณ ท่ามกลางภิกษุบริษัท จึงได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลายตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ปุณณะนี้เป็นเลิศแห่งภิกษุสาวกทั้งหลายของเราผู้เป็นพระธรรมเถิก

๕. บุญญาธิการ

แม้พระปทุมมณีนันทานีเถระนี้ เห็นพระปทุมุตตรศาสดา มีพุทธบัญญัติตั้งสาวกผู้ฉลาดไตรปิฎก ยกให้เป็นผู้ประเสริฐล้ำเลิศในด้านการเป็นพระธรรมเถิก จึงน้อมนึกจำนงหมายอยากได้ตำแหน่งนั้น พระศาสดาจารย์ทรงรับรองว่าต้องสมประสงค์ จึงมุ่งตรงต่อบุญกรรม ทำแต่ความดี มาชาตินี้จึงได้ฐานันดรสมดังพรที่ขอไว้

๖. ธรรมวาที

บุคคลควรสมาคมกับสัตบุรุษผู้ฉลาด ซึ่งแจ้งให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ นักปราชญ์ทั้งหลาย ย่อมไม่ประมาท เห็นแจ้งด้วยปัญญา จึงได้บรรลุประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ลึกซึ้ง ละเอียด สุขุม เห็นได้ยาก

๗. ปรีนิพพาน

พระปทุมมณีนันทานีบุตรเถระ ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนาจนตลอดชีวิตแล้วได้ปรีนิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพาน ไม่มีภพใหม่ อีกต่อไป

*****

๑๐. ประวัติ พระกาฬทายีเถระ

๑. สถานะเดิม

พระกาฬทายีเถระ ชื่อเดิม อุทายี เป็นชื่อที่บิดาและมารดาตั้งให้ เพราะเขาเกิดในวันที่ชาวพระนคร ทั้งสิ้นมีจิตเบิกบาน แต่เพราะเขามีผิวพรรณค่อนข้างดำ คนทั้งหลายจึงเรียกว่า กาฬทายี

เกิดในตระกูลอำมาตย์ในกรุงกบิลพัสดุ์ เกิดวันเดียวกันกับพระโพธิสัตว์ อันผู้ที่เกิดวันเดียวกันกับพระโพธิสัตว์ที่เรียกว่า สหชาตินั้นมี ๗ คือ ๑. ต้นโพธิพฤกษ์ ๒. มารดาของพระราหุล ๓. ขุมทรัพย์ ๔ แห่ง ๔. พระอานนท์ ๕ ม้ากัณฐกะ ๖. นายฉันทะ ๗. กาฬทายีอำมาตย์

๒. มูลเหตุของการบวชในพระพุทธศาสนา

หลังจากที่พระมหาสัตว์เสด็จมหาเนชกรมพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดา ทรงคอยสดับข่าวตลอดเวลา จนมาทราบว่าได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ กำลังประดิษฐานพระศาสนาอยู่ในแคว้นมคธ ใครจะทอดพระเนตรพระโอรัส จึงได้โปรดให้อำมาตย์พร้อมบริวาร นำข่าวสารไปกราบทูลพระศาสดา เพื่อเสด็จมายังกบิลพัสดุ์ แต่อำมาตย์เหล่านั้นได้สำเร็จพระอรหันต์ บวชในพระพุทธศาสนา มิได้กลับมาตามรับสั่งถึง ๙ ครั้ง สุดท้ายทรงส่งกาฬทายีพร้อมกับบริวารไป ได้ฟังพระธรรมเทศนาแล้วบรรลุพระอรหันต์ผลทั้งหมด จึงทูลขอบรรพชาอุปสมบท

๓. งานประกาศพระศาสนา

กาฬทายีอำมาตย์ เมื่อได้บวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ครั้นถึงเวลาใกล้เข้าพรรษา เห็นว่าเป็นเวลาอันเหมาะสมที่จะทูลเชิญพระบรมศาสดาเสด็จมายังกบิลพัสดุ์ จึงได้ทูลพรณนาหนทางที่จะเสด็จดำเนินให้พลัดพลัดด้วยคาถา ๖๐ คาถา เป็นต้นว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บัดนี้ หมูไม่กำลังผลัดใบ ไบเกาล่องไปใบใหม่เกิดแทนดูแล้วแสนเจริญตา สีแดงเจิดจ้าอุปมาดังถ่านเพลิง นำรินเรียงทั่วพนาวันไม้ดอกก็ออกดอกทั่วกัน บ้างก็บาน บ้างยังตูม เป็นที่ลุ่มหลงแห่งภมรกลืนเกษรหอมกระจายไปทั่วทิศ ขวนรีนรมย์ดวงจิตทั้งมนุษย์และเทวดาที่ได้มาพบเห็น ไม่ผลึกก็ออกผล ให้ทั้งคนและสัตว์ป่า พอสืบชีวาอยู่ได้ตามวิสัยของผู้มีเมตตา ไม่เบียดเบียนเช่นฆ่า ชีวิตใคร อากาศก็สบายไม่หนาวนักไม่ร้อนนัก จะหยุดพักหรือเดินทางก็ไม่สร้างปัญหาโรคไม่เบียดเบียน ขอเชิญพระพิชิตมารคมนาการสู่กบิลพัสดุ์ เพื่อตรัสเทศนาโปรดพระบิดาและประยูรญาติ ประกาศ ญาติตถจริยา ตามธรรมดาของสัมมาสัมพุทธะ พระพุทธเจ้าข้า

เมื่อพระบรมศาสดาทรงรับอาราธนาว่าเสด็จกบิลพัสดุ์นคร พระเถระได้ล่วงหน้าไปก่อน เพื่อถวายพระพรให้ทรงทราบ จอมกษัตริย์ทรงต้อนรับด้วยความเคารพเลื่อมใส ได้ถวายอาหารบิณฑบาต มิได้ขาดทุก ๆ วัน พร้อมกันนั้นพระประยูรญาติก็ศรัทธาเลื่อมใส เคารพพระรัตนตรัยโดยทั่วกัน สิ้นเวลา ๖๐ วัน พระศาสดาจารย์จึงเสด็จถึงกบิลพัสดุ์ โปรดจอมกษัตริย์และพระประยูรญาติ ประกาศพระพุทธศาสนาในสักกประเทศ แล้วได้เสด็จไปประทับอยู่ที่นิโครธาราม

๔. เอตทัคคะ

พระกาฬทายีเถระ เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายด้าน ทำตระกูลให้เลื่อมใส

๕. บุญญาธิการ

พระกาฬทายีเถระนี้ ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ได้เห็นภิกษุรูปหนึ่งที่พระศาสดาทรงสถาปนาไว้ในตำแหน่ง ที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ทำสกุลให้เลื่อมใส ได้ตั้งความปรารถนาไว้แล้ว ทำบุญตลอดมาจนได้สำเร็จสมปรารถนาในสมัยแห่งพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย

๖. ธรรมวาตะ

บุรุษผู้มีความเพียรมีปัญญากว้างขวาง เกิดในสกุลใดย่อมทำสกุลนั้นให้บริสุทธิ์สะอาด

๗. ปรินิพพาน

พระกาฬทายีเถระ ได้บรรลุพระอรหัตผลอันเป็นประโยชน์สูงสุดของตนแล้วได้ช่วย พระศาสดา ประกาศพระศาสนาตามความสามารถ ในที่สุดก็ได้ปรินิพพานไปตามกฎของธรรมดา คือ ความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

*****

๑๑. ประวัติ พระนันทเถระ

๑. สถานะเดิม

พระนันทเถระ พระนามเดิมว่า นันทะ เป็นพระนามที่พระประยูรญาติ ทรงขนานให้ เพราะความดีใจในวันที่พระกุมารประสูติ

พระบิดา ทรงพระนามว่า สุทโธทนะ พระมารดา ทรงพระนามว่า มหาปชาบดีโคตมี

๒. มูลเหตุของการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาเสด็จมายังกบิลพัสดุ์ วันแรกทรงกระทำฝนโบกขรพรรษให้ตกลงมา ให้เป็นต้นเรื่องที่จะเทศนาเวสสันดรชาดก วันที่ ๒ ทรงโปรดพระชนกให้เป็นโสดาบัน ด้วยพระคาถาว่า

“บรรพชิตไม่พึงประมาทในบิณฑบาตอันตนพึงลุกขึ้นยืนรับ บุคคลพึงประพฤติธรรมให้สุจริต เพราะผู้ประพฤติธรรมอยู่เสมอ ย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า แล้วได้เสด็จไปยัง พระราชานิเวศน์เทศนา โปรดพระนางมหาปชาบดีให้เป็นพระโสดาบัน และเลื่อนชั้นพระบิดาขึ้นเป็น สกทาคามี ด้วยพระอนุศาสน์ว่า บุคคลพึงประพฤติธรรมให้สุจริต อย่าประพฤติธรรมแบบทุจริต เพราะผู้ประพฤติธรรมอยู่เสมอ ย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

ในวันที่ ๓ ทรงเสด็จยังพระราชานิเวศน์เพื่อบิณฑบาตในวโรกาสอวาหมงคลของ นันทกุมาร ให้เธอรับบาตร ตรีสมงคลแก่เขาจบแล้ว ไม่รับเอาบาตรกลับมา เสด็จมุ่งหน้าไปยังวิหารให้นันทกุมารถือบาตรตามไปด้วยจิตใจร้อนรนคิดถึงคนที่ตนรัก ถึงสำนักนิโครธาราม ได้ตรัสถามว่าจะบวชหรือนันทะ พระกุมารไม่อาจปฏิเสธเพราะเหตุแห่งความเคารพและเกรงใจในพระศาสดา จึงทูลว่า พระเจ้าข้า ข้าพระองค์จะบวชจึงทรงประทานให้ภิกษุทั้งหลายบวชให้ ไม่นานนักก็ได้สำเร็จพระอรหัตผล

๓. งานประกาศพระศาสนา

ปฏิปทาของพระนันทเถระ เป็นเหตุให้พระศาสดาทรงเปล่งอุทานว่า เปือกตมคือกาม ใครข้ามได้ หนามคือกามผู้ใดทำลายแล้ว ผู้นั้นสิ้นโมหะ ย่อมไม่หวั่นไหวทั้งในความสุขและความทุกข์

๔. เอตทัคคะ

พระนันทเถระได้รับความทุกข์ทรมานในด้านจิตใจ เพราะความคิดถึงนางชนบท กัลยาณี และได้รับความอับอายที่ถูกเพื่อนพรหมจารีล้อว่า ประพฤติพรหมจรรย์เพราะอยากได้นางอัปสร จึงคิดว่า ที่เราต้องประสบกับเรื่องแปลกประหลาดเช่นนี้ก็เพราะเราไม่สำรวมอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ นั่นเอง ดังนั้นแล้วเกิดความอุตสาหะมีหิริโอตตปะเป็นกำลัง ตั้งความสำรวมอินทรีย์อย่างสูงสุด พระศาสดาทรงทราบดังนั้น จึงทรงตั้งท่านในเอตทัคคะว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้สำรวมอินทรีย์

๕. บุญญาธิการ

แม้พระนันทเถระนี้ ก็ได้บำเพ็ญบารมีอันเป็นอุบิสัยแห่งพระนิพพานไว้ในสำนักของพระพุทธเจ้า มากมายหลายพระองค์ ได้เห็นพระปฐมตตรศาสนา ทางสถาปนาพระเถระรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งเลิศกว่า ภิกษุทั้งหลายในด้านความสำรวมอินทรีย์ มีกุศลฉันทะปรารถนาตำแหน่งเช่นนั้นบ้าง จึงได้ตั้งใจทำความดีที่เป็นอุบิสัยปัจจัยแห่งตำแหน่งนั้นลุล่วงกาลแห่งพระโคตม จึงได้สมควรความปรารถนา ใช้เวลาหนึ่งแสนกัป

๖. ธรรมวาที

เพราะไม่พิจารณาให้ลึกซึ้งถึงความจริงของชีวิต คนเราจึงติดอยู่กับร่างกาย ขวนขวายแต่การแต่งตัว ลุ่มหลงเมาเมัวในกามารมณ์ แต่พระโคตมทรงสอนให้รู้ซึ่งถึงชีวิตเราจึงเปลื้องจิตจากพันธนาการ พันสถานแห่งภพสาม (สู่ความสุขอย่างแท้จริง)

๗. ปรินิพพาน

พระนันทเถระ ครั้นสำเร็จพระอรหันต์แล้ว ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนาตามความสามารถ สุดท้ายได้ปรินิพพานด้วยอนุปทีเสสนิพพาน ดับสังขารอย่างสิ้นเชิง

*****

๑๒. ประวัติ พระราहुลเถระ

๑. สถานะเดิม

พระราहुลเถระ นามเดิม ราहुล เป็นพระนามที่ตั้งตามอุทานของพระสิทธัตถะ พระราชาบิดา ที่ตรัสว่า ราहुล ชาตฺ เครื่องผูกเกิดขึ้นแล้ว เมื่อทรงทราบข่าวว่า พระกุมารประสูติ

พระบิดา ทรงพระนามว่า สิทธัตถะ

พระมารดา ทรงพระนามว่า ยโสธรา หรือพิมพา

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

พระศาสดาเสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ ในวันที่ ๓ ทรงบวชให้ัทกุมารในวันที่ ๗ พระมารดาพระราहुลทรงให้พระกุมารไปทูลขอมรดกกับพระองค์ พระผู้มีพระภาค ทรงพระดำริว่า กุมารนี้ยากได้ทรัพย์ของบิดา แต่ว่าทรัพย์นั้นพันณาใจให้เกิดทุกข์ไม่สุขจริง เราจะให้ทรัพย์ประเสริฐยิ่ง ๗ ประการ ที่เราชนะมารได้มา จึงรับสั่งท้าวานพระสารีบุตร มีพุทธดำรัสว่า สารีบุตร เธอจงจัดการให้ราहुลกุมารนี้บรรพชา พระเถระจึงทูลถามถึงวิธีบรรพชา พระศาสดาตรัสให้ใช้ตามวิธีติสรณคมนุปสัมปทา เปล่งวาจาถึง พระรัตนตรัยให้พระกุมารบวช วิธีนี้ได้ใช้กันสืบมาถึงทุกวันนี้ เรียกว่า บวชเถระ

พระราहुลเถระนี้ได้เป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา ครั้นอายุครบ ๒๐ ปี จึงอุปสมบทด้วยวิธีญัตติจตุตถกรรมในสมัยเป็นสามเณร ท่านสนใจใคร่ศึกษาพระธรรมวินัย ลูกขึ้นแต่เข้าเอามือทั้งสองกอบทรายได้เต็ม แล้วตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ตนได้รับโอวาทจากพระศาสดาหรือพระอุปัชฌาย์อาจารย์จดจำและเข้าใจให้ได้จำนวนเท่าเม็ดทรายในกอบนี้

วันหนึ่งท่านอยู่ในสวนมะม่วงแห่งหนึ่ง พระศาสดาเสด็จเข้าไปหา แล้วตรัสสุภาษิตไพเราะแสดงโทษของการกล่าวมุสา อุปมาเปรียบกับน้ำที่ทรงคว่ำขันเททิ้งไปว่า ผู้ที่กล่าวมุสาคือที่รู้ที่อยู่แกลใจ ความเป็นสมณะ ของเขาก็ไม่ต่างอะไรกับน้ำในขันนี้ แล้วทรงชี้ให้เห็นว่า ไม่มีบาปกรรมอะไร ที่ผู้หมดความละอายใจกล่าวเท็จ ทั้ง ๆ ที่รู้จะทำไม่ได้

ต่อมาได้ฟังมหาธาตุโลวาทสูตรใจความว่า ให้พิจารณาร่างกายให้เห็นเป็นธาตุ ๕ ประการ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ นั่นไม่ใช่ของเรา เราไม่ได้เป็นมัน นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา แล้วตรัสสอนให้อบรมจิตคิดให้เหมือนกับธาตุแต่ละอย่างว่า แม้จะมีสิ่งที่น่าปรารถนา หรือไม่น่าปรารถนา ถูกต้อง ก็ไม่มีอาการพอใจใคร่ หรือเบื่อหน่ายเกลียดชัง

สุดท้ายทรงสอนให้เจริญเมตตาภาวนา เพื่อละพยาบาท เจริญกรุณาภาวนาเพื่อละวิหิงสา เจริญมุทิตาภาวนา เพื่อละความริษยา เจริญอุเบกขาภาวนา เพื่อละความขัดใจ เจริญอุสุภภาวนา เพื่อละราคะ เจริญอนิจสัญญาภาวนา เพื่อละอัสมีมานะ ท่านได้พยายามฝึกใจไปตามนั้น ในที่สุดได้สำเร็จพระอรหันต์ผล

๓. งานประกาศพระศาสนา

พระราชหุลเถระนี้ ถึงแม้จะไม่มีในตำนานว่า ท่านได้ใครมาเป็นศิษย์บ้าง แต่ปฏิบัติของท่าน ก็นำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแก่บุคคลผู้ได้ศึกษาประวัติของท่านในภายหลัง ว่าท่านนั้น พร้อมด้วยสมบัติ ๒ ประการ คือ ชาตสมบัติและปฏิบัติสมบัติ เป็นผู้ไม่ประมาทรักษาศีล สนใจใคร่ศึกษา เคารพอุปชฌาย์อาจารย์ มีปัญญาทั่วถึงธรรม มีความยินดีในพระศาสนา

๔. เอตทัคคะ

พระราชหุลเถระนี้ เป็นผู้ใคร่ในการศึกษา ดังได้กล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้นท่านจึงได้รับยกย่องจาก พระศาสดาว่า เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ใคร่ในการศึกษา

๕. บุญญาธิการ

พระราชหุลเถระนี้ ได้บำเพ็ญบุญญาธิการ อันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมานาน ในกาลแห่ง พระปฐมุตตรพุทธเจ้า ได้บังเกิดในเรือนผู้มีสกุล ครั้นรู้เพียงสาแล้ว ได้ฟังธรรมของพระศาสดาเห็นพระ ศาสดาทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในฐานะที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ใคร่ต่อการศึกษา จึงปรารถนาตำแหน่งนั้นบ้าง แล้วได้สร้างความดีมากมาย มีการทำความสะอาดเสนาสนะ และการทำประทีปให้สว่างไสวเป็นต้น ผ่านพ้น ไปอีกหลายพุทธันดร สุดท้ายได้รับพรที่ปรารถนาไว้ ในสมัยแห่งพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย ดังได้กล่าวมา

๖. ธรรมวาตะ

สัตว์ทั้งหลาย เป็นดังคนตาบอด เพราะไม่เห็นโทษในกาม ถูกข้ายคือตัณหาปกคลุมไว้ ถูกหลังคาคือ ตัณหาปกปิดไว้ ถูกมารผูกไว้ด้วยเครื่องผูกคือความประมาทเหมือนปลาที่ติดอยู่ในลอบเรลาดอนกามนั้นขึ้นได้ แล้ว ตัดเครื่องผูกของมารได้แล้ว ถอนตัณหาพร้อมทั้งรากขึ้นแล้ว เป็นผู้เยือกเย็น ดับแล้ว

๗. ปรินิพพาน

พระราชหุลเถระ ครั้นสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนาตลอดอายุไข ของท่าน สุดท้ายได้ปรินิพพานดับสังขาร เหมือนกับไฟที่เผาเชื้อหมดแล้วก็ดับไป ณ แทนกัมพลศิลาอาสน์ ที่ประทับของท้าวสักกเทวราช

*****

๑๓. ประวัติ พระอุบาลีเถระ

๑. สถานะเดิม

พระอุบาลีเถระ นามเดิม อุบาลี หมายความว่าใกล้ชิดกับกษัตริย์ทั้งหลาย เกิดในครอบครัวช่าง กัลบก ของศากยกษัตริย์ในนครกบิลพัสดุ์

อุบาลีนั้น ครั้นเจริญวัยแล้วได้เป็นสหายรักแห่งกษัตริย์ทั้ง ๖ มีเจ้าอนุรุทธะเป็นต้น จึงได้รับแต่งตั้ง ให้เป็นนายภูษามาลาประจำพระองค์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาประทับอยู่ที่อนุปิยอัมพวันแห่งมัลลกษัตริย์ทั้งหลาย เมื่อพระโอรสของศากยกษัตริย์ ทั้งหลายบวชกันเป็นจำนวนมาก เหล่าพระญาติเห็นศากยะ ๖ พระองค์เหล่านี้ คือ ภัททियราชา อนุรุทธะ อานันทะ ภคฺ ภูมิพิละ และเทวทัต ยังไม่ได้ออกบวช จึงสนทนากันว่า คนอื่นเขาให้ลูก ๆ บวชกัน คนจาก ตระกูลเรายังไม่ได้ออกบวชเลย เหมือนกับไม้ไผ่ญาติของพระศาสดา ในที่สุดกษัตริย์ทั้ง ๖ จึงตัดสินใจให้พระทัย ออกบวช โดยมีนายอุบาลีภูษามาลาตามเสด็จไปด้วย เมื่อเข้าสู่แคว้นกษัตริย์อื่นจึงให้นายอุบาลีกลับ นายอุบาลีกลับมาได้หน่อยหนึ่ง ได้ตัดสินใจบวชบ้าง แล้วได้ร่วมเดินทางไปกับกษัตริย์ทั้ง ๖ จึงรวมเป็น ๗

คนด้วยกัน เข้าไปเฝ้าพระศาสดาที่อนุปิยัมพวัน กษัตริย์ทั้ง ๖ ได้กราบทูลว่า ขอพระองค์โปรดบวชให้อุบาลีก่อน ข้าพระองค์ทั้งหลายจะได้ทำสามัคคีธรรม มีการอภิวัตเป็นต้นแก่เขา วิธีนี้จะทำให้มานะของพวกข้าพระองค์สร้างสิ้นไป พระศาสดาได้ทรงจัดการบวชให้พวกเขาตามประสงค์ พระอุบาลีเถระนั้น ครั้นบวชแล้ว เรียนกรรมฐานในสำนักพระศาสดาแล้วกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระองค์จงทรงอนุญาตให้ข้าพระองค์อยู่ป่า พระศาสดาตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ เมื่ออยู่ป่า ฐานะอย่างเดียวกันนั้นจักเจริญองงาม แต่เมื่ออยู่ในสำนักของเรา ทั้งวิปัสสนาธุระ และคณฺถธุระจะบริบูรณ์ พระอุบาลีนั้นรับพระดำรัสของพระศาสดาแล้ว กระทำวิปัสสนากรรมฐาน ไม่นานก็ได้บรรลุพระอรหัต

๓. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระศาสดาทรงสอนพระวินัยปิฎกทั้งสิ้นแก่พระอุบาลีนั้นด้วยพระองค์เอง ท่านจึงเป็นผู้ทรงจำ และชำนาญในพระวินัยปิฎก ครั้นพระศาสดาเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ได้มีการทำสังคายนา พระธรรมวินัยครั้งแรกโดยมีพระมหากัสสปเถระเป็นประธาน พระสงฆ์ได้เลือกท่านเป็นผู้วิสัยชนา พระวินัยปิฎก ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้

๔. เอตทัคคะ

พระอุบาลีเถระ ได้เรียนพระวินัยปิฎกทั้งหมดจากพระโอษฐ์ของพระศาสดาโดยตรง จึงมีความชำนาญในพระวินัย เป็นเหตุให้พระศาสดาทรงตั้งท่านไว้ในฐานะที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นวินัยธร (ผู้ทรงพระวินัย)

๕. บุญญาธิการ

พระอุบาลีเถระนั้น ได้กระทำบุญญาธิการอันเป็นปัจจัยเกื้อกูลแก่พระนิพพานมานานแสนนาน จนกระทั่งถึงสมัยแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ได้บังเกิดในตระกูลพราหมณ์ อันสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ วันหนึ่งไปฟังธรรมของพระศาสดาได้เห็นพระศาสดาทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ทรงพระวินัย ศรัทธา เลื่อมใส บรรณานุกรมอันตรนั้น จึงสร้างสมบุญกุศลตลอดมาหลายพุทธันดร สุดท้ายได้สมปรารถนาในพระศาสนาของพระสมณโคดม ศาสดาแห่งพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้

๖. ธรรมวาตะ

ยาสำรอกของบุคคลบางพวก เป็นยาถ่ายของบุคคลบางพวก ยาพิษร้ายของบุคคลบางพวก เป็นยารักษาโรคของบุคคลบางพวก

ใคร ๆ เห็นผ้ากาสาวพัสต์อันเขาทิ้งไว้ที่หนทาง เปื้อนของไม่สะอาด เป็นธงชัยของฤาษี ฟิงประนมมือไหว้ เพราะพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมบริสุทธิได้ด้วยธงชัยนั้น

๗. ปรีนิพพาน

พระอุบาลีเถระ ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนาในขณะที่พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ และหลังจากที่พระองค์ปรินิพพานแล้ว ก็ได้ร่วมทำสังคายนาครั้งแรกโดยเป็นผู้วิสัยชนาพระวินัย สุดท้ายได้ปรินิพพาน ดังประทีปที่โชติช่วงชัชวาลเต็มที่แล้วค่อย ๆ มอดดับไป

*****

๑๔. ประวัติ พระภัททิยเถระ

๑. สถานะเดิม

พระภัททิยเถระ พระนามเดิม ภัททิยะ

พระมารดา พระนามว่า กาฬโคธราชเทวี เป็นพระนางศากยภัณฺญาในนครกบิลพัสดุ์

เกิดที่พระนครกบิลพัสดุ์ ในวาระกษัตริย์

พระภททียเถระ ก่อนบวชเป็นเจ้าชายเชื้อสายศากยะพระองค์หนึ่ง มีพระสหายสนิท คือ เจ้าชายอนุรุทธะ เจ้าชายอาณนท์ เจ้าชายภคฺ เจ้าชายกิมพิละ และเจ้าชายเทวทัตแห่งเมืองเทวทหะ

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อเจ้าภททียะทรงเจริญวัยแล้ว ได้เสวยราชสมบัติสืบศากยวงศ์ ต่อมา ถูกเจ้าชายอนุรุทธะ ซึ่งเป็นพระสหายสนิทชักชวนให้ออกบวช จึงได้ทูลลาพระมารดาสละราชสมบัติเสด็จออกไปเฝ้าพระศาสดา ที่อนุปิยนิกมคควันมัลละและได้ผนวชพร้อมด้วยพระราชกุมาร ๕ พระองค์ คือ อนุรุทธะ อาณนทะ ภคฺ กิมพิละ และเทวทัต รวมทั้งนายภูษามาลา นามว่า อุบาสีด้วย จึงเป็น ๗ คน

พระภททียะ บรรพชาอุปสมบทแล้วไม่นาน เป็นผู้ไม่ประมาท พากเพียรพยายามบำเพ็ญสมณธรรม ก็ได้บรรลุพระอรหัตผลภายในพรรษาที่บวชนั่นเอง

๓. งานประกาศศาสนา

พระภททียะเถระนี้ ท่านจะอยู่ตามโคนไม้ ป่าช้าและเรือนว่าง จะเปล่งอุทานเสมอว่า สุขหนอๆ พระศาสดาทรงเรียกท่านมา แล้วตรัสถามว่า จริงหรือภททียะที่เธอเปล่งอุทานอย่างนั้น ท่านกราบทูลว่า จริงพระเจ้าข้า เธอมีความรู้สึกอย่างไรจึงได้เปล่งอุทานเช่นนั้น ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อก่อนข้าพระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ต้องจัดการรักษาป้องกันทั้งภายใน และภายนอกทั่วอาณาเขต แม้ข้าพระองค์จัดการอารักขาอย่างนี้ก็ยังต้องหวาดสะดุ้งกลัวภัยอยู่เป็นนิตย์ แต่บัดนี้ข้าพระองค์ถึงจะอยู่ป่า โคนต้นไม้ หรือในเรือนว่าง ก็ไม่รู้สึกหวาดกลัว หรือสะดุ้งต่อภัยใด ๆ เลย อาศัยอาหารที่ผู้อื่นให้เลี้ยงชีพวันละมือจิตใจเป็นอิสระ ไม่มีพันธะใด ๆ ข้าพระองค์มีความรู้สึก อย่างนี้ จึงเปล่งอุทานอย่างนั้น พระเจ้าข้า พระศาสดาทรงทราบเช่นนั้น จึงชมเชยท่าน ปฏิปทาของท่านนำมาซึ่งความเลื่อมใสของคนทั้งหลายเป็นจำนวนมาก

๔. เอตทัคคะ

พระภททียะเถระนี้ ท่านเกิดในวาระกษัตริย์ และได้เสวยราชสมบัติเป็นราชาแล้ว ได้สละราชสมบัติออกบวชด้วยเหตุนี้ จึงได้รับการยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เกิดในตระกูลสูง

๕. บุญญาธิการ

แม้พระภททียะเถระนี้ ก็ได้บำเพ็ญบุญญาธิการไว้ในสมัยพระพุทธเจ้าองค์ก่อน ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นอุปนิสัยปัจจัยแห่งพระนิพพาน ในพุทธอุปบาทกาลแห่งพระปฐมุตตรศาสนา ได้เกิดในตระกูลอันสมบูรณ์ ด้วยสมบัติเจริญวัย ได้ภรรยาและบุตรธิดาแล้วมีจิตเลื่อมใสมีใจโสมนัส ต้อนรับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นำเสด็จมาสู่เรือนของตน ได้ถวายภัตตาหารแล้วได้ถวายอาสนะที่ปูลาดด้วยเครื่องปูลาดอันงดงาม ต่อมาได้ทำบุญมีทาน ศีล และภาวนาเป็นประธาน ตลอดกาลยาวนาน จนได้บรรลุสาวกบารมีญาณในชาติสุดท้าย ฆราวาสวิสัยได้เป็นราชา ออกบรรพชาได้สำเร็จพระอรหันต์

๖. ธรรมวาทะ

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อก่อนโน้น ข้าพระองค์ครองราชสมบัติ ได้จัดการอารักขาไว้อย่างดีในทุกสถาน ถึงกระนั้นก็ยังอยู่ด้วยความกลัวภัย หลับไม่สนิทมีจิตคิดระแวง แต่บัดนี้ ข้าพระองค์บวชแล้ว อยู่อย่างไม่มีภัย ไม่มีเรื่องให้ต้องคิดระแวง

๗. ปรีนิพพาน

พระภททียะเถระนี้ ท่านได้บรรลุผลสูงสุดในพระพุทธศาสนา สิ้นชาติ สิ้นภพ อยู่จบพรหมจรรย์ กิจส่วนตัวของท่านไม่มี มีแต่หน้าที่ประกาศศาสนา นำมาซึ่งประโยชน์และความสุขแก่สังคม สุดท้ายท่านได้ปรีนิพพานตามธรรมดาของสังขารที่เกิดมาแล้วต้องดับไป

*****

๑๕. ประวัติ พระอนุรุทธเถระ

๑. สถานะเดิม

พระอนุรุทธเถระ พระนามเดิม เจ้าชายอนุรุทธะ เป็นพระนามที่พระญาติทั้งหลายขนานให้ พระบิดา พระนามว่า อมิตโทษะ เป็นพระอนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ มีพี่น้องร่วมพระมารดาเดียวกัน ๒ พระองค์ คือ ๑. พระเชษฐา พระนามว่า เจ้าชายมหานามะ ๒. พระกนิษฐภคินี พระนามว่า โรหิณี

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาทรงทำการสงเคราะห์ญาติ แล้วเสด็จจากกบิลพัสดุ์ไปประทับอยู่ที่อนุปิยัมพวัน สมัยนั้น เจ้าชายมหานามะ เสด็จเข้าไปหาเจ้าชายอนุรุทธะ ตรัสว่า พ่ออนุรุทธะบัดนี้ ศากยกุมารผู้มีชื่อเสียงพากันบวชตามพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่ตระกูลของเรายังไม่มีใครบวชเลย เธอหรือพี่จะต้องบวช ในที่สุดเจ้าชายอนุรุทธะตัดสินใจบวชเองจึงพร้อมด้วยกษัตริย์อีก ๕ พระองค์คือ ภัททิยะ อานันทะ ภคกิมพิละ และเทวทัต พร้อมกับอุบาสิกาสามาโล ได้ไปเฝ้าพระศาสดาที่อนุปิยัมพวัน ทูลขอบรรพชาอุปสมบท

๓. การบรรพชาธรรม

พระอนุรุทธเถระนี้ ครั้นบวชแล้วได้เรียนกรรมฐานในสำนักพระธรรมเสนาบดีแล้วได้ไปประจำอยู่ที่ ปาจิณวังสหายวัน ในเจตียรรัฐ บำเพ็ญสมณธรรม ตรีกัมहाปฐิสวิตกได้ ๗ ข้อ คือ

๑. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีความปรารถนาน้อย ไม่ใช่ของผู้มีความมักมาก
๒. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้สันโดษยินดีด้วยของที่มีอยู่ ไม่ใช่ของผู้ไม่สันโดษ
๓. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้สงัดแล้ว ไม่ใช่ของผู้ยินดีในหมู่คณะ
๔. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้ปรารถนาความเพียร ไม่ใช่ของผู้เกียจคร้าน
๕. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีสติมั่นคง ไม่ใช่ของคนหลง
๖. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีใจมั่นคง ไม่ใช่ของผู้มีใจไม่มั่นคง
๗. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีปัญญา ไม่ใช่ของผู้ทรมานปัญญา

พระศาสดาทรงทราบ ว่า ท่านลำบากในมหาปฐิสวิตกข้อที่ ๘ จึงเสด็จไปยังที่นั่นตรัสอธิบายปฏิบัติปฏิบัติว่าด้วยการอบรมความสันโดษในปัจจุบัน ๔ และยินดีในการเจริญกุศลธรรม แล้วตรัสมหา ปฐิสวิตก ข้อที่ ๘ ให้ บริบูรณ์

๘. ธรรมนี้เป็นของผู้ยินดีในธรรมที่ไม่เน้นซ้ำ ไม่ใช่ของผู้ยินดีในธรรมที่เน้นซ้ำ

พอเมื่อพระศาสดาเสด็จไปยังเภสกลาววัน ท่านพระอนุรุทธเถระ ก็ได้เป็นพระชีณาสพอยู่จบพรหมจรรย์ เป็นพระอรหันต์ มีวิชา ๓

๔. งานประกาศพระศาสนา

ชีวประวัติของท่านนำศรัทธาเลื่อมใส จากผู้ที่เป็นสุขุมลาชาชาติที่สุด ไม่รู้จักและไม่เคยได้ยินคำว่า ไม่มี ต้องการอะไรได้ทั้งนั้น แต่เมื่อเข้าบวชในพระพุทธศาสนาแล้วกลับเป็นผู้มักน้อยสันโดษ เก็บผ้าจากกองขยะมาทำไตรจีวรนุ่งห่ม โดยไม่มีความรังเกียจ กลับมีความยินดีว่านั่นเป็นการ ปฏิบัติตามนิสสัย คือที่พึงพาอาศัยของภิกษุ ๔ ประการ

๕. เอตทัคคะ

พระอรุณทเถระได้บรรลุพระอรหัตพร้อมวิชา ๓ คือ บุปเพนิวาसानุสสติญาณ ทิพยจักขุญาณ และอัสวักขยญาณ ตามปกตินอกจากเวลาฉันภัตตาหารเท่านั้น นอกนั้นท่านจะพิจารณาตรวดูสัตว์โลกด้วย ทิพยจักขุญาณ (เปรียบกับคนธรรมดาที่เหมือนกับ ผู้มีใจเอื้ออาทรคอยเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้อื่น ตลอดเวลา) เพราะฉะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงยกย่องท่านว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ได้ทิพยจักขุ ญาณ

๖. บุญญาธิการ

พระอรุณทเถระนี้ ได้สร้างสมบุญกุศลที่จะอำนวยผลให้เกิดทิพยจักขุญาณในพุทธกาลเป็นอันมาก คือได้ทำการบูชาด้วยประทีปอันโอฬารที่พระสลุบเจดีย์ ด้วยผลบุญอันนี้จึงทำให้ได้บรรลุทิพยจักขุญาณ สม กับปณิธานที่ตั้งไว้

๗. ปรินิพพาน

พระอรุณทเถระ ครั้นได้เป็นพระชีนาสพ สิ้นชาติสิ้นภพ อยู่จบพรหมจรรย์เสร็จหน้าที่ส่วนตัวของท่านแล้วได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนา จนถึงพระศาสดาปรินิพพาน ก็ได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ นั้นด้วย เป็นผู้ทราบดีว่าพระศาสดานิพพานเมื่อไร อย่างไร สุดท้ายท่านเองก็ได้ละสังขารปรินิพพาน ไปตามสัง ฆกรรม

*****

๑๖. ประวัติ พระอานนทเถระ

๑. สถานะเดิม

พระอานนทเถระ นามเดิม อานนท์ มีความหมายว่า เกิดมาทำให้พระประยูรญาติต่างยินดี พระบิดา พระนามว่า สุกโกทนะ พระกนิษฐภคินีของพระเจ้าสุทโธทนะ(แต่อรธภคินีส่วนมากกว่า ว่า เป็นโอรสของพระเจ้าอมิตโธทนะ)

พระมารดา พระนามว่า กิสาโคตมี เกิดที่นครกบิลพัสดุ์ วรรณะกษัตริย์ เป็นสหชาติ กับพระ ศาสดา

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

พระอานนทเถระนี้ ได้บวชในพระพุทธศาสนาตามพระราชปราชญ์ของพระเจ้า สุทโธทนะ ที่ ประสงค์ จะให้ศากยกุมารทั้งหลายบวชตามพระพุทธองค์ จึงพร้อมด้วยพระสหายอีก ๕ พระองค์ และนาย อุบาลี ผู้เป็นภูษามาลา มุ่งหน้าไปยังอนุปิยัมพวันแคว้นมัลละ เฝ้าพระศาสดา ทูลขอบรรพชาอุปสมบท

๓. การบรรลุธรรม

พระอานนทเถระ บวชได้ไม่นานก็บรรลุโสดาปัตติผล แต่ไม่สามารถจะบรรลุพระอรหัตได้ เพราะ ต้องชวนชวายนุชฎาจากพระพุทธองค์ ท่านได้บรรลุอรหัตผลก่อนทำปฐมสังคายนา ๑ คืบ หลังพระศาสดา ปรินิพพานแล้ว พระอรธภคินีจารย์กล่าวว่า ท่านบำเพ็ญเพียรอย่างหนักหวังจักสำเร็จพระอรหันต์ก่อนการ สังคายนา แต่ก็หาสำเร็จไม่เพราะจิตใจฟุ้งซ่าน จึงหยุดจงกรม นั่งลงบนเตียง เอียงกายลงด้วยประสงค์จะ พักผ่อนพอยกเท้าพ้นจากพื้น ที่ ศีรษะยังไม่ถึงหมอน ตอนนี้อง จิตของท่านก็วิมุติหลุดพ้นจากสรรพกิเลส เป็นสมุจเฉทปหาน นับเป็นการบรรลุพระอรหัต แปรจากท่านเหล่าอื่น เพราะไม่ใช่ เติน ยิน นัง นอน

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระอานนทเถระนี้ เป็นกำลังที่สำคัญยิ่งของพระศาสนาในการประกาศพระศาสนาแม้แต่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาก็ทรงเลื่อมใสท่าน ตามตำนานเล่าว่า ครั้งปฐมโพธิกาลเวลา ๒๐ ปี พระศาสดาไม่มีพระผู้อุปัฏฐากเป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่งได้ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า บัดนี้เราแก่แล้ว ภิกษุบางพวกเมื่อเราบอกว่าจะไปทางนี้กลับไปเสียทางอื่น บางพวกวางบาตรและจีวรของเราไว้ที่พื้น ท่านทั้งหลายจงเลือกภิกษุสักรูปหนึ่งเพื่อเป็นอุปัฏฐากประจำตัวเรา

ภิกษุทั้งหลายได้ฟังดังนั้นรู้สึกสลดใจ ตั้งแต่พระสารีบุตรเถระเป็นต้นไป ต่างก็กราบทูลว่า จะรับหน้าที่นั้น แต่พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธ คงเหลือแต่พระอานนทเถระเท่านั้นที่ยังไม่ได้กราบทูล

ภิกษุทั้งหลายจึงให้พระอานนทเถระรับตำแหน่งนั้น พระเถระลุกขึ้นแล้วกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า

๑. จะไม่ประทานจีวรอันประณีตที่ทรงได้แก่ข้าพระองค์
๒. จะไม่ประทานบิณฑบาตอันประณีตแก่ข้าพระองค์
๓. จะไม่ประทานให้อยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกัน
๔. จะไม่ทรงพาไปยังที่นิมนต์
๕. จะเสด็จไปยังที่นิมนต์ที่ข้าพระองค์ได้รับไว้
๖. ข้าพระองค์จะนำบุคคลผู้มาจากที่อื่นเข้าเฝ้าได้ทันที
๗. เมื่อใดข้าพระองค์เกิดความสงสัย ขอให้ได้เข้าเฝ้าถามได้เมื่อนั้น
๘. ถ้าพระองค์จะทรงพยากรณ์ธรรมที่ทรงแสดงในที่ลับหลังแก่ข้าพระองค์

เมื่อเป็นอย่างนี้ข้าพระองค์จักอุปัฏฐากพระผู้มีพระภาคเจ้า

การปฏิเสธ ๔ ข้อข้างต้นก็เพื่อจะปลดเปลื้องการติเตียนว่า อุปัฏฐากพระศาสดาเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

การทูลขอ ๔ ข้อหลัง เพื่อจะปลดเปลื้องคำติเตียนว่า แม้เพียงเรื่องเท่านั้นก็ไม่ได้รับการอนุเคราะห์จากพระศาสดา และเพื่อจะทำคุณคลังแห่งธรรมให้บริบูรณ์

พระศาสดาทรงรับท่านเป็นพุทธอุปัฏฐาก ท่านจึงเปรียบเหมือนเงาที่ติดตามพระศาสดาไปทุกหนทุกแห่ง จนถึงวันเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้นำมาซึ่งความเลื่อมใสรอบด้านแก่พุทธบริษัททั้ง ๔ แม้พระศาสดาก็ทรงสรรเสริญท่านว่า เป็นพหูสูตร คือรู้พระธรรมวินัยทุกอย่าง เป็นผู้มستي คือมีความรอบคอบ ดังจะเห็นได้จากการทูลขอพร ๘ ประการ มีคติ คือเป็นผู้เป็นไปในอำนาจแห่งเหตุ (มีเหตุผล) ไม่ใช่อารมณ์ มีมิตติ คือ มีปัญญา และเป็นพุทธอุปัฏฐาก

งานประกาศศาสนาที่สำคัญที่สุดของท่านคือ ได้รับคัดเลือกจากพระสงฆ์องค์อรหันต์ ๕๐๐ รูป ให้เป็นผู้วิสาขนาพระธรรม คือ พระสูตรต้นตอปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก เมื่อคราวทำสังคายนาครั้งแรก ซึ่งเป็นเหตุให้พระพุทธานุศาสนามีความมั่นคงมาจนถึงสมัยแห่งเราทั้งหลายทุกวันนี้

๕. เอตทัคคะ

เพราะพระอานนทเถระ เป็นผู้ทรงธรรมวินัยมีความรอบคอบ หนักในเหตุผล มีปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ และอุปัฏฐากพระศาสดา โดยไม่หวังประโยชน์ส่วนตน หวังให้ผลแก่พระพุทธานุศาสน์ ในอนาคตกาลภายภาคหน้า องค์สมเด็จพระบรมศาสดาจึงทรงสรรเสริญท่านโดยอเนกปริยาย และตั้งไว้ในเอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นพหูสูตร มีสติ มีคติ มีมิตติ และเป็นพุทธอุปัฏฐาก

๖. บุญญาธิการ

แม้พระอานนทเถระนี้ ก่อสร้างบุญทั้งหลายอันเป็นปัจจัยแห่งพระนิพพานมานานแสนนาน ในกาลแห่งพระปฐมตตรพุทธเจ้า ได้เห็นพระสุมนเถระผู้เป็นพุทธอุปัฏฐากผู้สามารถจัดการให้คนเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

ได้ตั้งประสงค์ จึงเกิดความพอใจอยากได้ตำแหน่งนั้นบ้าง จึงได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ประการ ผ่านมาหลาย พุทธันดร จนมาถึงกาลแห่งพระโคตมจึงได้สมความปรารถนา

๗. ธรรมวาทะ

ผู้เป็นบัณฑิต ไม่ควรทำความเป็นสหายกับคนส่อเสียด คนมักโกรธ คนตระหนี่และคนชอบเห็นความ วิบัติของคนอื่น การคบกับคนชั่วนั้นเป็นความต่ำช้า

ผู้เป็นบัณฑิต ควรทำความเป็นสหายกับคนมีศรัทธา มีศีล มีปัญญา และเป็นคนสนใจใคร่ศึกษา การคบกับคนดีเช่นนั้น เป็นความเจริญแก่ตน

๘. ปรีณิพพาน

พระอานนทเถระ เมื่อพิจารณาเห็นว่า ถึงเวลาสมควรจะปรีณิพพาน จึงไปยังแม่น้ำโรหิณี ซึ่งกั้น กลางระหว่างศากยวงศ์และโกถิยวงศ์ แล้วเหาะขึ้นสู่อากาศปรีณิพพานอธิฐานให้ร่างกายแตกออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งตกลงข้างพระญาติฝ่ายศากยวงศ์ อีกส่วนหนึ่งตกลงข้างพระญาติฝ่ายโกถิยวงศ์ เพื่อป้องกันการ ทะเลาะวิวาทของพระญาติทั้ง ๒ ฝ่าย

*****

๑๗. ประวัติ พระโสณโกฬวิสิสเถระ

๑. สถานะเดิม

พระโสณโกฬวิสิสเถระ นามเดิม โสณะ เพราะเป็นผู้มีผิวพรรณผุดผ่อง ส่วนโกฬวิสิส เป็นชื่อ แห่ง โศตร

บิดานามว่า อุกสเศรษฐี มีถิ่นฐานอยู่ในนครจำปา

เป็นคนสุขุมลชาติมีโลมาที่ละเอียดอ่อน เกิดที่ฝ่าเท้าสองข้าง

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

โสณะนั้นเป็นคนสุขุมลชาติ มีโลมาที่ละเอียดอ่อนเกิดที่ฝ่าเท้าทั้งสองข้าง พระเจ้าพิมพิสาร พระ เจ้าแผ่นดินมคธ มีความประสงค์จะทอดพระเนตรโลมาที่ฝ่าเท้าของนายโสณะนั้น จึงรับสั่งให้เขาไปเฝ้า พระพุทธเจ้า ซึ่งประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏใกล้กรุงราชคฤห์

โสณโกฬวิสิส พร้อมกับชาวบ้านจำนวนหนึ่งได้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าตามรับสั่งได้ฟังพระธรรมเทศนาอนุ ปุพพิกกา และอริยสัจ ๔ ชาวบ้านเกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย แสดงตนเป็นอุบาสกแล้วกลับไป

ฝ่ายโสณโกฬวิสิส เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้วกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญข้าพระองค์ได้ฟัง ธรรมของพระองค์แล้วเห็นว่า พรหมจรรย์อันผู้ครองเรือนจะประพฤติปฏิบัติให้บริสุทธิ์และบริบูรณ์นั้น ทำ ยาก ขอพระองค์จงโปรดให้ข้าพระองค์บวชเถิด พระพุทธเจ้าได้บวชให้เขาตามประสงค์

๓. การบรรลุธรรม

พระโสณโกฬวิสิส ครั้นบวชแล้ว ได้ไปบำเพ็ญสมณธรรมในป่าสีตวันใกล้เมืองราชคฤห์นั่นเอง เดิน จงกรมด้วยเท้า ด้วยเข่า และมีมือ จนเท้า เข่า และมีมือแตก แต่ก็ไม่บรรลุผลอะไร เพราะความเพียรที่มาก เกินไป ทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน คติน้อยใจตัวเองว่ามีความเพียรมากถึงเพียงนี้ ยังไม่ได้บรรลุผล พระพุทธเจ้าทรงทราบความคิดของท่านจึงเสด็จไปแสดงธรรมโปรด โดยเปรียบเทียบกับพิน ๓ สาย ว่า สายพินที่ซึ่งตั้งเกินไปและหย่อนเกินไป จะมีเสียงไม่ไพเราะ ต้องซึ่งให้ได้ระดับพอดี เวลาตีตจึงจะมีเสียงที่ ไพเราะ

ครั้งนี้ได้รับคำสอนจากพระพุทธเจ้าแล้ว ท่านปรับความเพียรกับสมาธิให้เสมอกันบำเพ็ญเพียรแต่พอดี ไม่ตึงนัก ไม่หย่อนนัก ไม่นานท่านก็ได้บรรลุอรหัตผล

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระโสมโกฬิวิสเถระนี้ เป็นอุทาหรณ์สำคัญ สำหรับผู้ที่นิยมการปฏิบัติ อุตตกิลมถานุโยกว่า วิธีนั้นไม่สามารถจะทำให้บุคคลบรรลุผลที่ต้องการได้เลย ครั้นสำเร็จเป็นอรหันต์แล้วได้ แสดงคุณสมบัติของพระอรหันต์ในสำนักของพระพุทธเจ้าว่าภิกษุผู้เป็นพระอรหันต์นั้นจิตใจน้อมเข้าไปในคุณ

๖ ประการ คือ

๑. น้อมเข้าไปในบรรพชา
๒. น้อมเข้าไปในความสงบ
๓. น้อมเข้าไปในความสำรวมไม่เบียดเบียน
๔. น้อมเข้าไปในความไม่ถือมั่น
๕. น้อมเข้าไปในความไม่มีความอยาก
๖. น้อมเข้าไปในความไม่หลง

พระพุทธเจ้าทรงสดับแล้ว ตรัสสรรเสริญท่านว่า พยากรณ์พระอรหัต กล่าวแต่เนื้อความ ไม่นำตนเข้าไปเปรียบเทียบ

๕. เอตทัคคะ

พระโสมโกฬิวิสเถระนี้ ครั้งยังไม่บรรลุพระอรหัตได้บำเพ็ญความเพียรอย่างแรงกล้า ดังได้กล่าวมา พระพุทธองค์จึงทรงยกย่องท่านว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ปรารถนาความเพียร

๖. บุญญาธิการ

แม้พระโสมโกฬิวิสเถระ ก็ได้บำเพ็ญคุณงามความดีที่เป็นอุปนิสัยปัจจัยแห่งพระนิพพานมานานแสนนานหลายพุทธันดร จนได้รับพยากรณ์จากพระปฐมุตตรศาสดาว่า จะได้รับตำแหน่งเอตทัคคะ ด้านปรารถนาความเพียรในพุทธกาลแห่งพระสมณโคดม ครั้นได้รับพยากรณ์แล้ว ท่านได้บำเพ็ญความดี ที่สามารถสนับสนุนความปรารถนานั้นอย่างอื่นอีกมากมายหลายพุทธันดร โดยไม่มีความท้อแท้ใจ คล้ายกับจะได้รับผลในวันพรุ่งนี้ ในที่สุดบารมีของตนก็สัมฤทธิ์ผลในศาสนาของพระศัพทพระนามว่า โคดม ดังกล่าวมา

๗. ธรรมวาจา

ผู้ที่ทอดทิ้งสิ่งที่ควรทำ ไปทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ทุกข์โทษทั้งหลายย่อมประดังมาหาเขา ผู้มีวมา ประมาท และเยอหยิ่งจองหอง

ผู้ที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ควรทำ พากเพียรพยายามทำแต่สิ่งที่ควรทำ มีสติสัมปชัญญะ ทุกข์โทษทั้งหลาย ย่อมสูญหายไปจากเขา

๘. ปรีนิพพาน

พระโสมโกฬิวิสเถระนี้ ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนา จนถึงเวลาอายุขัย จึงได้ปรีนิพพานจากโลกนี้ไป เปรียบเหมือนไฟที่หมดเชื้อแล้วมอดดับไป

*****

๑๘. ประวัติ พระรัฐบาลเถระ

๑. สถานะเดิม

พระรัฐบาลเถระ นามเดิม รัฐบาล แปลว่า ผู้รักษาแคว้นแคว้น เพราะต้นตระกูลของท่านได้ช่วย กอบกู้แคว้นที่อยู่อาศัย ซึ่งล่มสลายทางเศรษฐกิจเอาไว้ ท่านจึงได้ชื่ออย่างนั้นตามตระกูล

เกิดที่ถุลลโกฏฐิตนิคม แคว้นกुरू วรรณะแพศย์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปยังถุลลโกฏฐิตนิคม แคว้นกुरू บ้านเกิดของท่าน ชาวกुरूได้พากันมาฟังธรรม รัฐบาลก็มาฟังธรรมด้วย หลังจากฟังธรรมแล้วประชาชนได้กลับไป ฝ่ายรัฐบาลเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลขอ บวช พระพุทธเจ้าตรัสบอกเขาให้ไปขออนุญาตบิดาและมารดาก่อน

เขากลับไปบ้านขออนุญาตบิดาและมารดา เพื่อจะบวชแต่ไม่ได้รับอนุญาตจึงอดอาหาร บิดาและมารดา กลัวลูกตายสุดทายเป็นจึงอนุญาตให้บวชตามประสงค์ เขาไปเฝ้าพระพุทธองค์แล้วทูลขอ บวช พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้บวชได้ โดยมอบหมายให้พระเถระรูปหนึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์

๓. การบรรลุนิพพาน

เมื่อพระรัฐบาลเถระบวชได้ประมาณ ๑๕ วัน พระพุทธเจ้าเสด็จออกจากถุลลโกฏฐิตนิคม ไป ประทับอยู่ที่กรุงสาวัตถี โดยมีพระรัฐบาลตามเสด็จไปด้วย ท่านได้พากเพียรเจริญภาวนา ใช้เวลาถึง ๑๒ ปี จึงบรรลุพระอรหันต์

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระรัฐบาลเถระนั้น ครั้นบรรลุพระอรหันต์แล้วได้กลับไปยังแคว้นกुरूบ้านเกิดของท่าน โปรดโยมบิดา และมารดาให้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ท่านพักอยู่ที่มคิจวันอันเป็นพระราชอุทยานของพระเจ้าโกรัพยะ เจ้าผู้ครองแคว้นกुरू

ต่อมาวันหนึ่ง พระเจ้าโกรัพยะเสด็จประพาสพระราชอุทยานทอดเนตรเห็นท่านทรงจำได้เพราะเคย รู้จักมาก่อน จึงเสด็จเข้าไปหาเพื่อสนทนาธรรม ได้ตรัสถามว่า บุคคลบางพวกประสบความเสื่อม ๔ อย่าง คือ ๑. ความชรา ๒. ความเจ็บ ๓. ความสิ้นโรคทรัพย์ ๔. ความสิ้นญาติ จึงออกบวช แต่ท่านไม่ได้เป็น อย่างนั้น ท่านรู้เห็นอย่างไรจึงได้ออกบวช

พระเถระได้ทูลตอบว่า ถวายพระพรมหาบพิตร ธรรมเทศ (หัวข้อธรรม) ๔ ประการ พระ ศาสตราจารย์ทรงแสดงไว้แล้ว อาตมภาพรู้เห็นตามธรรมนั้น จึงออกบวชธรรมเทศ ๔ ประการนั้น มี ใจความว่า

๑. โลกคือหมุ่สัตว์ อันชราเข้าไปใกล้ความตายไม่ยั่งยืน
๒. โลกคือหมุ่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่มีใครเป็นใหญ่เฉพาะตน
๓. โลกคือหมุ่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของ ๆ ทุกคน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป
๔. โลกคือหมุ่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิม เป็นทาสแห่งตัณหา

พระเจ้าโกรัพยะทรงเลื่อมใสธรรมะของท่าน ตรัสชมเชยท่านอย่างมาก แล้วได้ทรงลากลับไป

๕. เอตทัคคะ

พระรัฐบาลเถระ เป็นผู้มีความศรัทธาเลื่อมใสตั้งใจบวชในพระพุทธศาสนาแต่กว่าจะบวชได้ก็แสนจะ ลำบาก ต้องเอาชีวิตเข้าแลก ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงยกย่องว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้บวชด้วย ศรัทธา

๖. บุญญาธิการ

แม้พระรัฐบาลเถระนี้ ก็ได้สร้างสมบุญบารมีไว้มากมายหลายพุทธันดร จนมาได้รับพยากรณ์ว่า จะสมประสงค์ในสมัยพระพุทธองค์ทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ ต่อจากนั้นก็มีการสร้างชาติดี ไม่มีความย่อท้อ จนมาถึงพุทธบาทกาลแห่งพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย จึงได้ถึงที่สุดสาวกบารมีญาณ มีประการดังกล่าวมา

๗. ธรรมวาทะ

บุตรธิดา ภรรยาสามี ทรัพย์และแค้นแค้นติดตามคนตายไปไม่ได้

เงินซื้อชีวิตไม่ได้ ช่วยให้พ้นความแก่ไม่ได้

ทั้งคนจนและคนมี ทั้งคนดีและคนชั่ว ล้วนถูกต้องผัสสะ (เห็นได้ยิน เป็นต้น) ทั้งนี้ คนชั่วย่อมหวั่นไหว เพราะความเป็นคนพาล แต่คนดีย่อมไม่มีหวั่นไหว

๘. ปรินิพพาน

พระรัฐบาลเถระ ครั้นจบกิจส่วนตัวของท่านแล้ว ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนา ดังกล่าวมา สุดท้ายก็ได้ปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพาน หยุดวัฏฏสงสารโดยสิ้นเชิง

*****

๑๙. ประวัติ พระปิณฑิลการทวาชเถระ

๑. สถานะเดิม

พระปิณฑิลการทวาชเถระ นามเดิม การทวาช

บิดาเป็นบุโรหิตของพระเจ้าอุเทน

เกิดในแคว้นวังสะ วรรณะพราหมณ์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

การทวาชะนั้น ครั้นเจริญวัย ได้ศึกษาแบบพราหมณ์จบไตรเพท แล้วได้เป็นอาจารย์สอนมนต์แก่มาณพ ๕๐๐ คน ต่อมาถูกศิษย์ทอดทิ้งเพราะกินจุ จึงไปยังเมืองราชคฤห์สอนมนต์อยู่ที่นั่น เขาได้เห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระมหาสาวกมีลาภมาก มีความปรารถนาจะได้ลาภเช่นนั้นบ้าง จึงเข้าไปเฝ้าพระศาสดาทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระพุทธองค์ทรงบวชให้เขาด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา

๓. การบรรลุธรรม

พระปิณฑิลการทวาชเถระ ครั้นบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ได้เที่ยวบิณฑบาตโดยไม่รู้จักประมาณ เนื่องจากฉันอาหารจุถึงถูกขนานนามเพิ่มว่า ปิณฑิลการทวาชะ พระศาสดาทรงทราบเช่นนั้น จึงทรงใช้อุบายวิธีแนะนำท่านให้เป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ท่านค่อย ๆ ฝึกฝนตนเองไปจึงกลายเป็นผู้รู้ประมาณ ต่อจากนั้นไม่นานได้พยายามบำเพ็ญสมณธรรม ก็ได้บรรลุอรหัตผล พร้อมอภิญญา ๖

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระปิณฑิลการทวาชเถระ ได้เป็นกำลังสำคัญรูปหนึ่งของพระศาสดา ได้

รับคำทำประลองฤทธิ์ กับพวกเดียรถีย์ที่บ้านของเศรษฐีคนหนึ่งในกรุงราชคฤห์ โดยเหาะขึ้นไปเอาบาตรไม้จันทน์ที่เศรษฐีนั้น แขนงเอาไว้ในที่สูงพอประมาณ เพื่อทดสอบว่ามีพระอรหันต์ในโลกจริงหรือไม่

เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านไปยังแคว้นวังสะ นั่งพักอยู่ที่โคนต้นไม้ในพระราชอุทยานของพระเจ้าอุเทน พระเจ้าอุเทนเสด็จมาพบ และได้สนทนากันเกี่ยวกับเรื่องพระหนุ่ม ๆ ในพระพุทธศาสนาบวชอยู่ได้อย่างไร ท่านได้ทูลว่า พระเหล่านั้น ปฏิบัติตามคำสอนของพระศาสดา

คือระวางอินทรีย์ไม่ให้ยัคนตียัคนร้าย ไม่ยึดถืออะไรที่ผิดจากความจริง พระเจ้าอุเทนทรงเข้าใจ และเลื่อมใสในพระพุทธานุภาพ ประกาศพระวาจาอันถือพระรัตนตรัย

๕. เอตทัคคะ

พระปิณโฑลภารทวาชเถระ มีความมั่นใจตนเองมาก เมื่ออยู่ในหมู่ภิกษุหรือแม้แต่หน้าพระพักตร์ของพระศาสดาก็จะเปล่งวาจาบันลือสีหนาทว่า ผู้ใดมีความสงสัยในมรรคและผล ผู้นั้นจงถามข้าพเจ้า เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่า เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้บันลือสีหนาท

๗. บุญญาธิการ

พระปิณโฑลภารทวาชเถระนี้ ในพุทธรูปบาทกาลของพระปฐมุตตระได้เกิดเป็นราชสีห์อยู่ในถ้ำแห่งภูเขาแห่งหนึ่ง เวลาออกไปหาเหยื่อ พระพุทธเจ้าได้เสด็จเข้าไปประทับนั่งในถ้ำของเขา แล้วทรง เข้านิโรธสมาบัติ ราชสีห์ก็กลับมาเห็นดังนั้น ทั้งรำเริงและยินดี บูชาด้วยดอกไม้ ทำให้ใจให้เลื่อมใส ล่วง ๗ วันไป พระพุทธเจ้าออกจากนิโรธสมาบัติเหาะขึ้นสู่อากาศกลับไปยังวิหาร ราชสีห์นั้นหัวใจสลายแตกตายเป็นเพราะความพลัดพรากจากพระพุทธเจ้า ได้บังเกิดเป็นลูกเศรษฐีในพระนครหังสวดี ครั้นเจริญวัยแล้วได้ทำบุญ คือ ทาน ศีล ภาวนา ตลอดมา เขาได้ทำบุญอย่างนั้นอีกนับภพและชาติไม่ถ้วน สุดท้ายได้ถึงฝั่งแห่งสาวกบารมี ญาณในพุทธรูปบาทกาลแห่งพระโคตม ดังได้กล่าวมา

๘. ธรรมวาตะ

การไหว้และการบูชาจากผู้คนในตระกูลทั้งหลาย นักปราชญ์ กล่าวว่า เป็นเปือกตม เป็นลูกศร ที่เล็กนิดเดียว แต่ถอนได้ยากที่สุด

คนชั้นต่ำ ยากที่จะละสักการะได้

๙. ปรินิพพาน

แม้พระปิณโฑลภารทวาชเถระนี้ เมื่อได้บรรลุอรหัตผล แล้วได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธานุภาพ ไปถึงวาระสุดท้ายของชีวิตแล้วได้ปรินิพพานดับไป

*****

๒๐. ประวัติ พระมหาปันถกเถระ

๑. สถานะเดิม

พระมหาปันถกเถระ นามเดิม ปันถกะ เพราะเกิดในระหว่างทาง ต่อมาพี่น้องชายจึงเติมคำว่า มหาเข้ามา เป็นมหาปันถกะ

บิดาเป็นคนวรรณะศูทร

มารดาเป็นคนวรรณะแพศย์

ตระกูลตาและยายเป็นชาวเมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธานุภาพ

พระมหาปันถกเถระ เพราะบิดาของท่านเป็นทาส มารดาเป็นธิดาของเศรษฐีจึงอยู่ในฐานะจันทาล เพราะการแบ่งชั้นวรรณะของคนอินเดียในสมัยนั้น ครั้นรู้เพียงสา จึงรีบร่ำมารดาให้พาไปเยี่ยมตระกูลของคุณตา มารดาจึงส่งไปให้คุณตาและคุณยายจึงได้รับการเลี้ยงดูจนเจริญเติบโตในบ้านของธนเศรษฐี

คุณตาของเด็กชายปันถกะนั้นไปยังสำนักของพระพุทธเจ้าเป็นประจำ และได้พาเขาไปด้วย เขาเกิดศรัทธาในพระพุทธเจ้าพร้อมกับการเห็นครั้งแรก ต่อมามีความประสงค์จะบวชในพระพุทธานุภาพ จึงเรียนให้

คุณตาทราบ คุณตาจึงพาไปเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลให้ทรงทราบ พระพุทธองค์จึงสั่งให้ภิกษุผู้เกี่ยวข้อง บินชบาตเป็นวัตรรูปหนึ่งบรรพชาให้

๓. การบรรลุลหธรรม

สามเณรป็นภคเณรนั้น เรียนพุทธพจน์ได้มาก ครั้นอายุครบจึงได้อุปสมบทได้ทำการพิจารณาอย่างแยบคายจนได้รูปฌาน ๔ เป็นพิเศษ ออกจากอุปฌานนั้นแล้วเจริญวิปัสสนา ได้บรรลุพระอรหัตผล เป็นผู้เลิศแห่งภิกษุทั้งหลาย ผู้ฉลาดในการพลิกปัญญา คือเปลี่ยนอุปฌานจิตให้เป็นวิปัสสนา

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระมหาป็นภคเณรครั้นบรรลุพระอรหัตผลแล้ว คิดว่าสมควรจะรับภาระรับใช้สงฆ์จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทธองค์กราบทูลรับอาสาทำหน้าที่เป็นพระภิกษุเทศก์จัดพระไปในกิจนิมนต์ พระทศพลทรงอนุมัติตำแหน่งนั้นแก่ท่าน และท่านได้ทำงานสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

๕. เอตทัคคะ

พระมหาป็นภคเณร ก่อนสำเร็จพระอรหัต ท่านได้รูปฌานซึ่งเป็นฌานที่ไม่มีรูปมีแต่นาม คือ สัญญาที่ละเอียดที่สุด ออกจากอุปฌานนั้นแล้ว เจริญวิปัสสนามีอุปฌานเป็นอารมณ์ จนได้สำเร็จพระอรหัตผล ซึ่งเป็นวิธีที่ยาก เพราะฉะนั้นพระศาสดาจึงทรงยกย่องท่านว่าเป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ฉลาดในการพลิกปัญญา

๖. บุญญาธิการ

แม้พระมหาป็นภคเณรนี้ ก็ได้สร้างสมบุญกุศลอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมานานแสนนาน ในกาลแห่งพระปฐมุตตรศาสนา ได้เห็นพระพุทธเจ้าทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ฉลาดในการเปลี่ยนแปลงสัญญา (จากอุปฌานให้สำเร็จวิปัสสนาญาณ) จึงปรารถนาตำแหน่งนั้น แล้วได้ทำกุศลอันอุดหนุนเกื้อกูลความปรารถนานั้นมากอีก ๑ แสนกับ ในที่สุดจึงได้บรรลุผลนั้นตามความปรารถนาในศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทั้งหลายนี้

๗. ธรรมวาที

ผู้ที่พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แต่ปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป โดยไม่สนใจโอวาทของพระองค์ ผู้นั้นเป็นคนไม่มีบุญ เปรียบเหมือนคนทำร้ายสัตว์ที่เข้ามาหาตนถึงบนที่นอนแล้วขับไล่ไสส่งออกไป

๘. ปรีนิพพาน

มหาป็นภคเณร เมื่อถึงอายุชัยก็ได้ปรีนิพพานจากโลกไป เป็นที่น่าสลดใจสำหรับบัณฑิตชน

*****

๒๑. ประวัติพระจูฬป็นภคเณร

๑. สถานะเดิม

พระจูฬป็นภคเณร นามเดิมว่า ป็นภคเณร เพราะเกิดในระหว่างทางขณะที่มารดาเดินทางกลับไปยังบ้านเศรษฐีผู้เป็นบิดา และเพราะเป็นน้องชายของมหาป็นภคเณร จึงมีชื่อว่า จูฬป็นภคเณร

บิดาเป็นคนวรรณะศูทร

มารดาเป็นคนวรรณะแพศย์ หรือไวศยะ

เด็กชายจูฬปันถกะ เพราะบิดาและมารดาต่างวรรณะกัน จึงอยู่ในฐานะเด็กจันทาลตามคำสอนของพราหมณ์ แม้ช่วงเวลาหนึ่งจะได้รับความลำบาก เพราะบิดาและมารดายากจนมาก แต่ต่อมาอยู่กับเศรษฐีผู้เป็นตาและยาย ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

หลังจากที่พระมหาปันถกเถระบวชในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุพระอรหัตแล้วพิจารณาเห็นว่าความสุขอันเกิดจากมรรคผลนิพพานนั้น เป็นความสุขชั้นสูงสุด อยากให้น้องชายได้รับความสุขเช่นนั้นบ้าง จึงไปขออนุญาตชนเศรษฐีผู้เป็นตาพาน้องชายมาบวช ซึ่งเศรษฐีก็ยินยอมอนุญาต จูฬปันถกะจึงได้บวชในพระพุทธศาสนา

๓. การบรรลุธรรม

พระจูฬปันถกเถระนั้นครั้งบวชแล้ว พระมหาปันถกเถระผู้เป็นพี่ชาย ได้พยายามอบรมสั่งสอน แต่ท่านมีปัญญาทึบ พี่ชายให้ท่องคาถา ๔ บาท ใช้เวลา ๔ เดือนยังท่องไม่ได้ จึงถูกขับไล่ออกจากวัด ท่านเสียใจ ยืนร้องไห้อยู่ที่ซุ้มประตู พระศาสดาทรงทราบเหตุการณ์นั้น จึงเสด็จมาปลอบเธอ แล้วได้ประทานผ้าขาวผืนหนึ่งให้แล้วตรัสสอนให้บริกรรมว่า รัชฺหณํ รัชฺหณํ (ผ้าเช็ดธุลี) พร้อมกับให้เอามือลูบผ้านั้นไปมา ท่านได้ปฏิบัติตามนั้น ไม่นานนักผ้าขาวผืนนั้นก็ค่อย ๆ หมองไปสุดท้ายก็ดำเหมือนกับผ้าเช็ดหม้อข้าว ท่านเกิดญาณว่า แม้ผ้าขาวบริสุทธิ์อาศัยร่างกายของมนุษย์ยังต้องกลายเป็นสีดำอย่างนี้ จิตของมนุษย์เดิมที่เป็นของบริสุทธิ์อาศัยกิเลสจรมาก็ย่อมเกิดความเศร้าหมอง เหมือนกับผ้าผืนนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่เป็นของไม่เที่ยงแท้ ท่านบริกรรมผ้านั้นไป จนจิตสงบแล้วได้บรรลุญาณแต่นั้นเจริญวิปัสสนาต่อก็ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาและอภิญญา

๔. งานประกาศพระศาสนา

พระจูฬปันถกเถระ หลังจากสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว แม้ในตำนานจะไม่ได้กล่าวว่า ท่านได้ช่วยพระศาสดาประกาศศาสนา จนได้ใครมาเป็นสัทธิวาหริกและอันเตวาสิกก็ตาม แต่ปฏิปทาของท่านก็เป็นเรื่องที่น่าศึกษา สำหรับคนที่เกิดมาในภายหลัง ท่านมีปัญญาทึบถึงเพียงนั้น แต่อาศัยพระศาสดาผู้ฉลาดในอุบายและอาศัยท่านเป็นผู้มีความเพียร จิตใจแน่วแน่ ไม่ย่อท้อถอย ก็กลับเป็นคนฉลาดสามารถบรรลุผลที่สูงสุดของชีวิตได้ เพราะฉะนั้นอย่าด่วนสรุปว่าใครโง่ แต่ควรคิดก่อนว่าผู้สอนฉลาดจริงหรือเปล่า

๕. เอตทัคคะ

พระจูฬปันถกเถระ เป็นผู้มฤทธิทางใจ สามารถเนรมิตกายที่สำเร็จด้วยใจได้และฉลาดในการพลิกแพลงจิต (จากสมาธิให้เป็นวิปัสสนา) พระศาสดาจึงยกย่องท่านว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เนรมิตกายอันสำเร็จด้วยฤทธิ์และผู้พลิกแพลงจิต

๖. บุญญาธิการ

แม้พระจูฬปันถกเถระนี้ก็ได้บำเพ็ญบารมีอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมาช้านาน จนในกาลแห่งพระทุมตตรพุทธเจ้า ได้เห็นพระพุทธรองค์ทรงตั้งพระสาวกรูปหนึ่งไว้ในเอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เนรมิตกายอันสำเร็จด้วยฤทธิ์และผู้ฉลาดในการพลิกแพลงจิต ได้ตั้งความปรารถนาเพื่อจะเป็นเช่นนั้นบ้าง ได้ก่อสร้างบุญกุศล สมเด็จพระศพลทรงพยากรณ์ว่าจะได้ในสมัยแห่งพระโคตม จึงสร้างสมบุญกุศลอีกหลายพุทธันดร มาสมคำพยากรณ์ในสมัยแห่งพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายจริงทุกประการ

๗. ปรีนิพพาน

พระจูฬปันถกเถระนี้ก็เหมือนกับบอสีตมหาสาวกทั่วไป เมื่อบรรลุพระอรหัตแล้วก็ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนาตามความสามารถ สุดท้ายก็ได้ปรีนิพพานดับสังขารและการเวียนว่ายอย่างสิ้นเชิง

*****

๒๒. ประวัติ พระโสณกุฎิกัณณะเถระ

๑. สถานะเดิม

พระโสณกุฎิกัณณะเถระ นามเดิม โสณะ แต่เพราะเขาประดับเครื่องประดับหุมิราคาถึงหนึ่งโกฏิ จึงมีคำต่อท้ายว่า กุฎิกัณณะ

มารดาเป็นอุบาสิกาชื่อ กาฬี เป็นพระโสดาบัน ผู้ถวายความอุปถัมภ์บำรุงพระมหากัจจายนเถระ เกิดในตระกูลคหบดีในเมืองกुरुขมะ แคว้นอวันตี เป็นคนวรรณะแพศย์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เพราะมารดาท่านเป็นผู้อุปฐากพระมหากัจจายนะ เวลาที่พระเถระมาจำพรรษาที่ภูเขาวัดตะ จึงได้นำเด็กชายโสณะไปวัดด้วย จึงทำให้มีความรู้จักและคุ้นเคยกับพระเถระมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ต่อมาครั้นเจริญวัยมีศรัทธาใคร่จะบวชในพระพุทธศาสนาจึงขอบรรพชาอุปสมบทกับพระเถระ ๆ อธิบายให้ฟังว่า การบวชนั้นมีความทุกข์ยากลำบากอย่างไร แต่เขาก็ยืนยันจะบวชให้ได้ พระเถระจึงบวชให้ได้แค่เป็นสามเณร เพราะในวันดีชนบทหาพระครบองค์สงฆ์ ๑๐ องค์ไม่ได้ ท่านบวชเป็นสามเณรอยู่ ๓ ปี จึงได้พระครบ ๑๐ องค์ แล้วได้อุปสมบทเป็นภิกษุ ครั้นบวชแล้ว ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนในสำนักพระอุปัชฌาย์พากเพียรบำเพ็ญภาวนาในไม่ช้าก็สำเร็จพระอรหัตผล

๓. งานประกาศพระศาสนา

ครั้งหนึ่ง โยมมารดาของท่านทราบที่ท่านแสดงธรรมให้พระพุทธเจ้าสดับได้ปลื้มปีติใจ จึงนิมนต์ให้แสดงธรรมให้ฟังบ้าง ท่านก็ได้แสดงให้ฟังตามอาราธนา โยมมารดาเลื่อมใสตั้งใจฟังอย่างดี แต่ในขณะที่ฟังธรรมอยู่นั้น พวกโจรเข้าไปปล้นทรัพย์ในบ้าน คนใช้มารายงาน ท่านก็ไม่มีความเสียดาย บอกว่าโจรต้องการอะไร ก็ให้เขาไปตามปรารถนาเถิด ส่วนเราจะฟังธรรมของพระลูกชาย พวกท่านอย่าทำอันตรายต่อการฟังธรรมเลย

พวกโจรทราบความนั้นจากคนใช้ รู้สึกสลดใจว่าเราได้ทำร้ายผู้มีคุณธรรมสูงส่งถึงเพียงนี้ เป็นความไม่ดีเลย จึงพากันไปยังวัด เมื่อการฟังธรรมสิ้นสุดลง ได้เข้าไปหาโยมมารดาของท่านขอขมาโทษแล้วขอบวชในสำนักของพระเถระ ๆ ก็บวชให้พวกเขาตามประสงค์

๔. เอตทัคคะ

พระโสณกุฎิกัณณะเถระนี้มีความสามารถในการแสดงธรรมแบบสรภัญญะ ด้วยเสียงอันไพเราะต่อพระพักตร์ของพระศาสดา ดังนั้น ท่านจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ

๕. บุญญาธิการ

แม้พระโสณกุฎิกัณณะเถระนี้ ก็ได้บำเพ็ญบารมีอันเป็นอุบาสิกแห่งพระนิพพานมานานแสนนาน ในกาลแห่งพระปฐมุตตรศาสนาได้เห็นพระพุทธองค์ทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในเอตทัคคะว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ จึงปรารถนาฐานันดรเช่นนั้นบ้าง แล้วได้ก่อสร้างความดีที่สามารถสนับสนุนคำจุนความปรารถนานั้น อันพระปฐมุตตรศาสนาทรงพยากรณ์ว่าจะสำเร็จสมดังใจสมัยแห่งพระพุทธโคดม จึงสร้างสมบารมีอีกหลายพุทธันดร จนถึงชาติสุดท้ายมาได้สมปรารถนาในสมัยพระศาสดาของเราทั้งหลาย สมดังพุทธพยากรณ์ทุกประการ

๖. ปรีนิพพาน

พระโสมกัญญกัณณเถระนี้ก็เหมือนกับพระอสีติมหาสาวกทั้งหลาย เมื่ออยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ก็ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตในที่สุดก็ปรีนิพพานดับเบญจขันธ์หยุดการหมุนเวียนแห่งกิเลสกรรมและวิบากอย่างสิ้นเชิง

*****

๒๓. ประวัติ พระลกุณฏกภัททิยะ

๑. สถานะเดิม

พระลกุณฏกภัททิยะ นามเดิม ภัททิยะ แต่เพราะร่างกายของเขาเตี้ยและเล็กจึงเรียกว่า ลกุณฏกภัททิยะ

เป็นคนวรรณะแพศย์ ชาวเมืองสาวัตถี

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวันแสดงพระธรรมเทศนาโปรดมหาชน ลกุณฏกภัททิยะ เติบโตแล้วได้ไปยังวิหารฟังธรรมเทศนา เกิดศรัทธาเลื่อมใสใคร่จะบวชในพระพุทธศาสนา จึงทูลขอบวชกับพระศาสดา ซึ่งก็ทรงบวชให้ตามประสงค์

เมื่อท่านได้บวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ได้เรียนกรรมฐาน พากเพียรภาวนาเจริญวิปัสสนา ในไม่ช้าก็บรรลุพระอรหัตผล

๓. เอตทัคคะ

พระลกุณฏกภัททิยะนี้ เป็นผู้มีเสียงไพเราะ เพราะเหตุนี้ พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีเสียงอันไพเราะ

๔. บุญญาธิการ

แม้พระลกุณฏกภัททิยะเถระนี้ ก็ได้บำเพ็ญบารมีที่เป็นอุบาสกแห่งมรรคผลนิพพานมาช้านาน ในพุทธูปาทกาลแห่งพระศาสดาทรงพระนามว่าพุมุตตระ ได้เห็นพระศาสดาทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีเสียงไพเราะ จึงเกิดกุศลฉันทะว่า ไฉนหนอ ในอนาคตกาลเราพึงเป็นผู้มีเสียงไพเราะเหมือนภิกษุรูปนี้บ้าง ในศาสนาของพระพุทธเจ้าสักองค์หนึ่ง แล้วได้ทำบุญต่าง ๆ มากมาย และได้เปล่งวาจาตั้งความปรารถนาอย่างนั้น พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่าจะสำเร็จในศาสนาของพระศาสดาทรงพระนามว่าโคตม จึงได้สร้างชาติตลอดมาแล้วได้สมปรารถนาตามประสงค์ ดังคำของพุทธองค์ทุกประการ

๕. ธรรมวาตะ

คนบางพวกเขารื่นเรึงกันด้วยเสียงตะโพน พิณ และบัณเฑาะว์ ส่วนเรายินดีในพระพุทธศาสนา จึงรื่นรมย์อยู่ที่โคนต้นไม้

ถ้าพระพุทธองค์ จะทรงประทานพรแก่เรา และเราก็สามารถได้พรนั้นสมมโนรถ เราจะเลือกเอาพรว่า ขอให้ชาวโลกทั้งหมดเจริญกายคตาสติกัน

๖. ปรีนิพพาน

พระลกุณฏกภัททิยะ ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลกตามสมควรแก่เวลา ก็ได้ปรีนิพพานหยุดการหมุนเวียนของวัฏฏะอย่างสิ้นเชิง

*****

๒๔. ประวัติ พระสุภูติเถระ

๑. สถานะเดิม

พระสุภูติเถระ นามเดิม สุภูติ เพราะร่างกายของท่านมีความรุ่งเรือง (ผุดผ่อง) อย่างยิ่ง บิดานามว่า สุมนเศรษฐี ชาวเมืองสาวัตถี เกิดที่เมืองสาวัตถี เป็นคนวรรณะแพศย์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาทรงอาศัยเมืองราชคฤห์ เป็นสถานที่ทำการประกาศพระพุทธศาสนา อนาถบิณฑิกเศรษฐีจากพระนครสาวัตถี ได้มาเยี่ยมราชคฤห์เศรษฐีผู้เป็นสหายที่เมืองราชคฤห์ ได้ทราบข่าวการเสด็จอุบัติแห่งพระศาสดา จึงเข้าไปเฝ้าที่สี่วันแล้วได้ดำรงอยู่ในโศดาปัตติผลพร้อมกับการเข้าเฝ้าเป็นครั้งแรก จึงได้กราบทูลอาราธนาพระศาสดาเพื่อเสด็จมายังสาวัตถี ได้สร้างพระเชตวันมหาวิหารถวายเป็นที่ประทับ

ในวันฉลองมหาวิหาร สุภูติภิกษุไปไปกบอนาถบิณฑิกเศรษฐีฟังธรรมของพระศาสดา เกิดศรัทธาจึงทูลขอบวช พระศาสดาจึงบวชให้ตามประสงค์

เมื่อเขาได้บวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ได้ตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัยจนเข้าใจแตกฉาน ต่อจากนั้นได้เรียนกรรมฐาน บำเพ็ญสมณธรรมอยู่ในป่า เจริญวิปัสสนากรรมฐานทำเมตตามานให้เป็นบาท แล้วได้บรรลุพระอรหัตตผลกาลไม่นาน

๓. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระสุภูติเถระเมื่อสำเร็จพระอรหัตผลแล้ว ท่านมีปฏิปทาที่พิเศษกว่าผู้อื่น คือเมื่อแสดงธรรมก็จะไม่ออกไปนอกจากนิยาม (กำหนด) ที่พระศาสดาทรงแสดงไว้ ไม่พูดถึงคุณหรือโทษของใคร เวลาเที่ยวไปบิณฑบาต ก่อนจะรับอาหารบิณฑบาต ท่านจะเข้าเมตตามานก่อน ออกจากมานแล้วจึงรับอาหารบิณฑบาต ทำอย่างนี้ทุก ๆ เรือน ด้วยตั้งใจว่าทำอย่างนี้ผู้ถวายอาหารบิณฑบาตจะได้ผลบุญมาก ประกอบร่างกายของท่านสง่างามและผิวพรรณผุดผ่อง จึงนำมาซึ่งความเลื่อมใสแก่บุคคลเป็นจำนวนมาก

๔. เอตทัคคะ

พระสุภูติเถระ อยู่อย่างไม่มีกิเลส แม้แต่การแสดงธรรมก็ไม่พูดถึงคุณหรือโทษของใคร จะเข้าเมตตามานอยู่ตลอดเวลา แม้ขณะไปเที่ยวบิณฑบาตดังกล่าวแล้ว เพราะอาศัยเหตุการณ์ทั้งสองนี้ พระชินสีห์จึงทรงตั้งท่านไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้อยู่อย่างไม่มีกิเลสและเป็นพระทัชชีโณบุคคล

๕. บุญญาธิการ

แม้พระสุภูติเถระนี้ ก็ได้บำเพ็ญบารมีอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมาช้านานในพุทธุปบาทกาลแห่งพระปฐมุตตรศาสนา ได้เห็นภิกษุรูปหนึ่งผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติสองอย่างคือ อรณวิหาร (ฌแนปแล้ว กิเลส) การอยู่อย่างไม่มีกิเลส และความเป็นพระทัชชีโณบุคคลจึงเกิดศรัทธาปรารถนาจะเป็นเช่นนั้นบ้าง จึงได้สร้างบุญกุศลถวายพระทศพลมากมายแล้วได้ตั้งความปรารถนา พระศาสดาทรงเห็นว่า จะสำเร็จแน่นอน จึงทรงพยากรณ์ว่า จะได้ในสมัยของพระพุทธโคดม ในที่สุดก็ได้สมปรารถนาทุกอย่างดังกล่าวมา

๖. ธรรมวาตะ

ควรพูดแต่สิ่งที่ตนทำได้
ไม่ควรพูดสิ่งที่ตนทำไม่ได้
ผู้พูดสิ่งที่ตนทำไม่ได้
ย่อมถูกผู้รู้เขาดูหมิ่นเอา

๗. ปรีนิพพาน

พระสุภูติเถระ ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนาตลอดอายุของท่าน สุตทำยได้ ดับขันธปรีนิพพาน เหมือนไฟที่ดับโดยหาเชื้อไม่ได้

*****

๒๕. ประวัติ พระกัฆาเรวตเถระ

๑. สถานะเดิม

พระกัฆาเรวตเถระ นามเดิม เรวตะ แต่เพราะท่านมีความสงสัยในสิ่งที่เป็นกับปิยะ (สมควร) มากเป็นพิเศษจึงได้รับขนานนามว่า กัฆาเรวตะ แปลว่า เรวตะผู้มีความสงสัย

เป็นชาวสาวัตถิ วรณะแพศย์

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาได้ตรัสรู้และประกาศพระพุทธศาสนา ส่วนมากจะประทับอยู่ที่พระนครสาวัตถิเป็นเวลาถึง ๒๕ พรรษา ทรงแสดงธรรมโปรดมหาชน วันหนึ่งเรวตะได้ไปยังพระเชตวันพร้อมกับมหาชน ยืนอยู่ท้ายบริษัทฟังธรรมกถาของพระทศพล เกิดศรัทธาปรารถนาจะบวช เมื่อมหาชนกลับไปหมดแล้ว จึงเข้าไปเฝ้าพระศาสดาทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระศาสดาทรงบวชให้เขาตามปรารถนา

ครั้งได้บวชแล้ว ทูลขอให้พระศาสดาตรัสสอนกรรมฐาน ทำกรรมในมาน ครั้นได้มานแล้ว ทำมานนั้นให้เป็นบาท เจริญวิปัสสนาพิจารณาตามนั้น ว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ความสุขอันเกิดจากมานนั้น ไม่นานนักก็ได้บรรลุพระอรหัตผล ซึ่งเป็นผลอันสูงสุดในพระพุทธศาสนา

๓. เอตทัคคะ

เพราะพระกัฆาเรวตเถระ เป็นผู้ชำนาญในการเข้ามาน พระศาสดาจึงทรงถือเอาคุณชื่อนี้ตั้งท่านไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ยินดีในการเข้ามาน

๔. บุญญาธิการ

แม้พระกัฆาเรวตเถระนี้ ก็ได้สร้างคุณดีที่เป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมานาน ในพุทธกาลแห่งพระปฐมุตตรศาสดา ได้เห็นพระศาสดาทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ยินดีในการเข้ามาน จึงได้บำเพ็ญกุศลเป็นการใหญ่แล้วตั้งความปรารถนาโดยมีพระศาสดาเป็นพยานว่า ที่ทำบุญนี้ข้าพระองค์มิได้ประสงค์สมบัติอื่น หวังจะได้ตำแหน่งแห่งภิกษุผู้ยินดีในการเข้ามาน ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในภายหน้า พระศาสดาทรงเห็นความสำเร็จของเขา จึงได้พยากรณ์ว่าจะสำเร็จในกาลแห่งพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม และเขาก็ได้สมปรารถนาตามพระพุทธรวาททุกประการ

๕. ปรีนิพพาน

พระกัฆาเรวตเถระ ถึงแม้จะเชี่ยวชาญเรื่องเข้ามาน ก็หนีมัจจุรไม่พ้น สุตทำยก็ได้ปรีนิพพาน เหลือเพียงชื่อไว้ในตำนานให้ได้ศึกษากันสืบต่อมา

*****

๒๖. ประวัติ พระโกณฑธานเถระ

๑. สถานะเดิม

พระโกณฑธานเถระ นามเดิม ธานะ ต่อมา มีภาพลวงตาเป็นสตรีติดตามท่านเพราะผลบาปในชาติก่อน ภิกษุและสามเณรทั้งหลายเห็นภาพนั้นเป็นประจำจึงตั้งชื่อ

ท่านเพิ่มว่า กุณฑลธานะ (ธานะชู้)

เป็นคนวรรณะพราหมณ์ ชาวเมืองสาวัตถี

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

ครั้นอายุย่างเข้าปัจฉิมวัย เขาไปฟังธรรมของพระศาสดาเป็นประจำ เกิดศรัทธาอยากบวชในพระพุทธศาสนา จึงทูลขอบรรพชาอุปสมบทต่อพระพุทธองค์ ซึ่งก็ทรงประทานให้ตามปรารถนา ตั้งแต่วันที่ท่านบวชแล้ว เพราะบาปกรรมในชาติก่อนของท่าน เวลาท่านอยู่ที่วัดก็ดี เข้าบ้านเช่นไปบิณฑบาตก็ดี จะมีคนเห็นภาพสตรีคนหนึ่งตามหลังท่านไปเสมอ แต่ตัวท่านเองไม่ทราบ และไม่เคยเห็นสตรีนั้นเลย เวลาคนใส่บาตบางคนก็บอกว่า ส่วนนี้ของท่าน ส่วนนี้สำหรับหญิงสหาย

พระภิกษุและสามเณรก็เห็นภาพนั้นเป็นประจำ วันหนึ่งพากันไปล้อมกุฏิของท่าน พุดเยาะเย้ยว่า พระธานะเป็นคนชู้ ท่านอดกลั้นไว้ไม่อยู่จึงได้ตอบโต้ไปว่า พวกท่านก็เป็นคนชู้ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นจึงไปฟ้องพระพุทธเจ้า ๆ ตรัสเรียกท่านไปพบแล้วแสดงธรรมว่า เธออย่ากล่าวคำหยาบต่อใคร ๆ เพราะผู้ที่ถูกเธอตำ ย่อมตำตอบเธอบ้าง จะกลายเป็นการแข่งดีกันไป (สุดท้าย) ก็มีการทำร้ายกัน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ท่านลำบากใจ และลำบากเรื่องอาหารบิณฑบาตมาก ต่อมามีการพิสูจน์ความจริง โดยมีพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นประธาน ทรงเห็นว่าเป็นเรื่องไม่จริง เป็นเรื่องเวรกรรมของท่าน ๆ จึงได้รับความอุปถัมภ์จากพระราชา เมื่อท่านได้รับความอุปถัมภ์จากพระราชา ได้อาหารเป็นที่สัปปายะ พากเพียรภาวนาเจริญวิปัสสนาไม่ช้าก็ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมกบฏิกัญญา ๖

๓. เอตทัคคะ

พระโณทธานเถระเป็นผู้มีบุญในเรื่องของการจับสลากเพื่อไปในกิณนิมิต্ত ท่านจะเป็นผู้ได้จับสลากก่อนเสมอ พระศาสดาจึงทรงยกย่องท่านว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้จับสลากก่อน

๔. ธรรมวาทะ

ผู้เห็นภัย

ตัดบ่วงผูกเข้าเท้า ๕ อย่าง (สังโยชน์เบื้องต้น ๕)

แก้บ่วงผูกคอ ๕ อย่าง (สังโยชน์เบื้องสูง ๕)

เจริญธรรม ๕ อย่าง (สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา)

พันกิเลสเครื่องข้อง ๕ อย่าง (ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ)

ท่านเรียกว่า ผู้ข้ามพันห่วงกิเลส

๕. ปรินิพพาน

พระโณทธานเถระ ได้บรรลุผลสูงสุดในพระพุทธศาสนา ดำรงชีวิตต่อมาจนถึงอายุชัย แล้วดับขันธปรินิพพาน เหมือนกับไฟที่หมดเชื้อแล้วดับไป

*****

๒๗. ประวัติ พระวังคีสเถระ

๑. สถานะเดิม

พระวังคีสเถระ นามเดิม วังคีสะ เพราะเกิดในวังคชนบท และเพราะเป็นใหญ่ในถ้อยคำ

บิดาเป็นพราหมณ์ ไม่ปรากฏนาม

มารดาเป็นปริพาชิกา ไม่ปรากฏนาม ทั้ง ๒ เป็นคนวรรณะพราหมณ์

เกิดที่วังคชนบท เมืองสาวัดถิ

๒. ชีวิตก่อนบวช

วังคีสมานพครั้งเจริญวัยสมควรจะได้รับการศึกษาเล่าเรียน จึงเรียนลัทธิพราหมณ์ จบไตรเพท เขาเป็นที่รักของอาจารย์ จึงได้เรียนมนต์พิเศษโดยใช้เล็บติดกะโหลกศีรษะของผู้ตายภายในเวลา ๓ ปี แล้วสามารถรู้ได้ว่า ไปเกิดที่ไหน พราหมณ์ทั้งหลายเห็นอุบายจะหาทรัพย์ได้ จึงพาเขาไปยังสถานที่ต่าง ๆ ติดกะโหลกศีรษะของผู้ที่ตายแล้วให้กะโหลกนั้นบอกแก่ญาติของตนว่าไปเกิดที่ไหน พวกเขาได้ลาภเป็นอันมาก

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

วันหนึ่งเขาได้สดับพระคุณของพระพุทธเจ้า เกิดความเลื่อมใสอยากจะไปเฝ้า พราหมณ์ทั้งหลายคัดค้านเขา กลัวจะเปลี่ยนใจไปนับถือพระศาสดา แต่เขาไม่เชื่อพราหมณ์เหล่านั้น ไปเฝ้าพระศาสดาที่พระเชตวัน ทรงทำปฏิสันถารอย่างดี ตรัสถามถึงความสามารถของเขา ครั้นทรงทราบแล้ว จึงทรงนำเอากะโหลกศีรษะคนตายมา ๔ กะโหลก ในวังคีสะติดดู เขาติดกะโหลกที่ ๑ บอกว่าไปเกิดในนรก ที่ ๒ บอกว่าไปเกิดเป็นมนุษย์ ที่ ๓ บอกว่าไปเกิดเป็นเทวดา ทรงประทานสาธุการแก่เขา พอดีติดกะโหลกที่ ๔ ซึ่งเป็นของพระอรหันต์ เขาไม่ทราบว่าจะไปเกิดที่ไหน นั่งเหงื่อไหล พระศาสดาตรัสถามว่า เธอลำบากใจหรือวังคีสะเธอยอมรับว่าพระพุทธเจ้าข้า แล้วทูลถามว่าพระองค์ทราบมนต์นี้หรือ ตรัสว่าทราบ เขาจึงขอเรียน แต่ทรงปฏิเสธว่าสอนให้ไม่ได้ จะสอนได้เฉพาะแก่คนที่มีเพศเหมือนเราเท่านั้น เขาจึงทูลขอบวชกับพระศาสดา ตรัสให้พระนิโครธกัปปเถระเป็นพระอุปัชฌาย์บวชให้

๔. การบรรลุลหกรรม

วังคีสะ ครั้นบวชแล้ว ทรงบอกกรรมฐานคือ อาการ ๓๒ และวิปัสสนากรรมฐานแล้ว เมื่อท่านกำลังสาธยายอาการ ๓๒ และเจริญวิปัสสนากรรมฐานอยู่ พวกพราหมณ์เข้าไปถามว่า เรียนมนต์ของพระโคตมจบหรือยัง ท่านตอบว่าจบแล้ว พวกพราหมณ์พูดว่า ถ้าอย่างนั้นก็ไปได้แล้ว ท่านตอบว่า อาตมาไม่ไปแล้ว พวกพราหมณ์ไม่สามารถจะทำอะไรได้จึงไปตามกรรมของตน พระวังคีสะเจริญวิปัสสนาไม่นานนักก็ได้บรรลุพระอรหัตผล จบกิจบรรพชิตของตน

๕. เอตทัคคะ

พระวังคีสะเถระ เป็นผู้ที่มีปฏิภาณสามารถกล่าวเป็นคำประพันธ์ (ฉันท) สรรเสริญคุณพระศาสดา เวลาท่านเข้าไปเฝ้าได้ทุกครั้ง พระศาสดาจึงยกย่องท่านว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้มีปฏิภาณ

๖. ปรีนิพพาน

พระวังคีสะเถระ ครั้นถึงที่สุดประโยชน์ส่วนตนคือบรรลุพระอรหัตผลแล้ว ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระพุทธศาสนาตลอดเวลาอายุของท่าน แล้วได้ดับขันธปรินิพพานไปตามสัจธรรมของชีวิต

*****

๒๘. ประวัติ พระปิลินทวัจฉเถระ

๑. สถานะเดิม

พระปิลินทวัจฉเถระ นามเดิม ปิลินทะ วัจฉะเป็นชื่อของโคตรต่อมาได้ชื่อว่า ปิลินทวัจฉะ โดยนำเอาชื่อโคตรไปรวมด้วย

บิดาและมารดาเป็นพราหมณ์ไม่ปรากฏนาม เป็นชาวเมืองสาวัดถิ

๒. ชีวิตก่อนบวช

ก่อนที่จะมาบวชในพระพุทธศาสนา ท่านเป็นผู้ที่มากไปด้วยความสังเวช (ความสลดใจที่ประกอบกับโอดตปเปะ) จึงบวชเป็นปริพาชก สำเร็จวิชา ชื่อว่า จุฬคันธาระ เหาะเหินเดินอากาศได้และรู้ใจของผู้อื่น มีลาภและยศมาก อาศัยอยู่ในกรุงราชคฤห์

๓. มูลเหตุของการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดาของเราทั้งหลายได้ตรัสรู้แล้ว เสด็จไปประทับในเมืองราชคฤห์อานุกาฬแห่งวิชาของเขาก็เสื่อมไป ลาภยศของเขาก็หมดไปด้วย เขาคิดว่าพระสมณโคดมต้องรู้คันธารวิชาอย่างแน่นอน จึงไปยังสำนักของพระศาสดาขอเรียนวิชา พระศาสดาตรัสว่า ท่านต้องบวชในสำนักของเราจึงจะเรียนได้ เขาก็ยอมบวชตามพระพุทธดำรัส

๔. การบรรลุนิพพาน

เมื่อท่านบวชแล้ว พระศาสดาทรงแสดงธรรมแก่เขาและได้ประทานกรรมฐานอันสมควรแก่จริต เพราะท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยที่สมบูรณ์ เริ่มตั้งความเพียรในกรรมฐาน ไม่นานก็ได้บรรลุพระอรหัตผล

๕. งานประกาศพระพุทธศาสนา

เพราะผู้ที่ตั้งอยู่ในโอวาทของท่านสมัยเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ได้ไปเกิดเป็นเทวดามากมาย เทวดาเหล่านั้นอาศัยความกตัญญู มีความนับถือท่านมาก เข้าไปหา ท่าน ทั้งเข้าเฝ้า แต่ท่านมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับภิกษุและชาวบ้าน เพราะท่านชอบใช้วาจาไม่ไพเราะ ต่อมาพระศาสดาทรงแก้ไขให้ทุกคนเข้าใจ ก็ไม่มีใครถือสา กลับศรัทธาเลื่อมใสยิ่งขึ้น ท่านเป็นพระที่มีวาจาศักดิ์สิทธิ์ เล่ากันว่า ชายคนหนึ่งถือถาดตีปัสสา ท่านถามว่าถาดอะไรไฉ่ถ้อย ชายคนนั้นโกรธคิดว่าพระอะไรพูดคำหยาบ จึงตอบไปว่า ถาดขี้หนู พอผ่านท่านไปตีปัสสาเป็นขี้หนูจริง ๆ ต่อมามีคนแนะนำเขาว่าให้เดินสวนทางกับท่านใหม่ ถ้าท่านถามอย่างนั้น จงตอบท่านว่าตีปัสสา ก็จะกลายเป็นตีปัสสาดั้งเดิม เขาได้ทำตามคำแนะนำปรากฏว่ามูลหนูกลับเป็นตีปัสสาดั้งเดิม

๖. เอตทัคคะ

ก็เพราะเทวดาผู้ตั้งอยู่ในโอวาทของท่านในชาติก่อน แล้วเกิดในสวรรค์เป็นอันมาก เทวดาเหล่านั้นมีความกตัญญูมีความเคารพนับถือบูชา จึงมาหาท่านทั้งเข้าเฝ้า เพราะฉะนั้นพระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในฐานะที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เป็นที่รักที่ขอบใจของเทวดาทั้งหลาย ๗. ปรินิพพาน

พระพระปิลินทวัจฉเถระ ครั้นดำรงเบญจขันธ์พอสมควรแก่กาล ก็ได้ปรินิพพานดับไปโดยไม่มีอาลัย

*****

๒๙. ประวัติ พระกุมารกัสสปเถระ

๑. สถานะเดิม

พระกุมารกัสสปเถระ นามเดิม กัสสปะ เป็นนามที่พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงตั้งให้ ต่อมาท่านบวชในพระพุทธศาสนา เวลาพระศาสดาตรัสเรียกภิกษุชื่อกัสสปะ จะถูกทูลถามว่ากัสสปะไหน จึงตรัสว่า กุมารกัสสปะ เพราะท่านบวชมาตั้งแต่ยังเด็ก ๆ

บิดาและมารดาไม่ปรากฏชื่อ เป็นชาวเมืองสาวตลิวี่ มารดาของท่านศรัทธาจะบวชตั้งแต่มิได้แต่งงาน แต่บิดาและมารดาไม่อนุญาต หลังจากแต่งงานแล้วขออนุญาตสามี ในที่สุดสามีอนุญาตให้บวช เธอจึงเป็นภิกษุณีโดยไม่รู้ตัวว่าตั้งครรภ์ ครั้นอยู่มาครรภ์ได้ใหญ่ขึ้น ภิกษุณีทั้งหลายรังเกียจเธอ จึงนำไปให้พระเทวทัตตัดสิน พระเทวทัตตัดสินว่า เธอคือลชาต แม้เธอจะขี้แจจเหตุผลอย่างไรก็ไม่ยอมรับฟัง ภิกษุณี

ทั้งหลายจึงพาไปเฝ้าพระศาสดา ๆ ทรงมอบหมายให้พระอุบาลีเถระตัดสิน พระอุบาลีเถระตระกุลใหญ่ ๆ ชาวสาวตถิและนางวิสาขาามาพิสูจน์ได้ว่า นางตั้งครรภ์มาก่อนบวช ศีลของนางบริสุทธิ์

๒. ชีวิตก่อนบวช

นางภิกษุณีนั้นคลอดบุตรชาย หน้าตาน่ารัก ผิวพรรณดุดของคำ พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงให้เลี้ยงดูไว้ และทรงตั้งชื่อให้ว่า กัสสปะ อีกอย่างหนึ่ง คนทั้งหลายรู้จักท่านในนามว่า กุมารกัสสปะ เพราะเป็นเด็กที่พระราชาทรงชุบเลี้ยงอย่างราชกุมาร

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อเขาเจริญวัยแล้ว พระราชาทรงประดับประดาเขาอย่างสมเกียรติ แล้วนำไปบวชยังสำนักของพระศาสดา ตั้งแต่ท่านบวชแล้ว ก็ได้เจริญวิปัสสนาและเรียนพุทธพจน์ แต่ไม่ได้บรรลุมรรคผลแต่อย่างใด

๔. การบรรลุธรรม

ครั้งนั้น สหายของท่านเกิดเป็นพรหมในชั้นสุทธาวาส เห็นท่านลำบากในการเจริญวิปัสสนา จึงผูกปัญหา ๑๕ ข้อ แล้วบอกว่า นอกจากพระศาสดา ไม่มีใครสามารถแก้ปัญหานี้ได้ รุ่งขึ้นท่านเข้าไปเฝ้าพระศาสดา ทูลถามปัญหาเหล่านั้น พระศาสดาทรงแก้ให้ท่านจนถึงพระอรหัต พระเถระเรียนตามที่พระศาสดาตรัส เข้าไปยังป่าอัมพวันเจริญวิปัสสนาไม่นานก็ได้บรรลุพระอรหัต

๕. งานประกาศพระศาสนา

พระกุมารกัสสปะเถระ กล่าวธรรมกถาได้อย่างวิจิตร สมบูรณ์ด้วยอุปมาและเหตุผล เช่น การโต้ตอบกับพระเจ้าปายาสีผู้ไม่เชื่อว่าโลกอื่นมีจริง เป็นต้น

พระเจ้าปายาสีเห็นว่านรกไม่มี เพราะไม่เคยเห็นญาติคนไหนตกนรกแล้วมาบอก พระเถระอุปมาว่า เหมือนคนทำความผิดร้ายแรง ถูกตัดสินจำคุกจะออกมานอกคุกได้อย่างไร

พระเจ้าปายาสีเห็นว่าสวรรค์ไม่มี เพราะไม่มีญาติที่ขึ้นสวรรค์กลับมาบอกพระเถระอุปมาว่า เหมือนคนพลัดตกลงไปในหลุมคูถ ครั้นขึ้นมาได้ ขำระร่างกายสะอาดแล้วคงไม่มีใครอยากลงไปนอนในหลุมคูถอีก

พระเจ้าปายาสีตรัสว่า เคยฆ่าคนโดยเอาใส่ในหม้อ แล้วปิดฝาจนสนิทมทั้งเป็น ให้คนช่วยดูรอบ ๆ หม้อ ก็ไม่เห็นชีวะของผู้นั้นออกมา พระเถระอุปมาว่า เหมือนพระองค์เคยบรรทมหลับท่ามกลางผู้อารักขาและนางสนม แล้วทรงสุบินว่าเสด็จประพาสสถานที่ต่าง ๆ แต่ก็ไม่เคยมีใครเห็นชีวะของพระองค์ที่ออกไป

พระเจ้าปายาสีตรัสว่า เคยฆ่าคนโดยไม่ทำลายอินทรีย์ทั้ง ๖ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ครั้นแล้วทรงตรวจดู ไม่พบว่าทั้ง ๖ นั้นรู้สึกอะไรเลย พระเถระอุปมาว่า เหมือนคนเป่าสังข์ คนโง่ได้ยินเสียงสังข์จึงมาขอดูเสียงของสังข์ ค้นหาอย่างไรไม่พบเสียงในตัวสังข์ จึงบอกว่าสังข์ไม่มีเสียง

ยังมีเรื่องอีกมากมายที่แสดงถึงความฉลาดสามารถของพระกุมารกัสสปะเถระใน การอธิบายหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ท่านสามารถโต้ตอบกับผู้ที่มาโต้แย้งคัดค้านคำสอนได้ดี จึงนับว่าเป็นกำลังที่สำคัญรูปหนึ่งในการประกาศพระพุทธศาสนา

๖. เอตทัคคะ

เพราะพระกุมารกัสสปะเถระ กล่าวธรรมกถาได้อย่างวิจิตรสมบูรณ์ด้วยการอุปมาและเหตุผล พระศพลจึงยกย่องท่านว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ใช้ถ้อยคำอันวิจิตร (กล่าวถ้อยคำไพเราะ)

๗. ปรีนิพพาน

พระกุมารกัสสปะเถระ ครั้นอยู่จบพรหมจรรย์ของท่านแล้ว ก็ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนาอยู่มาตามสมควรแก่เวลาของท่าน แล้วได้ปรีนิพพานจากโลกไป

*****

๓๐. ประวัติ พระมหาโกฏิเถระ

๑. สถานะเดิม

พระมหาโกฏิเถระ นามเดิม โกฏิเถระ มีความหมายว่า ทำให้คนหนีหน้าเพราะเขาเป็นผู้ฉลาดใน ศาสตร์ต่าง ๆ จึงเที่ยวทิ่มแทงคนอื่นด้วยหอกคือปากของตน

บิดาชื่อ อัสสลายนพราหมณ์

มารดาชื่อ จันทวดีพราหมณ์ ทั้งคู่เป็นชาวเมืองสาวัตถี

๒. ชีวิตก่อนบวช

เขาเจริญวัยแล้วได้เล่าเรียนไตรเพทจนถึงความสำเร็จในศิลปะของพราหมณ์ เป็นผู้ฉลาดในทาง เวทศาสตร์ ตักกศาสตร์ นิชันศาสตร์ เกฏศาสตร์ ในประเภทแห่งอักษรสมัยของตน และในการ พยากรณ์ทั้งหมด เขาชอบพูดหักล้างคนอื่น ใครพบเขาจึงพากันหลบหน้า ไม่อยากสนทนาด้วย

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

โกฏิเถระมานพ เข้าไปเฝ้าและฟังธรรมจากพระศาสดา แล้วเกิดศรัทธาปรารถนาจะบวช จึงทูลขอ บวชกับพระองค์ ๆ ทรงบวชให้เขาตามประสงค์ ตั้งแต่เขาบวชแล้ว ก็พากันเพียรศึกษาพระธรรมวินัย และ ตั้งใจบำเพ็ญวิปัสสนา ไม่ช้าก็ได้สำเร็จพระอรหัตผลพร้อมกับปฏิสัมภิทา ๔ มีความเชี่ยวชาญในปฏิสัมภิทา ญาณ กล่าวหาญ แม้จะเข้าไปหาพระมหาเถระหรือแม้แต่พระศาสดาก็จะถามปัญหาในปฏิสัมภิทา ๔ จึงมี นามเพิ่มอีกว่า มหาโกฏิเถระ

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระมหาโกฏิเถระ เป็นพระเถระรูปหนึ่งที่ได้แสดงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไว้มาก เช่น ใน มหาเวทลลสูตร ท่านได้ซักถามพระสารีบุตรเถระเพื่อเป็นการวางหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จะนำมา เฉพาะบางเรื่อง ดังนี้

ผู้มีปัญญาทราวม คือ ผู้ไม่รู้ร้อยสี่ ๔ ตามเป็นจริง

ผู้มีปัญญา คือ ผู้รู้ร้อยสี่ ๔ ตามเป็นจริง

วิญญาน คือ ธรรมชาติที่รู้จริง ได้แก่รู้แจ้ง สุข ทุกข์ และ ไม่ทุกข์ไม่สุข

ปัจจัยในการเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฐิมี ๒ อย่าง คือ การประกาศของผู้อื่น (ปรโตโฆสะ) ๑ การทำไว้ในใจโดยแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ๑

การเกิดในภพใหม่มีได้ เพราะความยินดีในภพนั้น ๆ ของสัตว์ผู้มีวิชาเป็นนิเวรณ (เครื่องกั้น) มี ตัณหาเป็นสังโยชน์ (เครื่องผูกมัด) การไม่เกิดในภพใหม่มีได้ เพราะเกิดวิชาและเพราะดับตัณหา

คนตายกับผู้เข้าสัญญาเวทิตนโรธต่างกัน คือ คนตายสิ่งปรุงแต่งกาย วาจา จิตดับ อายุสิ้น ใ่อุ่นดับ และอินทรีย์แตก ผู้เข้าสัญญาเวทิตนโรธ สิ่งปรุงแต่งกาย วาจา จิตดับ แต่อายุยังไม่สิ้น ใ่อุ่นยังไม่ดับ อินทรีย์ผ่องใส

๕. เอตทัคคะ

เพราะอาศัยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ระหว่างท่านกับพระสารีบุตรเถระ ในมหาเวทลลสูตรนี้ พระศาสดา จึงทรงยกย่องท่านว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้บรรลุปฏิสัมภิทา

๖. ปรินิพพาน

พระมหาโกฏิเถระได้ทำหน้าที่ของท่านและหน้าที่ต่อพระศาสนาในฐานะที่เป็นพระสงฆ์แล้ว ได้ ดำรงอยู่ตามสมควรแก่เวลา สุตทำยก็ได้ปรินิพพานดับไป

*****

๓๑. ประวัติพระโสภิตเถระ

๑. สถานะเดิม

พระโสภิตเถระ นามเดิม โสภิตมาณพ

บิดาและมารดาไม่ปรากฏนาม เป็นพราหมณ์ชาวเมืองสาวัตถี

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

โสภิตมาณพ วันหนึ่งได้ไปเฝ้าพระศาสดา ฟังธรรมเทศนาแล้ว เกิดศรัทธาปรารถนาจะบวช จึงได้ทูลขอบวชกับพระพุทธองค์ ๆ ได้ทรงบวชให้เขาตามประสงค์ ครั้นบวชแล้ว ได้ตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัย เจริญวิปัสสนากรรมฐาน ไม่นานก็ได้บรรลุอภิญญา ๖ เป็นพระซีณาสพอยู่จบพรหมจรรย์เป็นผู้ชำนาญในบุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือ การระลึกชาติในอดีต

๓. เอตทัคคะ

เพราะพระโสภิตเถระมีความชำนาญเป็นพิเศษในบุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือ ญาณในการระลึกชาติในอดีต พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ระลึกบุพเพสันนิวาส

๔. ปรินิพพาน

พระโสภิตเถระ ได้บรรลุประโยชน์สูงสุดส่วนตน คือ พระอรหัตผลแล้วได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์ผู้ดำรงพระพุทธศาสนา ตามสมควรแก่เวลาของท่าน จึงได้ปรินิพพานจากโลกไปโดยหาความอาลัยไม่ได้

*****

๓๒. ประวัติ พระนันทกเถระ

๑. สถานะเดิม

พระนันทกเถระ นามเดิม นันทกะ

บิดาและมารดา ไม่ปรากฏนาม เป็นพราหมณ์ ชาวเมืองสาวัตถี

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

นันทกมาณพ ได้ยินกิตติศัพท์ของพระศาสดาว่า เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง ทรงแสดงธรรมไพเราะ ชี้แจงประโยชน์ในโลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้าได้อย่างแจ่มแจ้ง วันหนึ่ง เมื่อมีโอกาสจึงไปเฝ้าพระศาสดา ได้ฟังพระธรรมเทศนา เกิดศรัทธาปรารถนาจะบวช จึงทูลขอบวชกับพระพุทธองค์ ๆ ได้ทรงบวชให้เขาตามความประสงค์ ครั้นบวชแล้ว ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและพากเพียรปฏิบัติในวิปัสสนากรรมฐาน ไม่นานนักก็ได้บรรลุพระอรหัตผล เป็นผู้ชำนาญในญาณระลึกบุพเพนิวาส

๓. งานประกาศพระศาสนา

ในตำนานไม่ได้บอกว่าคุณได้ใครมาเป็นสหวิหังกรและอันเตวาสิกบ้าง บอกว่าคุณเป็นผู้ฉลาดในการสอนนางภิกษุณี มีเรื่องเล่าว่า นางมหาปชาบดีโคตมีได้พาภิกษุณี ๕๐๐ รูป มาฟังธรรม พระศาสดาจึงมอบให้ภิกษุเปลี่ยนกันแสดงธรรมแก่ภิกษุณี ภิกษุรูปอื่นแสดงธรรม ภิกษุณีทั้งหลายก็ไม่ได้บรรลุอะไร เมื่อถึงวาระของพระนันทกะแสดงธรรมภิกษุณีเหล่านั้นจึงได้บรรลุอรหัตผล

๔. เอตทัคคะ

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอาศัยเหตุที่ท่านสามารถแสดงธรรมให้แก่ภิกษุทั้งหลายได้บรรลุอรหัตผลนี้เอง จึงได้ทรงตั้งท่านไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ให้โอวาทแก่นางภิกษุณี

๕. ธรรมวาทะ

มีอาชาไนยชั้นดีพลาดล้มลงไป ยังกลับลุกขึ้นยืนใหม่ได้ ครั้นได้ความสลัดใจไม่ย่อท้อ ย่อมแบกภาระได้หนักยิ่งขึ้นอีก ฉันทใด ขอท่านทั้งหลายจงจำข้าพเจ้าว่าเป็นบุรุษชาติอาชาไนย ฉันทนั้น เหมือนกัน

๖. ปรีณิพพาน

พระนันทกเถระ ได้บรรลุพระอรหัตผลอันเป็นประโยชน์สูงสุดของตน แล้วได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์ผู้ดำรงพระพุทธศาสนา อยู่มาตามสมควรแก่เวลาของท่าน สุดท้ายได้ปรีณิพพานจากไป

*****

๓๓. ประวัติ พระมหากัปปินเถระ

๑. สถานะเดิม

พระมหากัปปินเถระ นามเดิม กัปปินะ ต่อมาได้ครองราชย์จึงมีนามว่า มหากัปปินะ เป็นวรรณะกษัตริย์

พระบิดาพระมารดา ไม่ปรากฏพระนาม เป็นเจ้าเมืองกุกกุฏวดีในปัจจุบันชนบท

๒. ชีวิตก่อนบวช

เมื่อพระราชบิดาสวรรคตแล้ว ก็ได้ขึ้นครองราชย์สืบต่อสันตติวงศ์ ทรงพระนามว่า พระเจ้ามหากัปปินะ ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงอโนชาเทวี พระราชธิดาของพระเจ้าสาคละ แห่งแคว้นมัททะ ทั้ง ๒ พระองค์ทรงสนพระทัยเรื่องศาสนา คอยสดับตรับฟังข่าวการปฏิบัติของพระพุทธเจ้าตลอดเวลา

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

วันหนึ่ง ทรงทราบข่าวจากพ่อค้าชาวเมืองสาวัตถีว่า พระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์อุบัติขึ้นแล้วในโลก ทรงดีพระทัยอย่างยิ่ง พร้อมกับบริวารจำนวนหนึ่ง ได้เสด็จมุ่งหน้าไปยังเมืองสาวัตถี

พระพุทธเจ้าทรงทราบข่าวการเสด็จมาของพระเจ้ามหากัปปินะ จึงเสด็จไปรับที่ฝั่งแม่น้ำจันทภาคา ประทับนั่งอยู่ที่โคนต้นพทุพุตตานีโครธ ท้าวเธอพร้อมด้วยบริวารได้เสด็จเข้าไปเฝ้า ณ ที่นั้น ทรงแสดงอนุပพิทกถาและอริยสัจ ๔ ครั้นจบพระธรรมเทศนาพระราชพาพร้อมด้วยบริวารได้บรรลุพระอรหัตผลแล้วทูลขอบรรพชาอุปสมบท ทรงให้พวกเขาอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา

๔. งานประกาศพระศาสนา

เมื่อบวชในพระพุทธศาสนา และแม้จะสำเร็จพระอรหันต์แล้ว ท่านก็ไม่สอนใคร มีความชวนชวายน้อย ต่อมาพระศาสดาทรงทราบ จึงรับสั่งให้ท่านสอนผู้อื่นบ้าง ท่านทูลรับด้วยเศียรเกล้า ได้แสดงธรรมแก่อันตเวาสิกของท่านประมาณพันรูปให้บรรลุอรหัตผล

๕. เอตทัคคะ

พระศาสดาทรงอาศัยเหตุที่ท่านแสดงธรรมแก่อันตเวาสิกนั้น จึงตั้งท่านไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ให้โอวาทแก่ภิกษุ

๖. ธรรมวาทะ

มีปัญญา แม้ไม่มีทรัพย์ ยังพออยู่ได้ ขาดปัญญา แม้มีทรัพย์ ก็อยู่ไม่ได้ ปัญญาเป็นตัวชี้ขาดศาสตร์ที่เรียนมา ปัญญาทำให้เจริญไปด้วยเกียรติ และความสรรเสริญผู้มีปัญญาย่อม

ได้รับความสุข แม้ในสิ่งที่คนอื่นเขาทุกข์กัน

๗. ปรีนิพพาน

พระมหากัปปินเถระ ทำหน้าที่ของพระสงฆ์ผู้ดำรงพระพุทธศาสนา ตามสมควรแก่เวลาของท่าน แล้วได้ปรีนิพพานจากไป

*****

๓๔. ประวัติ พระสาครเถระ

๑. สถานะเดิม

พระสาครเถระ นามเดิม สาครตะ

บิดาและมารดา เป็นพราหมณ์ ชาวเมืองสาวัตถีทั้ง ๒ ไม่ปรากฏนาม

๒. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

สาครตมาภพเป็นผู้สนใจใคร่ศึกษา ได้รับทราบข่าวพระศาสดาว่า เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ทรงแสดงธรรมไพเราะ ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์โลกนี้และประโยชน์โลกหน้าได้แจ่มแจ้ง วันหนึ่ง มีโอกาสจึงเข้าไปเฝ้า ได้ฟังพระธรรมเทศนาเกิดศรัทธา จึงทูลขอบรรพชาอุปสมบท ครั้นบวชแล้ว เจริญฌาน ได้สมาบัติ ๘ มีความชำนาญในฌานสมาบัติ

๓. การบรรลุลหรรณ

พระสาครเถระได้ปราบอัมพติดถนาคราช จนสิ้นฤทธิ์เดช ด้วยเตโชธาตุสมาบัติของท่าน ชาวบ้านที่เคยได้รับความทุกข์จากนาคราชนั้น ดีใจ เลื่อมใสท่าน ทุกบ้านได้จัดสุรารวยเวลาท่านไปบิณฑบาต ท่านจึงสุร่าบ้านละน้อย เพื่อฉลองศรัทธา ครั้นหลายบ้านเข้าจึงเกิดเมฆาสุร่า ไปล้มหมอนสติที่กองขยะ พระศาสดาทรงทราบจึงทรงให้พระมาประคองเอาไป ทรงติเตียนและชี้โทษของสุร่า หลังจากนั้นท่านเกิดความสลดใจ ปฏิบัติสมณธรรม ไม่นานนักก็ได้บรรลุลหรรณ

๔. งานประกาศพระศาสนา

เพราะท่านเป็นผู้ชำนาญเตโชธาตุสมาบัติ สามารถแสดงฤทธิ์เกี่ยวกับไฟได้หลายอย่าง เช่นทำให้เกิดแสงสว่างในที่มืด และทำให้เกิดความมืดในที่สว่าง เป็นต้น จึงทำให้ประชาชนผู้พบเห็นเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก

๕. เอตทัคคะ

พระศาสดาทรงปรารภความสามารถในการเข้าเตโชธาตุสมาบัติของท่าน จึงทรงตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่า พระสาครเถระเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ฉลาดในการเข้าเตโชสมาบัติ

๖. ธรรมวาตะ

ต้นไม้มทุกชนิด ย่อมงอกงามบนแผ่นดินฉนใด สัตว์ผู้มีปัญญา ก็ย่อมงอกงามในศาสนาของพระชินเจ้า ฉนนัน องค์กรสัพพัญญู ผู้ทรงนำหมู่ของผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ ทรงถอนคนเป็นอันมากออกจากทางที่ผิด แล้วตรัสบอกทางที่ถูกให้

๗. ปรีนิพพาน

พระสาครเถระ ได้ช่วยพระศาสดาประกาศพระศาสนาตลอดเวลาที่เป็นภิกษุ สุดท้ายก็ได้ปรีนิพพานจากโลกไปตามสังขธรรมของชีวิต

*****

๓๕. ประวัติ พระอุปเสนเถระ

๑. สถานะเดิม

พระอุปเสนเถระ นามเดิม อุปเสนมาณพ หรือ อุปเสนวังคันตบุตร
บิดาชื่อ วังคันตพราหมณ์
มารดาชื่อ สารีพราหมณี
เกิดที่หมู่บ้านนาลันทา แคว้นมคธ เป็นคนวรรณะพราหมณ์

๒. ชีวิตก่อนบวช

อุปเสนมาณพมีพี่ชาย ๒ คน คือ อุปติสสะและจุนทะ น้องชาย ๑ คน คือ เรวตะ น้องสาว ๓ คน คือ นางจาลา นางอุปจารา และนางสุปจารา ครั้นเติบโตแล้วได้ศึกษาไตรเพทตามลัทธิพราหมณ์

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

อุปเสนมาณพก็เหมือนกับพระสาวกโดยมาก คือ ได้ฟังกิตติศัพท์ของพระศาสดาจึงเข้าไปเฝ้าฟังพระธรรมเทศนาแล้ว เกิดศรัทธา ประารถนาจะบวชในพระพุทธศาสนา พระศาสดาทรงบวชให้ตามประสงค์

๔. การบรรลุลหธรรม

ครั้นได้บวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังไม่ทันได้พรรษา คิดว่าจะสร้างพระอริยะให้พระศาสนาให้มากที่สุด จึงบวชให้กุลบุตรคนหนึ่ง แล้วพาไปเฝ้าพระศาสดา ถูกพระศาสดาติเตียนว่าไม่เหมาะสม เพราะอุปชฌาย์ก็ยังไม่ได้พรรษา สิทธิวิหาริกก็ยังไม่ได้พรรษา ท่านคิดว่าเราอาศัยบริษัทจึงถูกพระศาสดาติเตียน แต่เราก็จะอาศัยบริษัทนี้แหละทำให้พระศาสดาเสื่อมใส จึงพากเพียรภาวนา ในไม่ช้าได้สำเร็จพระอรหัตผล สมทานอุตุรงค์และสอนผู้อื่นให้สมทานด้วย มีสิทธิวิหาริกและอันเตวาสิกมากมายนับพระศาสดาทรงสรรเสริญท่าน

๕. งานประกาศพระศาสนา

พระอุปเสนเถระ ครั้นบรรลุลหธรรมแล้ว ได้สมทานประพตติอุตุงคธรรมทั้งหมด และสอนผู้อื่นให้สมทานประพตติอุตุงคธรรมนั้นด้วย จึงเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของประชาชนทุกชั้นวรรณะ และพากันบวชในสำนักของท่าน

๖. เอตทัคคะ

พระศาสดาทรงอาศัยความที่ท่านเป็นที่เลื่อมใสของคนทุกชั้นวรรณะนั้น จึงทรงตั้งท่านไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้นำมาซึ่งความเลื่อมใสโดยรอบด้าน

๗. ธรรมวาจา

ในที่ชุมชน ผู้เป็นบัณฑิต พึงแสดงตนที่ไม่ง้อ ที่ไม่ได้เป็นใบ้ เหมือนกับคนโง่และคนเป็นใบ้ (ในบางครั้ง) ไม่ควรพูดยืดยาวเกินเวลา คนที่ไม่เสียใจกับสิ่งที่ผ่านไป ไม่เพ้อฝันถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ดำเนินชีวิตอยู่กับปัจจุบัน ผู้นั้นท่านเรียกว่า สันโดษ

๘. ปรีนิพพาน

พระอุปเสนเถระ ได้เป็นพระชีนาสพ อยู่จบพรหมจรรย์ เสร็จกิจส่วนตัวของท่านแล้วได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่มหาชน ตามสมควรแก่เวลา แล้วได้ปรีนิพพานดับไปเหมือนกับไฟที่หมดเชื้อ

*****

๓๖. ประวัติ พระขทิรวนิยเรวัตเถระ

๑. สถานะเดิม

พระขทิรวนิยเรวัตเถระ นามเดิม เรวตะ แต่เมื่อบวชแล้วท่านพำนักอยู่ในป่าไม้ตะเคียน จึงมีชื่อว่า ขทิรวนิยเรวัตตะ

บิดาชื่อ วังคันตพราหมณ์

มารดาชื่อ นางสาวีพราหมณี

เกิดที่บ้านลันทา แคว้นมคธ เป็นคนวรรณะพราหมณ์

๒. ชีวิตก่อนบวช

เรวตะ เป็นบุตรชายคนเล็กของครอบครัว เหลืออยู่คนเดียว ส่วนคนอื่นบวชกันหมดแล้ว บิดาและมารดาจึงหาวิธีผูกมัด โดยจัดให้แต่งงานตั้งแต่มียายุได้ ๘ ขวบ

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

ครั้นถึงวันแต่งงาน บิดาและมารดาแต่งตั้งให้เรวตะอย่างภุมิฐาน นำไปยังบ้านของนางกุมาริกา ขณะทำพิธีมงคลสมรสรดน้ำสังข์ ได้นำญาติผู้ใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่ายไปอวยพร ถึงลำดับบายแห่งนางกุมาริกา ซึ่งมีอายุ ๑๒๐ ปี เข้ามาอวยพร คนทั้งหลายให้พรคู่สมรสทั้งสองว่า ขอให้มียายุมั่นขวัญยืนเหมือนกับบายนี้

เรวตะได้ฟังดังนั้น มองดูคุณยาย ผมหงอก ฟันหัก หน้างเหี่ยว หลังโก่ง เนื้อตัวสั่นเทา รู้สึกสลดใจกับการที่ตนเองจะต้องอยู่ในสภาพเช่นนั้นในวันหนึ่งข้างหน้า เมื่อเสร็จพิธีญาติจึงพาเขากลับบ้าน ในระหว่างทางเขาได้หาอุบายหนีไปยังสำนักของภิกษุผู้อยู่ป่า ขอบรรพชากับท่าน ภิกษุนั้นก็จัดการบวชให้ เพราะพระสารีบุตรได้สั่งไว้ว่า ถ้าน้องชายของท่านมาขอบวชให้บวชได้เลย เพราะโยมบิดาและมารดาของท่านเป็นมิจฉาทิฎฐิ

๔. การบรรลุนิพพาน

สามเณรเรวตะ ครั้นอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ก็ได้อุปสมบทเป็นภิกษุ เรียนกรรมฐานในสำนักอุปัชฌาย์อาจารย์แล้ว ได้ไปอาศัยอยู่ในป่าไม้ตะเคียน บำเพ็ญเพียรภาวนา ในไม่ช้าก็ได้บรรลุพระอรหัตผล เป็นพระชีนาสพอยู่จบพรหมจรรย์

๕. งานประกาศพระศาสนา

พระเรวตะเถระนี้ แม้ตำนานไม่ได้กล่าวว่าท่านได้ใครมาเป็นสัทวิฬาริกและอันเตวาลิกก็ตาม แต่ปฏิบัติเกี่ยวกับการอยู่ป่าของท่าน ก็นำมาซึ่งความเลื่อมใสของผู้ที่ได้รู้จักในสมัยนั้น และได้ศึกษาประวัติของท่านในภายหลังต่อมา แม้แต่องค์พระศาสดาและมหาสาวกยังไปเยี่ยมท่านถึงป่าไม้ตะเคียนที่ท่านจำพรรษาอยู่

๖. เอตทัคคะ

เพราะท่านพระขทิรวนิยเรวัตเถระนี้ชอบอาศัยอยู่ในป่า องค์พระศาสดาจึงทรงตั้งไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ป่า

๗. ธรรมวาที

ตั้งแต่อาตมภาพ สละเรือนออกบวช ยังไม่เคยรู้จักความคิดอันเลวทรามประกอบด้วยโทษ ไม่เคยรู้จักความคิดว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงเดือดร้อน จงถูกฆ่า จงประสบความทุกข์ อาตมภาพรู้จักแต่การเจริญเมตตาจิต อย่างหาประมาณมิได้ ซึ่งอาตมภาพค่อย ๆ สะสมมาโดยลำดับ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้

๘. ปรินิพพาน

พระขทิรวนิยเรวัตเถระ ครั้นสำเร็จพระอรหัตผลแล้ว ได้ปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์เพื่อประโยชน์เพื่อความ สุขแก่มหาชนตามสมควรแก่เวลา แล้วได้ปรินิพพานจากไปตามสังขารของชีวิต

*****

๓๗. ประวัติ พระสิวลีเถระ

๑. สถานที่เกิด

พระสิวลีเถระ นามเดิม สิวลี

บิดาไม่ปรากฏนาม

มารดา พระนางสุปวาสา พระธิดาเจ้าเมืองโกลิยะ

เขาอยู่ในครรภ์มารดาถึง ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ทำให้มารดามีลาภสักการะมากและคลอดง่ายที่สุด

๒. ชีวิตก่อนบวช

ย้อนไปถึงก่อนที่ท่านจะประสูติ พระมารดาเสวยทุกขเวทนาหนักมาก จึงให้พระสวามีไปบังคมทูล พระศาสดา พระศาสดาตรัสประทานพรให้ว่า ขอพระธิดาแห่งโกลิยวงศ์จงมีความสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ประสูติพระโอรสหาโรครมิได้เกิด พระนางก็ประสูติพระโอรสสมพุทธพรทุกประการ แล้วได้ถวายมหาทาน ตลอด ๗ วัน

๓. มูลเหตุของการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อสิวลีกุมารประสูติ พระมารดาและพระประยูรญาติได้ถวายมหาทาน ๗ วัน ในวันที่ ๗ พระสารีบุตรเถระจึงชวนเธอบวช เธอตอบว่าถ้าบวชได้ก็จะบวช พระมารดาทรงทราบก็ดีใจ อนุญาตให้พระเถระ บวชกุมารได้ตามประสงค์ พระเถระจึงนำกุมารไปบวชเป็นสามเณร ตั้งแต่กุมารบวชแล้ว ลาภสักการะได้เกิด แก่ภิกษุทั้งหลายมากมาย

๔. การบรรลุธรรม

พระสิวลีได้ฟังตัจญญจกรรณฐานจากพระสารีบุตรเถระ แล้วบรรลุพระอรหัตผลในเวลาพลงम्म ท่านกล่าวว่า จดमितโณครั้งแรกบรรลุโสดาปัตติผล ครั้งที่ ๒ บรรลุสกิทาคามีผล ครั้งที่ ๓ บรรลุอนาคามีผล พอพลงम्मเสร็จบรรลุพระอรหัตผล

๕. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระสิวลีนั่นเป็นพระที่มุนษย์และเทวดาเคารพนับถือบูชามาก จึงเป็นพระที่มีลาภมาก แต่มักจะถูกมองว่าเป็นเรื่องของบุญเก่า แต่ถึงอย่างไรก็ตามเหตุการณ์อย่างนี้ก็ต้องถือว่าท่านมีส่วนสำคัญในการประกาศ พระศาสนา เพราะทำให้คนที่ยังไม่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเกิดศรัทธา เพราะยากจะหาพระที่มีบุญญาธิการ เหมือนท่าน

๖. เอตทัคคะ

เพราะเหตุที่ท่านเป็นผู้มีลาภมาก ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน หรือจะไปที่ไหนช่วยให้ภิกษุทั้งหลาย ไม่ขัดสน ปัจจัยลาภไปด้วย พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีลาภมาก

๗. ปรีนิพพาน

พระสิวลีเถระได้บรรลุประโยชน์สูงสุดของตนแล้ว ได้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อมหาชน จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต จึงได้ปรีนิพพานดับสังขารสู่บรมสุขอย่างถาวร

*****

๓๘. ประวัติ พระวักกเถระ

๑. สถานะเดิม

พระวักกเถระ นามเดิม วักกเถ

บิดาและมารดาไม่ปรากฏนาม เป็นพราหมณ์ชาวสาวตถิ

๒. ชีวิตก่อนบวช

เมื่อเติบโตเขาได้ศึกษาลัทธิพราหมณ์ เรียนจบเวท ๓ แต่ไม่ได้ตั้งตัวเป็นคณาจารย์สั่งสอนใคร

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

วันหนึ่ง เขาเห็นพระศาสดาแวดล้อมไปด้วยภิกษุสงฆ์ เสด็จดำเนินไปในพระนคร สาวตถิ ไม่อิมด้วยการดูพระรูปสมบัติ จึงติดตามพระองค์ไปทุกหนทุกแห่ง ในที่สุดตัดสินใจว่าต้องบวชจึงจะได้เห็นพระศาสดาตลอดเวลา เขาจึงขอบวช แล้วได้บวชในสำนักพระศาสดา

๔. การบรรลุธรรม

ตั้งแต่บวชแล้ว พระวักกเถระติดตามดูพระศาสดาตลอดเวลา เว้นเวลาฉันอาหารเท่านั้น พระศาสดาทรงรอยความแก่กล้าแห่งญาณของเธอ จึงไม่ตรัสอะไร ครั้นทราบว่ายานของเธอแก่กล้าแล้ว จึงได้ตรัสแก่เธอว่า วักกเถ จะมีประโยชน์อะไรกับการดูร่างกายที่เปื่อยเน่า ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นย่อมเห็นเรา ผู้ใดเห็นเราผู้นั้นย่อมเห็นธรรม ดูก่อนวักกเถบุคคลผู้เห็นธรรมชื่อว่าเห็นเรา บุคคลผู้เห็นเราชื่อว่า ย่อมเห็นธรรม แม้พระศาสดาตรัสอย่างนี้ ท่านก็ยังไม่เลิกดูพระศาสดา ทรงพระดำริว่า ภิกษุนี้ถ้าไม่ได้ความสังเวชคงไม่บรรลุธรรม จึงทรงขับไล่ว่า วักกเถจงหลีกไป ท่านเสียใจมากขึ้นไปบนภูเขาจะฆ่าตัวตาย พระองค์ทรงเปล่งพระรัศมีไปโปรด ตรัสเรียกเธอว่า วักกเถ เธอรู้สึกปลื้มใจมาก นึกถึงพระดำรัสของพระศาสดา ข่มปิติได้แล้วบรรลุพระอรหัตผล

๕. เอตทัคคะ

เพราะพระวักกเถระบรรลุพระอรหัตผลด้วยศรัทธาในพระศาสดา ฉะนั้นจึงทรงยกย่องท่านว่า เป็นเลิศแห่งภิกษุผู้เป็นสัทธาวิมุตติ (พ้นจากกิเลสเพราะศรัทธา)

๖. ปรินิพพาน

พระวักกเถระ ครั้นดำรงอยู่ตามสมควรแก่เวลาของท่าน ก็ได้ปรินิพพานจากไป เหลือไว้แต่ปฏิปทาที่ควรค่าแก่การศึกษาของปัจฉิมชนตาชนผู้สนใจพระพุทธศาสนาต่อไป

*****

๓๙. ประวัติ พระพาหิยทารุจิเถระ

๑. สถานะเดิม

พระพาหิยทารุจิเถระ นามเดิม พาหิยะ ภายหลังเขานุ่งเปลือกไม้ จึงได้ชื่อว่า พาหิยทารุจิเถระ

บิดาและมารดาไม่ปรากฏนาม เป็นชาวพาหิยรัฐ วรรณะแพศย์

๒. ชีวิตก่อนบวช

เมื่อเติบโต เขามีอาชีพค้าขาย วันหนึ่งนำสินค้าลงเรือไปขายยังจังหวัดสุวรรณภูมิ เรืออัปปาง คนในเรือเสียชีวิตทั้งหมด เหลือแต่เขาคนเดียว เกาะไม้กระดานแผ่นหนึ่งไว้ได้ ลอยคอไปขึ้นที่ท่าเรือชื่อสุปราระ ผ่านทุ่งผ้าห่มถูกคลื่นซัดหลุดหายไปหมด จึงเอาไปไม้บ้าง เปลือกไม้บ้าง ถักพอปิดร่างกาย ถือภาชนะ กระเบื้องดินเผาเที่ยวขอรานเลี้ยงชีพ คนทั้งหลายเห็นเขาแต่งตัวแปลก ๆ คิดว่าเป็นพระอรหันต์ จึงนำ

อาหารไปให้มากมายนะ บางคนนำเอาผ้าไปให้ แต่เขาไม่ยอมนุ่งผ้า คงนุ่งผ้าเปลือกไม้ต่อไป และสำคัญผิดคิดว่า เป็นพระอรหันต์ ๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

ครั้งนั้น เทวดาคนหนึ่ง ผู้เคยบำเพ็ญสมณธรรมร่วมกันมาในชาติก่อน

แล้วได้ไปเกิดเป็นพรหมชั้นสุทธาวาส ได้ลงมาให้สติแก่เขาว่า พาหิยะ ท่านไม่ใช่พระอรหันต์ดอก แม้แต่ข้อปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุพระอรหันต์ผลท่านก็ยังไม่รู้เลย ผู้เป็นพระอรหันต์และรู้ข้อปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุพระอรหันต์ผล อยู่ที่พระวิหารเซตวัน เมืองสาวัตถีเขาสดใจ ได้ไปเฝ้าพระศาสดาตามคำของเทวดา พบพระศาสดากำลังทรงดำเนินบิณฑบาตอยู่ รีบร้อนวิ่งวอนจะฟังพระธรรมเทศนาให้ได้ พระศาสดาทรงปฏิเสธถึง ๓ ครั้ง ครั้นทรงทราบว่า ญาณของเขาแก่กล้าแล้ว และปิติของเขาสงบลงแล้วจึงได้ตรัสว่า พาหิยะ ขอให้เธอศึกษาดังนี้ เมื่อเห็นขอให้เป็นเพียงการเห็น (ทิฏฐุ ทิฏฐมตต์ ภวิสสตี)

ในเวลาจบเทศนา เขายืนอยู่กลางถนนนั่นเอง ส่งญาณไปตามกระแสพระธรรมเทศนา ได้บรรลุพระอรหันต์พร้อมกับปฏิสัมภินา ได้ทูลขอบรรพชา กับพระศาสดา แต่มีบาตรและจีวรยังไม่ครบ จึงไปหาบาตรและจีวร กำลังตั้งท่อนผ้าเก่าจากกองขยะ อมนุษย์คู่เวรกันเข้าสิงในร่างแห่งแมโคตัวหนึ่ง ทำร้ายท่านจนถึงสิ้นชีวิต จึงไม่ทันได้บวช

๔. งานประกาศพระพุทธศาสนา

พระพาหิยะรุจิรียเถระแม้ท่านจะยังไม่ได้บวชตามพิธีอุปสมบทกรรมตามพระวินัย แต่ท่านก็ได้บรรลุพระอรหันต์ผล จัดเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้ และมีประวัติอยู่ในจำนวนพระอสีติมหาสาวก พระศาสดาเสด็จออกจากเมืองสาวัตถี ทอดพระเนตรเห็นศพของพระพาหิยะล้มอยู่ในกองขยะ จึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายนำไปทำการฌาปนกิจ แล้วให้สร้างเจดีย์บรรจุอัฐิธาตุของท่านไว้ที่ทางสี่แพร่ง ภิกษุทั้งหลายสงสัยว่า ท่านบรรลุมรรคอะไรเป็นสามเณรหรือเป็นภิกษุ พระศาสดาตรัสว่า พาหิยะปรินิพพานแล้วทุกสิ่งทุกอย่างจึงจบลงด้วยดี ประวัติพระพาหิยะทวารุจิรียเถระจึงเป็นการประกาศหลักการทางพระพุทธศาสนาว่า เมื่อปฏิบัติจนได้บรรลุพระอรหันต์ผลแล้ว จะบวชตามพระวินัยหรือไม่ก็ตาม ก็จัดเป็นพระสงฆ์ได้ทั้งนั้น คือเป็น อริยสงฆ์

๕. เอตทัคคะ

เพราะพระพาหิยะทวารุจิรียเถระ ได้บรรลุธรรมเร็วพลัน เพียงฟังพระพุทธพจน์ว่า ทิฏฐุ ทิฏฐมตต์ ภวิสสตี (เมื่อเห็นขอให้เป็นเพียงการเห็น) พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้รู้เร็วพลัน

๖. บุญญาธิการ

แม้พระพาหิยะทวารุจิรียเถระนี้ ก็ได้บำเพ็ญบารมีอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมานาน ในกาลเวลาแห่งพระปฐมตตรศาสนา ได้เห็นพระพุทธองค์ทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้รู้เร็วพลัน จึงได้บำเพ็ญกุศลแล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น อันพระศาสดาทรงพยากรณ์ว่า จะได้สมประสงค์ในสมัยแห่งพระพุทธองค์ทรงพระนามว่า โคดม และได้สมตามความปรารถนา ดังพุทธวาจาทุกประการ

๗. ธรรมวาตะ

ผู้ท่องเที่ยวไปในสงสาร ไม่เคยได้อาหาร คือ คำข้าว เลยหรือ ? ข้าพระองค์ไม่รู้อันตรายแห่งชีวิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า หรือของข้าพระองค์ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงทรงแสดงธรรมแก่ข้าพระองค์เถิด

๘. ปรีนิพพาน

พระพาหิยะทวารุจิรียเถระ ได้ถูกอมนุษย์ผู้มีเวรต่อกันเข้าสิงในร่างแมโคชนในขณะที่กำลังเก็บผ้าบังสุกุลในกองขยะแล้วปรินิพพาน

*****

๔๐. ประวัติ พระพากลเถระ

๑. สถานะเดิม

พระพากลเถระ นามเดิม พากล แปลว่า คนสองตระกูล
บิดาและมารดาไม่ปรากฏนาม เป็นเศรษฐีชาวเมืองโกสัมพี

๒. ชีวิตก่อนบวช

เมื่อพระพากลเถระเกิดได้ ๕ วัน มีการทำมงคล โขนผมไฟและตั้งชื่อ พี่เลี้ยงได้พาไปอาบน้ำที่หน้า
แม่น้ำคงคา ปลาได้กินทารกนั้น แล้วแหวกว่ายไปตามแม่น้ำ แต่เด็กนั้นเป็นผู้มีบุญ ทางศาสนาเรียก
ปัจฉิมภวิภิสัตว์ แปลว่า ผู้เกิดในภพสุดท้าย ถ้ายังไม่บรรลุนิพพานทำอะไรก็ไม่ตาย

ปลานั้นว่ายไปตามแม่น้ำ ไปติดชายชาวประมงในพระนครพาราณสี ชาวประมงนั้นจึงนำเอาปลานั้น
ไปขาย ในที่สุดเศรษฐีชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่ง ได้ซื้อเอาไว้ เมื่อแหวกว่ายปลาก็พบทารกน่ารักเพศชาย
นอนอยู่ เพราะเศรษฐีนั้นไม่มีบุตรและธิดา จึงรู้สึกรักเด็กนั้นมาก ได้เลี้ยงดูไว้อย่างดี

ครั้นต่อมา เศรษฐีผู้เป็นบิดาและมารดาเดิมได้ทราบเรื่องนั้น จึงไปยังบ้านของเศรษฐีชาวพาราณสี
พบเด็กจำได้ว่าเป็นลูกของตน จึงได้ขอคืน แต่เศรษฐีชาวพาราณสีไม่ยอม เมื่อตกลงกันไม่ได้จึงถวายฎีกาต่อ
พระเจ้าพาราณสี พระองค์จึงทรงวินิจฉัยให้ตระกูลทั้งสองผลัดเปลี่ยนกันเลี้ยงเด็กนั้นคนละ ๔ เดือน เด็กนั้น
ค่อย ๆ เติบโตขึ้นโดยลำดับ

๓. มูลเหตุแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระศาสดา เสด็จไปประกาศพระพุทธศาสนาในพระนครพาราณสี พากลเศรษฐีพร้อมด้วย
บริวารได้พากันไปเฝ้า แล้วได้ฟังพระธรรมเทศนาเกิดศรัทธาเลื่อมใส จึงได้ทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระ
ศาสดาทรงประทานให้ตามประสงค์

๔. การบรรลุนิพพาน

พระพากลเถระ ครั้นบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ตั้งใจรับฟังพระโอวาทจากพระศาสดา ไม่ประมาท
พากเพียรภาวนา เจริญวิปัสสนากรรมฐานเพียง ๗ วัน ก็ได้บรรลุนิพพานผล เป็นพระชินาสพอยู่จบ
พรหมจรรย์

๕. งานประกาศพระศาสนา

พระพากลเถระ ครั้นบรรลุนิพพานผลจบกิจส่วนตัวของท่านแล้ว ก็ได้ช่วยพระศาสดาประกาศ
พระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นพระเถระผู้ใหญ่ ท่านเป็นผู้ที่มีอายุยืนที่สุด บวชเมื่ออายุ ๘๐ ปี เป็นพระอีก
๘๐ พรรษา ตามนี้ท่านจึงต้องมีอายุ ๑๖๐ ปี ตำนานกล่าวว่า ท่านไม่มีโรคภัยเบียดเบียน ไม่ต้องฉินยา
รักษาโรคเลย ที่เป็นเช่นนี้เพราะท่านได้สร้างเว็จจุภูมิกุศลถวายสงฆ์ และได้บริจาคยาให้เป็นทาน ท่านเป็นพระรูป
หนึ่งในจำนวน ๕๐๐ รูป ที่เข้าร่วมสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรก

๖. เอตทัคคะ

เพราะพระพากลเถระ เป็นผู้ที่มีโรคน้อย และมีอายุยืนดังกล่าวนั้น พระศาสดาจึงทรงตั้งท่านไว้ใน
เอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีโรคาน้อย

๗. บุญญาธิการ

แม้พระพากลเถระนี้ ก็ได้สร้างสมบุญญาธิการอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานมานาน ในกาลแห่ง
พระปฐมุตตรพุทธเจ้า เห็นพระศาสดาทรงตั้งภิกษุรูปหนึ่งในเอตทัคคะว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มี
โรคาน้อย อยากได้ตำแหน่งเช่นนั้นบ้าง จึงได้สร้างบุญกุศลอันจะอำนวยผลให้เป็นเช่นนั้น แล้วตั้งความ

ปรารถนา พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่า จะสำเร็จสมปณิธานในพุทธกาลแห่งพระสมณโคตม และก็ได้สมจริง
ทุกประการ

๘. ธรรมวาทะ

ผู้ผลัดวันประกันพรุ่ง ย่อมทำลายเหตุแห่งความสุข และย่อมเดือดร้อนในภายหลัง บุคคลพูดอย่างไร
ฟังทำอย่างนั้น อย่าเป็นคนพูดอย่างทำอย่าง เพราะบุคคลผู้พูดอย่างทำอย่าง ผู้รู้ย่อมดูหมิ่นได้

พระนิพพานอันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ไม่มีความโศก ไม่มีธุลี คือ กิเลส เกษม (ไม่ถูก
กิเลสรบกวน) ดับความทุกข์ทั้งสิ้น เป็นสุขที่แท้จริง

๙. ปรีณิพพาน

พระพากุลเถระ ครั้นได้สำเร็จอรหัตผลแล้ว ได้ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ แก่พระศาสนาและ
ชาวโลกจนถึงอายุขัยของท่านแล้วได้ปรีณิพพานจากไป ตามตำนานกล่าวว่าก่อนปรีณิพพานได้เข้าเตโชสมาบัติ
นั่งปรีณิพพานในท่ามกลางภิกษุสงฆ์ เมื่อปรีณิพพานแล้วไฟได้ไหม้สรีระร่างของท่านหมดไป ณ ที่นั่นเอง

*****